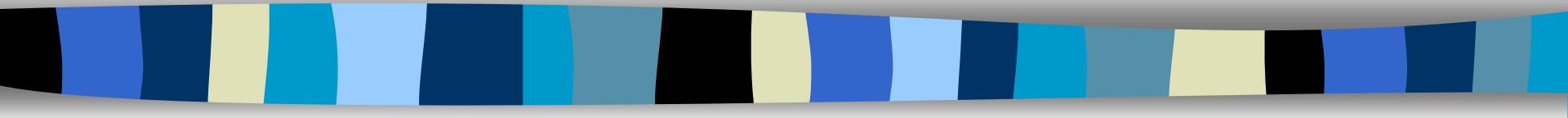

Funkcionální a logické programování

Dušan Kolář

kolar@fit.vutbr.cz

+420-54-114 1238

Bodový zisk

■ Půlsemestrální zkouška	20
Projekt 1 (FP)	12
Projekt 2 (LP)	8
<i>Zápočet</i>	20
Závěrečná zkouška	60 (25)
■ CELKEM	100 (45)

Důležitá data

- Odevzdání projektů (*další info wis-cvičení*)
 - projekt 1: 8. 4. 2018 (neděle)
 - projekt 2: 29. 4. 2018 (neděle)
- Půlsemestrální zkouška *7. týden
19.3.2018*
-
- Závěrečná zkouška (semestr 4.5.)
 - termín 1: *bude určen globálně*
 - termín 2: *bude určen globálně*
 - termín 3: *bude určen globálně*

Rozvrh

■ Přednášky:

- učebna
- čas

D105

13:00-14:50

pondělí

■ Počítače:

- učebna
- čas

N103-N104, N204-N205

19:00-20:50 (po)

18:00-19:50 (čt)

8:00- 9:50 (pá)

úterý, středa

ne vše otevřeno, výuka již běží!

Záznamy přednášek

- Implicitní nastavení
 - Nevysílá se
 - Neukládá se
- Důvod
 - Ztratily původní význam – není o přednášky zájem
- Budeme ukládat
 - Zveřejnění po zpracování (pozor i 3 týdny!)
 - **Nemá význam, jaký se tomu přikládá!**
 - ***Programování je třeba si odprogramovat!***

Důvody pro studium FJ (1)

- S programy se lépe matematicky pracuje
 - referenční transparency
 - v daném kontextu představuje proměnná vždy tutéž hodnotu
 - » $x := x + 1$ { $x = 3$ } { $x = 4$ }
 - stejné lze vyjádřit stejným (optimalizace)
 - » $x - x = f(1) - f(1)$

imperativní styl
proměnná ≡
adresa hodnoty

Důvody pro studium FJ (2)

- FJ mají lepší mechanismus abstrakce
 - díky možnosti abstrakce jsou programy ve FJ stručnější
(problém: kryptografické programy)
 - funkce vyššího řádu (funkce jako hodnota, ne ukazatel na funkci)
 - » $\Sigma = 0 + n_1 + n_2 + \dots$
 - $\Pi = 1 * n_1 * n_2 * \dots$
 - $\heartsuit = C \heartsuit n_1 \heartsuit n_2 \heartsuit \dots$
 - » $\text{compute}(C, \heartsuit, n_1, n_2, \dots)$

Důvody pro studium FJ (3)

- FP umožňuje nové algoritmické přístupy
 - lazy evaluation X eager/strict evaluation
 - » možnost práce s potenciálně nekonečnými datovými strukturami
 - » možnost oddělení dat od řízení (nemusíme se starat o to, jak proběhne vyhodnocení)
 - » sdílení mezivýsledků/memoization

Důvody pro studium FJ (4)

- FP umožňuje nové přístupy k vývoji programů
 - možnost dokazování programů
 - možnost transformace programů na základě algebraických vlastností

Důvody pro studium FJ (5)

- FP umožňují využít (masivně) paralelního výpočtu
 - „jednoduchá“ dekompozice programu na části, které lze vyhodnocovat paralelně
 - problém: parallelismu je potenciálně příliš mnoho

Důvody pro studium FJ (6)

- FP je důležité pro některé oblasti aplikace informatiky
 - umělá inteligence
 - specifikace (jazyk Z), modelování, rychlé prototypování
- Možnost využít i pro „tradiční“ oblasti informatiky

Důvody pro studium FJ (7)

- FP má blízký vztah k teoretické informatice
 - sémantika programovacích jazyků
 - teorie složitosti algoritmů
 - teorie vyčíslitelnosti

Důvody pro studium FJ (8)

- FP je zajímavou a myšlení rozvíjející činností pro studenty informatiky!
 - Jiný pohled na programování
 - Odstranění zažitých dogmat z procedurálních jazyků
 - Java
 - C++
 - Scala

Doporučení

- Sledujte www stránky
 - Všechny údaje nejprve tam
 - Sám od tam opisuji data
- Chod'te na přednášky, cvičení
 - v průběhu si zkoušejte, co se říká
- Programujte, programujte, programujte
- ***Nejde o algoritmizaci, ale o zápis!***
 - Algoritmy znáte/jsou triviální
- Projekt ≠ jedno řešení všech

Individuální projekt

- Není to
 - že odjedu na Saharu a tam to spáchám
 - že to stáhnu z netu a upravím
 - že se o práci podělím s kolegou/y
- Může být to
 - že s kolegy provedu diskusi na dané téma, ale naimplementuje každý **sám**
 - podívám se na net, jak to kdo řešil, ale své řešení vytvořím **sám**

Hodnocení individuálního projektu

- Bere v potaz rozdílnost složitosti jednotlivých zadání
- Je mírnější, než u týmových projektů
- Umožňuje zisk bonusových bodů za zvolení přístupu k řešení problému, který pozitivně vybočuje z řady
- *Uznání z loňska 16+*

Individuální projekt

- Je výrazně jednodušší, než týmový
 - žádný „parsec“
- Odbourává závislost na kolezích
 - špatné zkušenosti, aspoň 2 týmy ročně
- Týmové jsou v jiných předmětech
- Umožňuje lepší organizaci
- **Přinutí si to všechny osahat ☺**

Literatura - FP

- Bird R., Wadler P.: *Introduction to Functional Programming*, Prentice Hall, 1988, ISBN 0-13-484189-1
- Thompson S.: *Haskell, The Craft of Functional Programming*, Addison Wesley, 1999, ISBN 0-201-34275-8
- **WWW stránky:**
 - <http://www.haskell.org>

Literatura - LP

- Hill P., Lloyd J.: *The Gödel Programming Language*, MIT Press, 1994, ISBN 0-262-08229-2
- Bieliková M., Návrat P.: Funkcionálne a logické programovanie, 2000, FEI STU Bratislava
- **WWW stránky:**
 - <http://www.swi-prolog.org>
 - <http://www.csupomona.edu/~jrfisher/www/>
 - http://cs.wwc.edu/~cs_dept/KU/PR/Prolog.html

Přehled přednášek

1. Úvod do FP
2. Haskell - úvod, seznamy
3. Uživatelské datové typy, typové třídy, pole
4. Vstupy/výstupy
5. Praktické úkoly
6. Dokazování ve FP
7. Denotační sémantika
8. Prolog – úvod
9. Seznamy, operátor řezu, řazení
10. Praktiky v Prologu 1
11. Praktiky v Prologu 2
12. Praktiky v Prologu 3
13. Gödel
14. CLP

Úvod do funkcionálního programování

Cíle oddílu

- Úvod do FP
 - Imperativní a deklarativní programování
- Důvody studia FP
- Lambda kalkul – rekapitulace
 - Pro začátečníky je vhodné nastudovat např. Češka, Motyčková, Hruška: Vyčíslitelnost a složitost, či jiné publikace o lambda kalkulu
- Důležité pojmy z algebry

Klasifikace programovacích jazyků

- Imperativní jazyky
 - program má implicitní **stav**, který se modifikuje
 - explicitní pojem **pořadí** příkazů
 - vyjadřujeme to, **jak** se má program vyhodnocovat
 - vhodné pro tradiční architektury (von N.)
 - většina současných jazyků

Klasifikace programovacích jazyků (pokr.)

- Deklarativní jazyky
 - program **nemá** implicitní stav, stavové informace se udržují explicitně
 - program je tvořen **výrazy** (termy) - nikoliv příkazy
 - opakované provádění se vyjadřuje **rekurzí**
 - vyjadřujeme **co** se má spočítat

Funkcionální (aplikativní) jazyky

■ Základní model:

- matematický pojem funkce aplikované na argumenty a vypočítávající jediný výsledek
⇒ výsledek je deterministický

■ Čistě funkcionální jazyky:

- FP, **Haskell**, Miranda, Hope, Orwell

■ Hybridní jazyky (imperativní):

- Lisp, Scheme, SML (a jeho deriváty)

Relační (logické) jazyky

- **Základní model:**
 - **relace** (predikát)
 - výpočet probíhá „nedeterministicky“
(s navracením)
- **Jazyky:**
 - **Prolog, Parlog, Goedel**
 - CLP

Historie funkcionálních jazyků

1930 Alonzo Church

čistý λ -kalkul
typovaný λ -kalkul

1958 Mac Carthy

LISP

1965 P. Landin

ISWIM
předchůdce ML

1978 R. Milner

ML - metajazyk pro
systém podporující
dokazování
původní typový
systém

1985 D. Turner

Miranda
lazy evaluation

Historie funkcionálních jazyků (pokr.)

1987

Haskell - modulární,
lazy evaluation,

1989 A. Appel
& D. Mac Queen
Standard ML

1990 X. Leroy
Caml Light

1998

Haskell 98
standardizovaná
verze jazyka
(sloučení 4 hlavních
implementací)

2003/4

Haskell - knihovny

λ -kalkul

- **Matematický model FJ**
 - FJ lze na něj převést, bez výhrady

- **Syntax:**
 - výraz → proměnná
 | (výraz výraz)
 | (λ proměnná.výraz)

Proměnná

- Označuje jakoukoliv hodnotu
 - typovaný X beztypový přístup
- **Vázaná a volná proměnná**
 - $\lambda f. (f x)$
 - x je v $(f x)$ volná
 - f je v $(f x)$ vázaná

Aplikace

- $(e_1 \ e_2)$
 - představuje aplikaci funkce e_1 na výraz e_2
 - výsledek přitom může být dále aplikovatelný

Abstrakce

- $(\lambda x.e)$
 - představuje funkci s parametrem x a tělem e

Substituce

- $e_1[e_2/x]$
 - substituce výrazu e_2 za všechny volné výskyty proměnné x ve výrazu e_1

Platná substituce

- $e_1[e_2/x]$
 - libovolná **volná** proměnná v e_2 se nesmí stát vázanou
- $(\lambda f.f\ x)[y/x] = (\lambda f.f\ y)$
- $(\lambda f.f\ x)[(f\ y)/x]$ **je neplatná substituce**

α - konverze

- Přejmenování proměnných
 - $(\lambda x.e) \leftrightarrow (\lambda x'.e)[x'/x]$
 - substituce musí být platná!
- Využití
 - unifikace (porovnání)
 - zlepšení čitelnosti výrazů

β - konverze

- Vyhodnocení abstrakce
 - $(\lambda x.e_1) e_2 \leftrightarrow e_1[e_2/x]$
 - substituce musí být platná
- Operační charakter
 - mění formu výrazu, ale ne jeho hodnotu
 - ta je dána prvotním zápisem
 - globální strategie vyhodnocení (postupu)

η - konverze

■ Odstranění abstrakce

- $(\lambda x.f x) \leftrightarrow f$
- x nesmí být volná v f
 - Funkce jsou ekvivalentní pokud pro všechny hodnoty dávají stejný výsledek
- Umožňuje definovat **řezy** funkcí
 - $(+1) = (\lambda x.x + 1)$

Normalizační teorémy

- Church-Rosserovy teorémy
- **redex** - reducible expression: výraz, který lze dále redukovat
 - α/β - redex
- **normální forma** - výraz je v normální formě pokud neobsahuje žádný β - redex

Teorém I

- Pokud $e_1 \Leftrightarrow e_2$, pak existuje výraz e takový, že
 - $e_1 \rightarrow e$
 - $e_2 \rightarrow e$

Teorém II

- Pokud $e_1 \rightarrow e_2$ a e_2 je v normální formě, pak existuje taková redukční posloupnost, že z e_1 je možné se „bezpečně“ dostat do e_2
(normální redukční posloupnost)

Důsledek

- Pokud existuje normální forma, lze k ní dojít normální redukční posloupností (leftmost outermost redex)
 - Určuje způsoby vyhodnocení ve FP
 - Nevyhodnocuje se pod λ -abstrakcemi
 - využívá se zejména v programování u striktních jazyků

Funkce - matematický pojem

- Zobrazení množiny A do množiny B
 - $f: A \rightarrow B$
 - A - definiční obor
 - B - obor hodnot
 - $f(a) = b$
 - $f(x_1) = y_1 \quad \&\quad f(x_1) = y_2 \Rightarrow y_1 = y_2$

Vybrané typy funkcí

■ Injektivní

- různé prvky A se zobrazují na různé prvky B
 $f(a) = f(a') \Leftrightarrow a=a'$

■ Surjektivní

- všechny prvky oboru hodnot mají svůj vzor
 $\forall b \in B \exists a \in A: f(a) = b$

■ Bijektivní

- injektivní + surjektivní

Kompozice a inverze funkcí

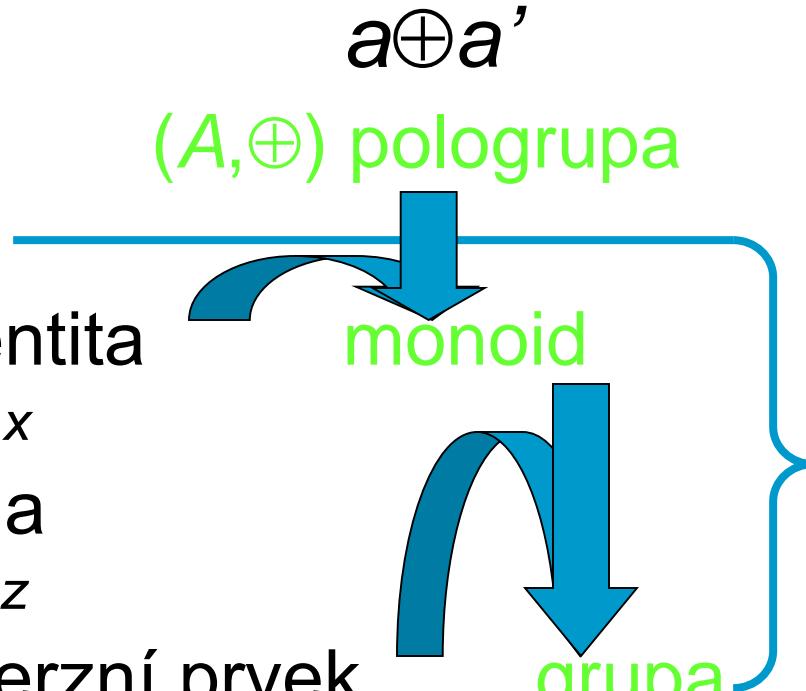
■ Kompozice

- $f: A \rightarrow B, g: B \rightarrow C$
- $(g \circ f)(a) = g(f(a))$

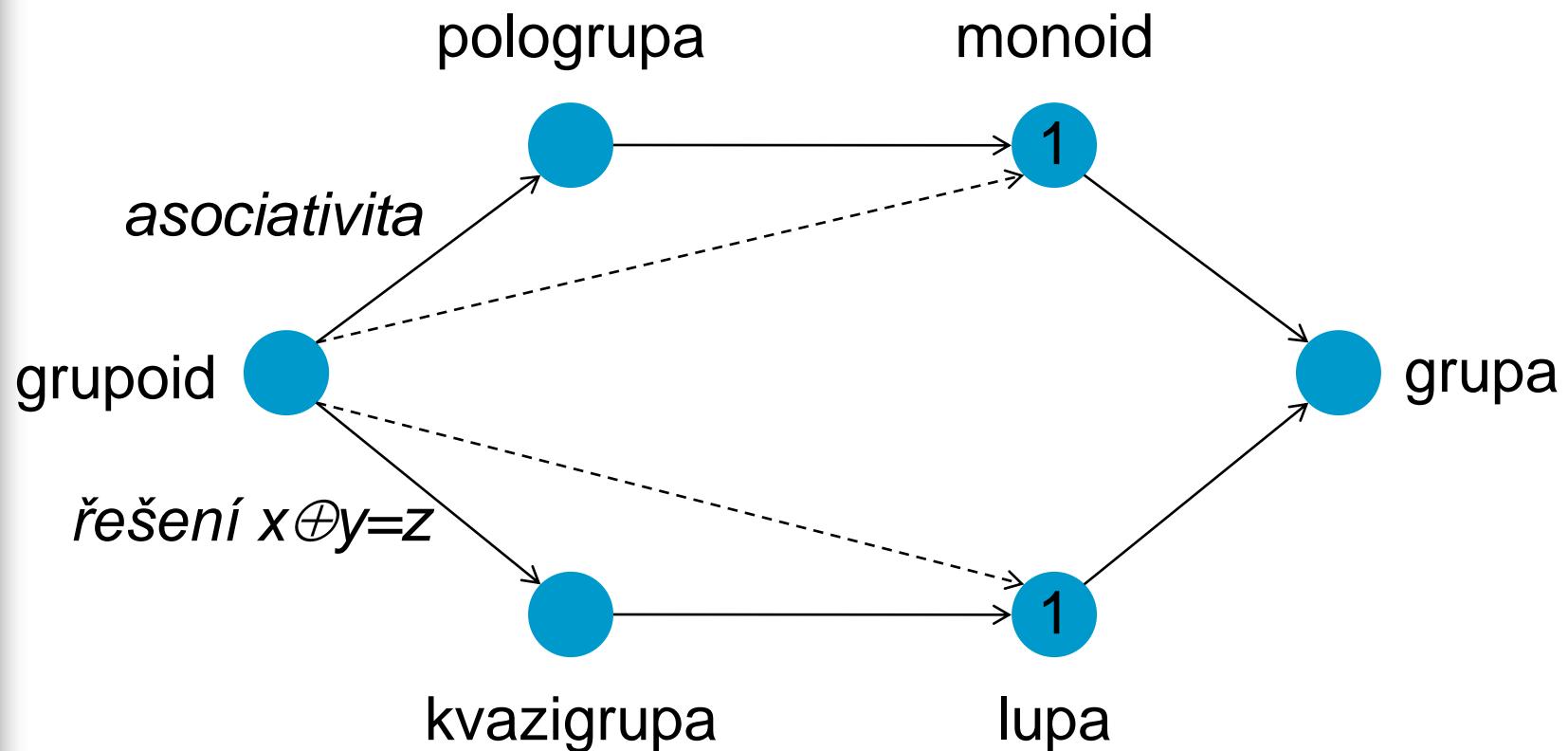
■ Inverze

- $f: A \rightarrow B, f^{-1}: B \rightarrow A$
- $f^{-1}(f(a)) = a$
 - existuje ke každé injektivní funkci
 - každá bijektivní funkce je invertibilní

Binární operace na A

- $\oplus: (A \times A) \rightarrow A$
 - asociativita
 - komutativita
 - levá/pravá identita
 - » $e \oplus x = x$
 - levá/pravá nula
 - » $z \oplus x = z$
 - levý/pravý inverzní prvek
 - » $x \oplus y = e$
- $a \oplus a'$
 (A, \oplus) pologrupa
monoid
grupa
-

Od grupoidu ke grupě

Důležité pojmy

- Imperativní, deklarativní
- Lambda kalkul
 - Definice
 - Konverze/redukce
 - Substituce
- Kompozice, inverze, asociativita, komutativita
- Pologrupa, monoid, grupa

Úkoly

- Navrhněte reprezentaci čísel v lambda kalkulu
- Navrhněte běžné operace nad těmito čísly
- Ukažte, že platí obecně známé rovnosti:
 - $x+y = y+x$
 - $x+0 = x$
 - ...

Haskell - úvod, seznamy

Cíle oddílu

- Přehled základních datových typů jazyka Haskell
- Deklarace funkcí v jazyce Haskell
- Rekurze
- Práce se seznamy

Co a kde ...

■ Haskell

- překladač (kompilátor) – **ghc**, nhc, jhc
- interaktivní kompilátor – **ghci**
- <http://www.haskell.org>

■ *Hugs*

- *interpret virtuálního kódu*
- <http://www.haskell.org>

■ *Linux, Q:\FLP\...*

Základní datové typy

- Int

- 45, 890

- Char

- 'a', 'X'

- Bool

- True, False

- Float

- 3.14159, 234.2

Seznamy

■ Konstruktor

- :
- []

■ Prázdný seznam

- [] :: [a]

■ Neprázdný seznam

- 1:2:3:[] ~ [1,2,3] :: [Int]
- (x:xs)

N-tice

■ Konstruktor

- ,
- (a,b,c,d, ...)

■ Příklad

- (1, 2) :: (Int, Int)
- (1, ['a', 'b']) :: (Int,[Char])

Funkce

- Typ
 - $f :: a \rightarrow b$
- Signatura typu
 - $1 :: \text{Int}$
 - $(1, ['a', 'b']) :: (\text{Int}, [\text{Char}])$

Deklarace funkcí

- Využití
 - Rovnic
 - Unifikace vzorů (*pattern matching*)
- $f <\text{pat11}> <\text{pat12}> \dots = <\text{rhs1}>$
 $f <\text{pat21}> <\text{pat22}> \dots = <\text{rhs2}>$
...

Proměnná ve funkci

- square $x = x * x$
- add $x y = x + y$

Konstanta ve funkci

- not True = False
not False = True
- sgn 0 = 0
sgn n = if $n < 0$ then -1 else 1

Seznam ve funkci

- $\text{length} [] = 0$
 $\text{length} (x:xs) = 1 + \text{length} xs$
- závorky určují prioritu priorita aplikace je nejvyšší

N-tice ve funkci

- plus $(x,y) = x+y$
- swap $(x,y) = (y,x)$

Vzor typu $n+k$ ve funkci

- fact 0 = 1
 $\text{fact}(n+1) = (n+1) * \text{fact } n$

Pojmenování částí vzoru ve funkci

- duphd $p@(x:xs) = x:p$
- merge $[] l2 = l2$
 $merge l1 [] = l1$
 $merge l1 @(x:xs) l2 @(y:ys) =$
 if $x < y$
 then $x:merge xs l2$
 else $y:merge l1 ys$

Anonymní proměnná ve funkci

- $\text{hd } (\text{x}:_) = \text{x}$
- $\text{ziphd } (\text{x}:_) (\text{y}:_) = (\text{x}, \text{y})$

Strážené rovnice ve funkci

- $\text{fact } n \mid n < 2 \quad = 1$
| otherwise $= n * \text{fact}(n-1)$
- $\text{sgn } n \mid n < 0 \quad = -1$
| $n > 0 \quad = 1$
| otherwise $= 0$

Lokální funkce ve funkci

- $\text{sumsqr } x \text{ } y = xx + yy$
where $\text{sqr } a \text{ } b = a^*b$
 $xx = \text{sqr } x \text{ } x$
 $yy = \text{sqr } y \text{ } y$

Prefixový & infixový zápis funkce

- mod :: Int → Int → Int
 - (+) :: Int → Int → Int
- Infix
 - $5 \text{ `mod' } 3$
 - $1 + 1$
- Prefix
 - $\text{mod } 5 \ 3$
 - $(+) \ 1 \ 1$

Částečná aplikace funkce

- $\text{inc} = (+) \ 1$
 - $\text{inc } x = (+) \ 1 \ x$
 - $\lambda V . E \ V = E$
- $\text{inc}' = (1+)$

Odvození typů

- Unifikace – kontrola výskytu
- Známé „pravdy“
 - obecný typ funkce
 - typ konstant
 - typy již odvozené
 - pravidla odvození typu pro danou situaci
- Hledá se nejobecnější typ

Příklad 1

- $f :: a \rightarrow b \rightarrow (a, b)$
 - $(f\ (3::\text{Int})) :: a \rightarrow (\text{Int}, a)$
 - $(f\ (3::\text{Int})\ (3.5::\text{Float})) :: (\text{Int}, \text{Float})$
- $g :: a \rightarrow a \rightarrow (a, a)$
 - $(\text{if } \dots \text{ then } f \text{ else } g) :: a \rightarrow a \rightarrow (a, a)$
 - $(\lambda x \rightarrow \text{if } \dots \text{ then } f x \text{ else } g \text{ „Ahoj“}) ::$
 $\text{String} \rightarrow \text{String} \rightarrow (\text{String}, \text{String})$

Příklad 2

- $f :: a \rightarrow [a]$
 $g :: [a] \rightarrow [a]$
 - $(\text{if } \dots \text{ then } f \text{ else } g) :: \text{error}$
- $\text{if } f \ x \ y \ \text{then } g \ y \ x \ \text{else } h \ (g \ y)$
 - $x :: a$
 - $y :: b$
 - $f :: a \rightarrow b \rightarrow \text{Bool}$
 - $g :: b \rightarrow a \rightarrow c$
 - $h :: (a \rightarrow c) \rightarrow c$

Rekurzivní programování

- Zpětně rekurzivní funkce
 - $f\ x = e(f\ x')$
 - po návratu z rekurzivního volání se ještě něco počítá
- Dopředně rekurzivní funkce
 - $f\ x = f(E)$
 - rekurzivní volání je poslední část výpočtu

Rekurzivní programování (pokr.)

■ Lineární rekurze

- ve výrazu je jen jedno rekurzivní volání
- lze převést na cyklus

■ Koncová rekurze

- dopředně rekurzivní +lineární
- lze jednoduše přeložit na efektivní cyklus (není třeba uchovávat stav nedokončeného výpočtu)

Rekurzivní programování (pokr.)

■ Příklad

- $\text{rev} :: [\alpha] \rightarrow [\alpha]$ $O(n^2)$
 - $\text{rev} [] = []$
 - $\text{rev} (x:xs) = \text{rev} xs ++ [x]$
- $\text{reverse}' :: [\alpha] \rightarrow [\alpha]$ $O(n)$
 - $\text{reverse}' xs = \text{rev}' xs []$
 - where $\text{rev}' [] ys = ys$
 - $\text{rev}' (x:xs) ys = \text{rev}' xs (x:ys)$

Funkce pro práci se seznamy

- $f [] = \dots$
 $f (x:xs) = \dots$
- $g [x] = \dots$
 $g (x:y:ys) = \dots$

Úkol

- Vytvořte funkci „*sumlist*“ pro součet hodnot všech prvků v seznamu celých čísel
- Jaký je typ funkce?
 - *sumlist* :: [Int] → Int
- Jaký je součet prázdného seznamu?
 - *sumlist* [] = 0

Úkol (pokr.)

- Jaký je součet neprázdného seznamu (jako funkce součtu seznamu o jeden kratšího)?
 - $\text{sumlist } (x:xs) = x + \text{sumlist } xs$
- Je zaručen konečný počet kroků? Jestliže ano, potom jak?
 - *Domácí úkol*

Redukce seznamu na hodnotu

- $\text{sumlist} :: [\text{Int}] \rightarrow \text{Int}$
 $\text{sumlist} [] = 0$
 $\text{sumlist} (x:xs) = x + \text{sumlist} xs$
 - $x_1 + (x_2 + (x_3 + \dots))$

- $\text{concat}' :: [[\text{a}]] \rightarrow [\text{a}]$
 $\text{concat}' [] = []$
 $\text{concat}' (xs:xss) = xs ++ \text{concat}' xss$
 - $xs_1 ++ (xs_2 ++ (xs_3 ++ \dots))$

Změna položek seznamu

- `squareAll :: [Int] → [Int]`
`squareAll [] = []`
`squareAll (x:xs) = (x*x) : squareAll xs`
 - $x_1 * x_1 : (x_2 * x_2 : (x_3 * x_3 : \dots))$
- `lengthAll :: [[a]] → [Int]`
`lengthAll [] = []`
`lengthAll (xs:xss) =`
 $(\text{length } xs) : \text{lengthAll } xss$
 - $\text{length } xs_1 : (\text{length } xs_2 : (\text{length } xs_3 : \dots))$

Funkce vyššího řádu

- Co mají funkce společného funkce
 - sumlist a concat'
 - squareAll a lengthAll ?
- Čím se tyto funkce liší?
- Polymorfismus + funkce vyššího řádu
⇒ **abstrakce metody výpočtu**

Abstrakce (1) - folds

- $\text{foldr} :: (\text{a} \rightarrow \text{b} \rightarrow \text{b}) \rightarrow \text{b} \rightarrow [\text{a}] \rightarrow \text{b}$
 $\text{foldr } f z [] = z$
 $\text{foldr } f z (x:xs) = f x (\text{foldr } f z xs)$
- $\text{foldl} :: (\text{a} \rightarrow \text{b} \rightarrow \text{a}) \rightarrow \text{a} \rightarrow [\text{b}] \rightarrow \text{a}$
 $\text{foldl } f z [] = z$
 $\text{foldl } f z (x:xs) = \text{foldl } f (f z x) xs$
- concat’ $\text{xss} = \text{foldr } (++) [] \text{xss}$
- sumlist’ $\text{xs} = \text{foldr } (+) 0 \text{xs}$

Abstrakce (1) - úkol

- $\text{foldr} (\oplus) z \text{ xs} = \text{foldl} (\oplus) z \text{ xs}$
- KDY ?
- Která varianta je lepší?

Abstrakce (2) - map

- $\text{map} :: (\text{a} \rightarrow \text{b}) \rightarrow [\text{a}] \rightarrow [\text{b}]$
 $\text{map } f [] = []$
 $\text{map } f (x:xs) = f x : \text{map } f xs$
- $\text{squareAll}' \text{ xs} = \text{map sq xs}$
where $\text{sq } x = x * x$
- $\text{lengthAll}' \text{ XSS} = \text{map length XSS}$

Abstrakce - příklady

- filter :: ($a \rightarrow \text{Bool}$) $\rightarrow [a] \rightarrow [a]$
filter _ [] = []
filter p (x:xs)
| p x = x:xs'
| otherwise = xs'
where xs' = filter p xs
- getEven :: [Int] \rightarrow [Int]
getEven xs = filter even xs

Generátory seznamů

- Matematický zápis definice množiny
 - $\{x \mid x \in \mathbb{N}, \text{even } x\}$
- Zápis v jazyce Haskell
 - [výraz | kvalifikátory]

Kvalifikátory

■ Generátor

– pattern \leftarrow expression

- vybírá postupně prvky seznamu *expression* a unifikuje je se vzorem *pattern*

■ Filtr

– predikát ($a \rightarrow \text{Bool}$)

Příklady

- $[x \mid x \leftarrow xs] \equiv xs$
- $[f x \mid x \leftarrow xs] \equiv map f xs$
- $[x \mid x \leftarrow xs, p x] \equiv filter p xs$
- $[e \mid x \leftarrow xs, y \leftarrow ys, \dots] \equiv concat [[e \mid y \leftarrow ys, \dots] \mid x \leftarrow xs]$

Příklady (pokr.)

- $[d \mid d \leftarrow [1..n], n \text{ `mod' } d == 0] =$
 $[d \mid d \leftarrow \text{filter } (\lambda d \rightarrow n \text{ `mod' } d == 0) [1..n]]$
=
- $\text{filter } (\lambda d \rightarrow n \text{ `mod' } d == 0) [1..n]$

Příklady (pokr.)

- $[(m,n) \mid m \leftarrow [1..3], n \leftarrow [4,5]]$
 $= [(1,4), (1,5), (2,4), (2,5), (3,4), (3,5)]$
- $[‘ ‘ \mid n \leftarrow [1..10]] = “- - - - - - - - - -”$
- spaces $n = [‘ ‘ \mid i \leftarrow [1..n]]$

Důležité pojmy

- Typ, jeho signatura
 - Typová proměnná
- Vzor
- Formy rekurze
 - Lineární, koncová, dopředná, zpětná
- Zastavení rekurze, podmínka
- Funkce vyššího řádu
- Generátory seznamů

Úkoly

- Vytvořte funkci, která dostane jako argument seznam a vrátí ho tak, že vždy dvojice prvků bude prohozena
- Bude vaše implementace fungovat i nad nekonečnými seznamy?
- Vytvořte nekonečný seznam všech lichých členů Fibonaciho posloupnosti a ověřte správnost řešení

Uživatelské datové typy, typové třídy, pole

Cíle oddílu

- Definice a využití vlastních datových typů
- Typové třídy
 - Definice
 - Užití
 - Význam

Bázové typy

- V každém jazyce
 - `2 :: Int`
 - `'a' :: Char`
 - `3.45 :: Float`
 - `True :: Bool`

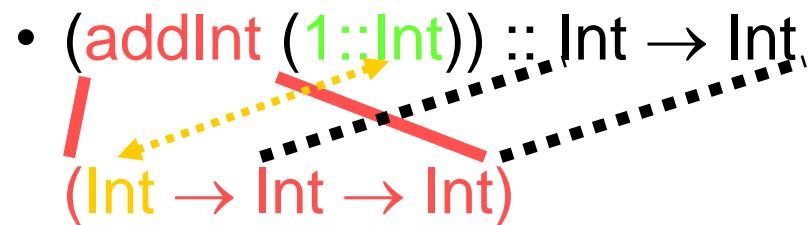
Základní - odvozené z bázových

- Běžně v jazyce
 - homogenní - seznam
 - [1,2] :: [Int]
 - ['a','b'] :: [Char]
 - [[], [1]] :: [[Int]]
 - heterogenní - n-tice
 - (1,'a',5650.4) :: (Int, Char, Float)
 - ([23,42],'A') :: ([Int],Char)

Monomorfní funkce

- Operátor aplikace funkce →
 - zprava asociativní

- $\text{addInt} :: \text{Int} \rightarrow \text{Int} \rightarrow \text{Int} \sim \text{Int} \rightarrow (\text{Int} \rightarrow \text{Int})$

- $(\text{addInt } (1 :: \text{Int})) :: \text{Int} \rightarrow \text{Int}$,

Polymorfní funkce

■ Je číslo n v seznamu?

- `elemI :: Int → [Int] → Bool`
`elemI _ [] = False`
`elemI n (x:xs) = if n == x`
 then True
 else elemI n xs

Polymorfní funkce (pokr.)

■ Je znak c v seznamu?

- $\text{elemC} :: \text{Char} \rightarrow [\text{Char}] \rightarrow \text{Bool}$
 $\text{elemC } [] = \text{False}$
 $\text{elemC } c (x:xs) = \text{if } c == x$
 then True
 else elemC c xs

Polymorfní funkce (pokr.)

- Je objekt daného typu v seznamu?
(použití algoritmu pro všechny entity)
 - elem :: $a \rightarrow [a] \rightarrow \text{Bool}$
 $\text{elem } [] = \text{False}$
 $\text{elem } y (x:xs) = \text{if } y == x$
 then True
 else elem y xs
 - ***a*** je typová proměnná

Přetěžování?

- elemI ~ if $n == x$:~: Int \rightarrow Int \rightarrow Bool
- elemC ~ if $c == x$:~: Char \rightarrow Char ...
- elem ~ if $y == x$:~: a \rightarrow a \rightarrow Bool

- C, Pascal - přetěžování
- Haskell - typové třídy
 - class Eq a where
 $(==) :: a \rightarrow a \rightarrow Bool$

Typové třídy

- Typ **a** je instancí třídy **C**, je-li pro něj definována vymezená množina operací
 - class Eq a where
$$(==) :: a \rightarrow a \rightarrow \text{Bool}$$
- Potom
 - elem :: (Eq a) => a → [a] → Bool
 - Pro všechny typy a, které jsou instancí třídy Eq, má operace elem typ a → [a] → Bool

Instance typové třídy

- instance Eq Int where
 $x==y = \text{intEq } x \ y$
 // metoda (definice operace)
- instance (Eq a) => Eq [a] where
 $[]==[] = \text{True}$
 $(x:xs)==(y:ys) = x==y \ \&\& \ xs==ys$
 $_==_ = \text{False}$

Nezbytné/odvozené metody

- class Eq a where
 - $(==), (/=) :: a \rightarrow a \rightarrow \text{Bool}$
 - $x /= y = \text{not } (x == y)$

Dědičnost

■ Jednoduchá

- class (Eq a) => Ord a where
 - (<),(<=),(>=),(>) :: a → a → Bool
 - max,min :: a → a → a

■ Vícenásobná

- class (Eq a, Show a) => C a where
 - ...

Typové třídy vyššího řádu

- $\text{map } f [] = []$
 $\text{map } f (x:xs) = f x : \text{map } f xs$
- class Functor f where
 $fmap :: (a \rightarrow b) \rightarrow f a \rightarrow f b$
- f je označení typu (jméno typu)
- pro případ seznamu jsou to hranaté závorky

Uživatelské datové typy

■ Typová synonyma

- type ComplexF = (Float, Float)
- type Matrix a = [[a]]

■ Jednoduché typy

- newtype ComplexC = Relm (Float,Float)
- newtype MatrixC a = Matrix [[a]]

Komplexní datové typy

- **data** Datový_typ $a_1 \dots a_n =$
 $\text{Constr}_1 \mid \dots \mid \text{Constr}_n$
 - Datový typ = *jméno typu*
 - a_i = *typové proměnné (nepovinné)*
 - Constr_i = *konstruktory typu*

Výčtové typy

- data Color = Red | Green | Blue
 - Red, Green, Blue jsou nulární konstruktory
- isRed :: Color → Bool
 - isRed Red = True
 - isRed _ = False

Rozšířené typy

- data Color' =
 - Red |
 - Green |
 - Blue |
 - Grayscale Int
- Grayscale :: Int → Color'

Parametrické typy

- data Point a = Pt a a
- (Pt 2 4) :: Point Int
- (Pt 3.4 4.5) :: Point Float
- (Pt (Pt 2 5) (Pt 4 5)) :: Point (Point Int)
- **Pt 4 5.6 - error**

Rekurzivní datové typy

- data Tree a =
 Lf |
 Nd a (Tree a) (Tree a)

- inOrd :: Tree a → [a]
 inOrd Lf = []
 inOrd (Nd x l r) = inOrd l ++ (x:inOrd r)

Datové typy a typové třídy

- instance Eq a => Eq (Tree a) where
 - $\text{Lf} == \text{Lf}$ = True
 - $(\text{Nd } x \text{ l1 r1}) == (\text{Nd } y \text{ l2 r2})$ =
 $x == y \text{ && l1 == l2 \&\& r1 == r2}$
 - $_ == _$ = False
- instance Functor Tree where
 - $\text{fmap } _ \text{Lf} = \text{Lf}$
 - $\text{fmap } f (\text{Nd } x \text{ l1 l2}) =$
 $\text{Nd } (f x)(\text{fmap } f \text{ l1})(\text{fmap } f \text{ l2})$

Datové typy a typové třídy

- instance Show a => Show (Tree a) where
 - showsPrec _ Lf = (++) "Lf"
 - showsPrec _ (Nd a Lf Lf) =
("Nd "++) . shows a . ((++) " Lf Lf")
 - showsPrec _ (Nd a Lf r) =
("Nd "++) . shows a . ((++) " Lf (") . shows r. (')' :)
 - showsPrec _ (Nd a l Lf) =
("Nd "++) . shows a . ((++) " (") . shows l . ((++) ") Lf")
 - showsPrec _ (Nd a l r) =
("Nd "++) . shows a . ((++) " (") . shows l .
((++) ") (") . shows r . (')' :)

Poznámka

- *showsPrec p t*
 - *p ~ precedence*
 - *t ~ typ*
- *p udává prioritu a podle toho řadí do tisku závorky či nikoliv*
 - *vyšší p tím vyšší je priorita ,kolem‘, tj. je třeba to, co převádí, dát do závorek*
- *podobně existuje readsPrec pro třídu Read*

Pro/proti vlastního přístupu

■ Pro

- vše je pod kontrolou
- možno zavést instanci i u složitých typů

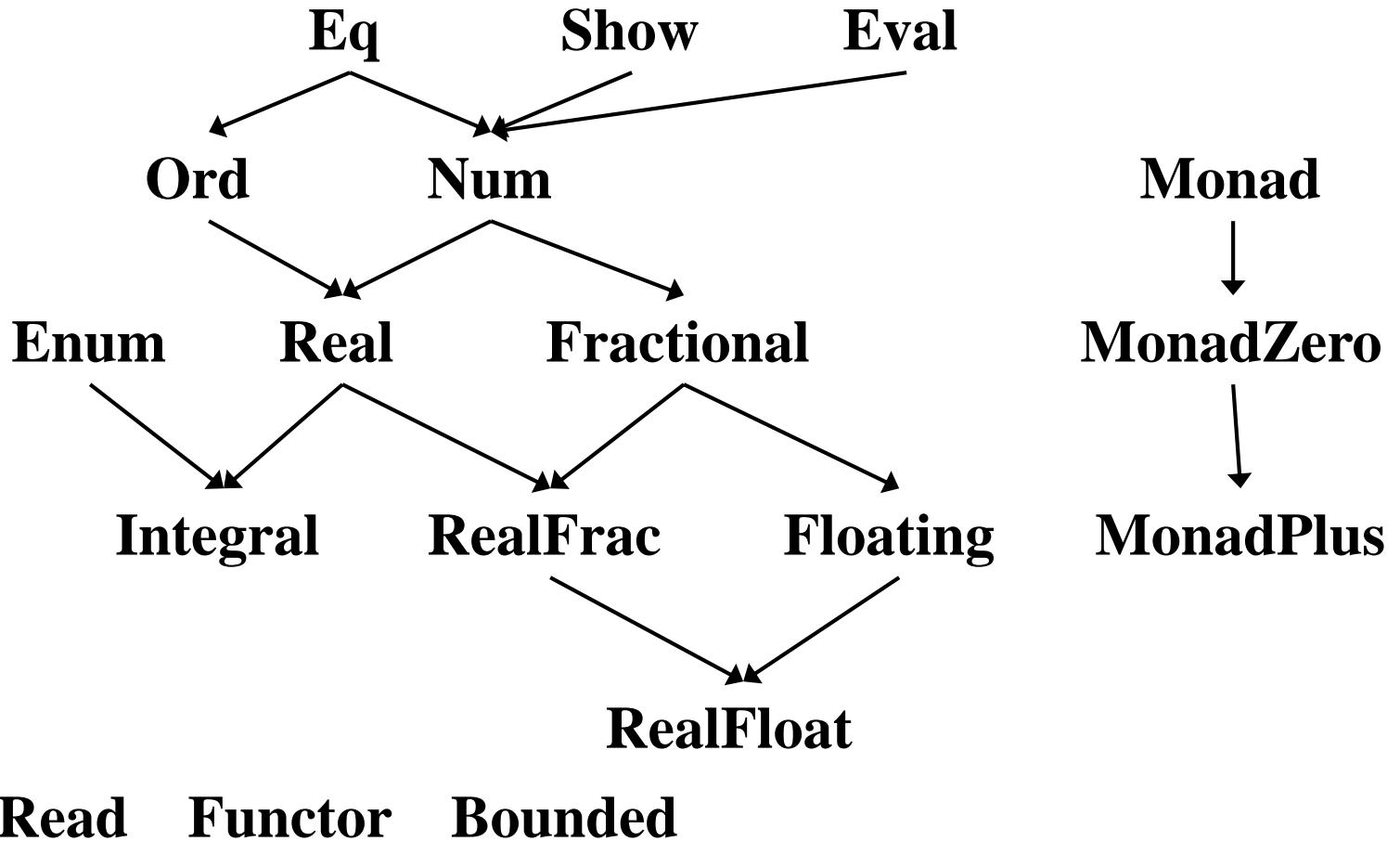
■ Proti

- často pracné
- implementace s využitím priorit není triviální
- klíčové slovo **deriving**

Použití deriving

- ```
data Color = Red | Green | Blue
deriving (Eq,Ord,Enum,Bounded,Show,Read)
```
- ```
data Tree a =
Lf |
Nd a (Tree a) (Tree a)
deriving (Eq,Show)
```

Přehled tříd v Haskellu

Pole

- Indexy
 - class (Ord a) =>Ix a where
 - range :: (a,a) → [a]
 - index :: (a,a) → a → Int
 - inRange :: (a,a) → a → Bool
- range (0,4) ~> [0,1,2,3,4]
range ((0,0),(1,2)) ~>
[(0,0),(0,1),(0,2),(1,0),(1,1),(1,2)]
- index (1,9) 2 ~> 1
index ((0,0),(1,2)) (1,1) ~> 4

Vytvoření pole

■ Vytvoření monolitického pole

- `array :: (Ix a) => (a,a) → [(a,b)] → Array a b`
 - spodní/horní limit
 - inicializace pole, páry index hodnota

■ Příklad

- `squares = array (1,100) [(i,i*i) | i ← [1..100]]`
- `squares!7 ~> 49`
- `bounds squares ~> (1,100)`

Pole s kumulovanými hodnotami

- Funkce pro vytvoření
- `accumArray :: (Ix a) => (b → c → b) → b → (a,a) → [Assoc a c] → Array a b`
 - kumulační funkce
 - inicializační hodnota (pro každou buňku stejná)
 - spodní/horní limit pole
 - seznam asociací (index-hodnota)
- Histogram
 - `hist bnds is = accumArray (+) 0 bnds [(i,1) | i ← is, inRange bnds i]`

Změny hodnot prvků

■ Operátor změny

- $(//) :: (\mathbf{x} \mathbf{a}) \Rightarrow \text{Array } \mathbf{a} \mathbf{b} \rightarrow [(\mathbf{a}, \mathbf{b})] \rightarrow \text{Array } \mathbf{a} \mathbf{b}$

■ Příklad (záměna řádků matice)

■ swapRows i i' a =

```
a // ([ ((i , j), a!(i , j)) | j ← [jLo..jHi] ] ++
```

```
[ ((i' , j), a!(i , j)) | j ← [jLo..jHi] ])
```

```
where ((iLo, jLo), (iHi, jHi)) = bounds a
```

Důležité pojmy

- Polymorfismus, přetěžování
- Typová třída, instance
- Dědičnost v typových třídách
- Typy:
 - Synonyma, jednoduché, **komplexní**
 - Výčtové, rozšířené, parametrické, rekurzivní

Úkoly

- Navrhněte vlastní systém tříd a operátorů práci s celými a desetinnými čísly tak, aby operace $3+4,5$ nevedla na implicitní konverzi
- Implementujte a ověřte funkčnost toho systému
- Navrhněte a implementujte třídu pro práci s vyhledávacími stromy

Vstupy/výstupy

Cíle oddílu

- Práce s monadickými třídami
- V/V operace jako monadické třídy

Monadické třídy

- Základní třídy spojené s monády (nikoliv monoidy)
 - Functor, Monad, MonadZero, MonadPlus
- Členové těchto tříd
 - IO, seznamy ([]), výjimky (Maybe)
 - výjimky jsou zkrácené seznamy
Nothing ~ []
Just x ~ [x]

Functor

- Definuje funkci *fmap*, která aplikuje jednu operaci na všechny elementy struktury beze změny tvaru struktury
 - $\text{fmap id} = \text{id}$
 - $\text{fmap (f . g)} = \text{fmap f . fmap g}$

Monad

- class Monad m where
 - $(>>=) :: m a \rightarrow (a \rightarrow m b) \rightarrow m b$
 - $(>>) :: m a \rightarrow m b \rightarrow m b$
 - $\text{return} :: a \rightarrow m a$
- $$m >> k = m >>= (_ \rightarrow k)$$

Syntaktické ekvivalenty

- $[(x,y) \mid x \leftarrow [1,2,3], y \leftarrow [4,5,6]]$
- do $x \leftarrow [1,2,3]$
 $y \leftarrow [4,5,6]$
 return (x,y)
- $[1,2,3] >>=$
 $(\backslash x \rightarrow [4,5,6]) >>= (\backslash y \rightarrow \text{return } (x,y))$

Sémantické ekvivalenty

- $\text{return } a >>= k$ = $k\ a$
- $m >>= \text{return}$ = m
- $\text{map } f\ xs$ = $xs >>= \text{return . } f$
- $m >>= (\lambda x \rightarrow k\ x >>= h))$ = $(m >>= k) >>= h$

MonadZero

■ Definice

- class (Monad m) => MonadZero m where
zero :: m a

■ Vlastnosti

- $m >>= \lambda x \rightarrow \text{zero} = \text{zero}$
- $\text{zero} >>= m = \text{zero}$

MonadPlus

■ Definice

- class (MonadZero m) => MonadPlus m where
 $(++) : m a \rightarrow m a \rightarrow m a$

■ Vlastnosti

- $m ++ \text{zero} = m$
- $\text{zero} ++ m = m$

Akce ve FP

- V imperativních jazycích je program tvořen posloupností *akcí* (čtení a nastavování globálních proměnných, čtení a zápis souborů)
- Haskell: oddělení akcí od čistě funkcionálního kódu pomocí *monadických operátorů*
- Akce je funkce s výsledkem typu **IO** a

Příklady akcí

- `getChar :: IO Char` -- akce vracející znak
- `putChar :: Char → IO ()` -- akce nevracející nic
- `return :: a → IO a` -- hodnota => akce
- `ready :: IO Bool`
`ready = do c ← getChar`
`return (c=='y')` -- !! return !!

Funkce main

- představuje hlavní program; je to akce, která nic nevrací
 - main :: IO ()
main = do c ← getChar
 putChar c

Čtení řádku textu

- Přečteme znak, je-li to konec řádku, vrátíme prázdný řetězec; jinak přečteme zbytek řádku, spojíme ho s načteným znakem a vrátíme
 - `getLine :: IO String` -- akce vracející řetězec
`getLine = do x ← getChar`
 `if x=='\n' then return ""`
 `else do xs ← getLine`
 `return (x:xs)`

Vypsání řetězce

- Na všechny řetězce aplikujeme funkci *putChar*, např. funkcí *map*
 - map *putChar* s je typu $[IO()]$, tj. seznam akcí => **není to akce**
 - je třeba ještě použít funkci
 - $\text{sequence} :: \text{Monad } m \Rightarrow [m a] \rightarrow m [a]$
 - $\text{putStr} :: \text{String} \rightarrow IO()$
 $\text{putStr } s = \text{sequence } (\text{map putChar } s)$

Výjimky

- Datový typ a konstruktor
GHC.IO.Exception
 - **IOError** ~ **IOException**
 - `ioe_type` – položka
 - **IOErrorType**
 - `EOF`, `NoSuchThing`, ...

Výjimky

- Ke každé výjimce existuje funkce *System.IO.Error*
 - **isXXXError :: IOError → Bool**
 - isEOFError

Zachycení výjimky

- Výjimku zachytává funkce *catch*
 - $\text{catch} :: \text{IO } a \rightarrow (\text{IOError} \rightarrow \text{IO } a) \rightarrow \text{IO } a$
 - první parametr je akce, během které se mají výjimky odchytávat
 - druhý parametr je funkce, která se zavolá, pokud nastane výjimka - funkce musí vrátit náhradní výsledek
- ! catch definováno 2x !
 - Prelude (pro IO) x Exception

Generování výjimky

- Výjimku akce generuje funkce *ioError*
 - *ioError* :: *IOError* → *IO* a
System.IO.Error
IO
- Výsledek funkce *ioError* je kompatibilní s **libovolnou akcí** (nezáleží na vrácené hodnotě, typ se přizpůsobí kontextu)

Příklad č. 1

- Čtení znaku s ignorováním chyb
 - getChar' = getChar 'catch' ($_\rightarrow$ return '\n')
 - pokud při čtení nastane chyba (např. konec souboru), vrátí se znak konce řádku
 - neodlišuje konec souboru od ostatních chyb

Příklad č. 2

- Čtení znaku s rozlišením konce souboru
 - getChar' = getChar 'catch' eofHandler
where eofHandler e =
 if isEOFError e then return '\n'
 else ioError e
 - pokud se při čtení dostaneme na konec souboru, vrací se znak konce řádku, jinak se vzniklá výjimka vygeneruje znovu

Práce se soubory

■ Otevření a uzavření souboru

- type FilePath = String
- data IOMode = ReadMode | WriteMode | AppendMode | ReadWriteMode
- openFile :: FilePath → IOMode → IO Handle
- hClose :: Handle → IO ()

Práce se soubory

■ Čtení ze souboru

- `hGetChar :: Handle → IO Char`
- `stdin, stdout, stderr :: Handle`
- `getChar = hGetChar stdin`
- `hGetContents :: Handle → IO String`

Práce se soubory

- Funkce začínající na ‚h‘ dostávají jako první parametr handle na otevřený soubor, varianty bez ‚h‘ pracují se standardními soubory
- Funkce *hGetContents* (jako i ostatní) se vyhodnocuje ‚lazy‘, tj. skutečný vstup dat je požadován až tehdy, když se výsledná hodnota začne vyhodnocovat

Příklad

- Program pro kopírování souboru
- Funkce *opf* se zeptá na jméno vstupního, resp. výstupního souboru a tento soubor otevře v odpovídajícím režimu
- Pokud se soubor nepodaří otevřít, opakuje se dotaz na jméno

Příklad (pokr.)

```
import IO
```

```
main = do fromHandle ← opf "Copy from: " ReadMode
          toHandle ← opf "Copy to: " WriteMode
          contents ← hGetContents fromHandle
          hPutStr toHandle contents
          hClose toHandle
          hClose fromHandle
          putStrLn "Done"
```

Příklad (pokr.)

```
opf :: String → IOMode → IO Handle
```

```
opf prompt mode =
```

```
    do putStrLn prompt
```

```
        name ← getLine
```

```
        catch (openFile name mode)
```

```
            (λ_ → do putStrLn (“Can’t open “++name++”\n”)
```

```
                opf prompt mode)
```

Příklad – nová varianta

- Program pro kopírování souboru
- Funkce *oprif* se zeptá na jméno vstupního souboru a vrátí jeho obsah
- Funkce *opwf* se zeptá na jméno výstupního souboru a tento soubor otevře v odpovídajícím režimu
- Pokud se soubor nepodaří otevřít, opakuje se dotaz na jméno

Příklad – nová varianta (pokr.)

```
import IO
```

```
main = do fromCts ← oprf "Copy from: "
          toHandle ← opwf "Copy to: "
          hPutStr toHandle fromCts
          hClose toHandle
          putStr "Done"
```

Příklad – nová varianta (pokr.)

```
opwf :: String → IO Handle
```

```
opwf prompt =
```

```
    do putStrLn prompt
```

```
        name ← getLine
```

```
        catch (openFile name WriteMode)
```

```
            (λ_ → do putStrLn (“Can’t open “++name++”\n”)
```

```
                opwf prompt)
```

Příklad – nová varianta (pokr.)

```
opr :: String → IO Handle
opr prompt =
    do putStrLn prompt
       name ← getLine
       catch (readFile name)
             (\_ → do putStrLn ("Can't open "++name++"\n")
                      opr prompt)
```

Control.Exception

Control.Exception.IOException

Case study - kalkulátor

■ Zadání:

- Sestrojte program, který čte ze vstupu jednoduché výrazy (i přiřazovací) a hned je vyhodnocuje.
 - paměť
 - *parser* - příští přednáška
 - zpracování vstupu

Výrazy

- module Expr
(Expr(Lit, Var, Op),
Ops(Add, Mul, Sub, Div, Mod),
Var) where

```
data Expr = Lit Int | Var Var | Op Ops Expr Expr
```

```
data Ops = Add | Sub | Mul | Div | Mod
```

```
type Var = Char
```

Paměť

- module Store
 - (Store, initial, value, update) where

import Expr

newtype Store = Sto (Var → Int)

initial :: Store

initial = Sto (\v → 0)

Paměť (pokr.)

- $\text{value} :: \text{Store} \rightarrow \text{Var} \rightarrow \text{Int}$
 $\text{value} (\text{Sto sto}) v = \text{sto } v$

$\text{update} :: \text{Store} \rightarrow \text{Var} \rightarrow \text{Int} \rightarrow \text{Store}$
 $\text{update} (\text{Sto sto}) v n$
 $= \text{Sto } (\lambda w \rightarrow \text{if } v == w \text{ then } n \text{ else sto } w)$

Parser

- module Parser
(Command(Eval, Assign, Null),
commLine) where

import Expr

data Command = Eval Expr | Assign Var Expr |
Null

commLine :: String → Command

Kalkulátor

- module Calc(mainCalc) where
import Expr
import Store
import Parser
- while :: IO Bool -> (a -> IO a) -> a -> IO ()
while test action initarg = do
 res <- test
 if res
 then action initarg >>=
 while test action
 else return ()

Kalkulátor (pokr.)

- $\text{eval} : \text{Expr} \rightarrow \text{Store} \rightarrow \text{Int}$
 $\text{eval} (\text{Lit } n) _ = n$
 $\text{eval} (\text{Var } v) \text{ st} = \text{value st } v$
 $\text{eval} (\text{Op op e1 e2}) \text{ st} = \text{opVal op v1 v2}$
 where $v1 = \text{eval e1 st}$
 $v2 = \text{eval e2 st}$
 $\text{opVal Add v1 v2} = v1 + v2$
 $\text{opVal Mul v1 v2} = v1 * v2$
 $\text{opVal Sub v1 v2} = v1 - v2$
 $\text{opVal Div v1 v2} = v1 \text{ `div' } v2$
 $\text{opVal Mod v1 v2} = v1 \text{ `mod' } v2$

Kalkulátor (pokr.)

- $\text{command} :: \text{Command} \rightarrow \text{Store} \rightarrow (\text{Int}, \text{Store})$
 $\text{command Null } st = (0, st)$
 $\text{command (Eval } e) st = (\text{eval } e \text{ st}, st)$
 $\text{command (Assign } v e) st = (\text{val}, \text{newSt})$
where $\text{val} = \text{eval } e \text{ st}$
 $\text{newSt} = \text{update } st \text{ } v \text{ } \text{val}$

Kalkulátor (pokr.)

- $\text{calcStep} :: \text{Store} \rightarrow \text{IO Store}$

```
calcStep st =
  do line ← getLine
    let comm          = commLine line
        (val, newSt) = command comm st
    print val
  return newSt
```

Kalkulátor (pokr.)

- `calcSteps :: Store → IO ()`
`calcSteps st =`
 `while notEOF calcStep st`

`notEOF :: IO Bool`
`notEOF = do res ← isEOF`
 `return (not res)`

`mainCalc = calcSteps initial`

Důležité pojmy

- Monadická třída
- Akce
- Výjimka

Úkoly

- Prostudujte možnosti práce s binárními soubory
- Navrhněte diskovou i paměťovou reprezentaci pro jednoduchý DB systém v Haskellu
- Implementujte jej, zaměřte se na V/V operace, indexaci DB apod.

Praktické úlohy

Cíle oddílu

- Ukázka práce v jazyku Haskell

Reprezentace relační databáze

- Navrhněte reprezentaci relační databáze a implementujte operace pro dotazování

Tabulky

Author	
<i>ssn</i>	<i>name</i>
1	Čapek
2	Němcová
3	Clarke

Book	
<i>isbn</i>	<i>title</i>
100	R.U.R.
101	Válka s mloky
102	Babička
103	2001: Vesmírná odysea
104	Rajské fontány
105	Setkání s Rámou

Wrote	
<i>ssn</i>	<i>isbn</i>
1	100
1	101
2	102
3	103
3	104
3	105

Návrh reprezentace DB

- Data v tabulce mohou být řetězce, čísla, logické hodnoty nebo nedefinované hodnoty
 - data Attribute = St String
 | Num Int
 | Bool Bool
 | Null

Návrh reprezentace DB (pokr.)

- Řádek tabulky je tvořen seznamem hodnot
 - type Tuple = [Attribute]

Návrh reprezentace DB (pokr.)

- Struktura (schéma) tabulky je dána jmény sloupců
 - type Schema = [String]

Návrh reprezentace DB (pokr.)

- Tabulka je tvořena schématem a seznamem řádků
 - type Table = (Scheme, [Tuple])

Návrh reprezentace DB (pokr.)

- Databáze je seznam pojmenovaných tabulek
 - type Database = [(String, Table)]

Příklad databáze

- authors :: Table
authors = ([“ssn”, “name”],
 [[Num 1, St “Capek”],
 [Num 2, St “Nemcova”],
 [Num 3, St “Clarke”]])

Příklad databáze (pokr.)

- books :: Table
books = ([“isbn”, “title”],
 [[Num 100, St “R.U.R.”],
 [Num 101, St “Valka s mloky”],
 [Num 102, St “Babicka”],
 [Num 103, St “2001: Vesmírna …”],
 [Num 104, St “Rajske fontany”],
 [Num 105, St “Setkani s Ramou”]])

Příklad databáze (pokr.)

- wrote :: Table
wrote = ([“ssn”, “isbn”],
 [[Num 1, Num 100],
 [Num 1, Num 101],
 [Num 2, Num 102],
 [Num 3, Num 103],
 [Num 3, Num 104],
 [Num 3, Num 105]])

Příklad databáze (pokr.)

- db :: Database
db = [(“Author”, authors),
 (“Book”, books),
 (“Wrote”, wrote)]

Návrh reprezentace dotazu

- Dotaz je výraz nad jmény tabulek s operátory sjednocení, rozdíl, kartézský součin, projekce, selekce, join
 - data Query = Table String
 - | Union Query Query
 - | Difference Query Query
 - | Cross Query Query
 - | Project Schema Query
 - | Select Condition Query
 - | Join Query Query
 -

Návrh reprezentace dotazu (pokr.)

- Podmínka je logický výraz s operátory AND, OR, NOT a relačními operátory
 - data Condition = NOT Condition
 - | AND Condition Condition
 - | OR Condition Condition
 - | EQU Expr Expr
 - | NEQ Expr Expr
 - ...

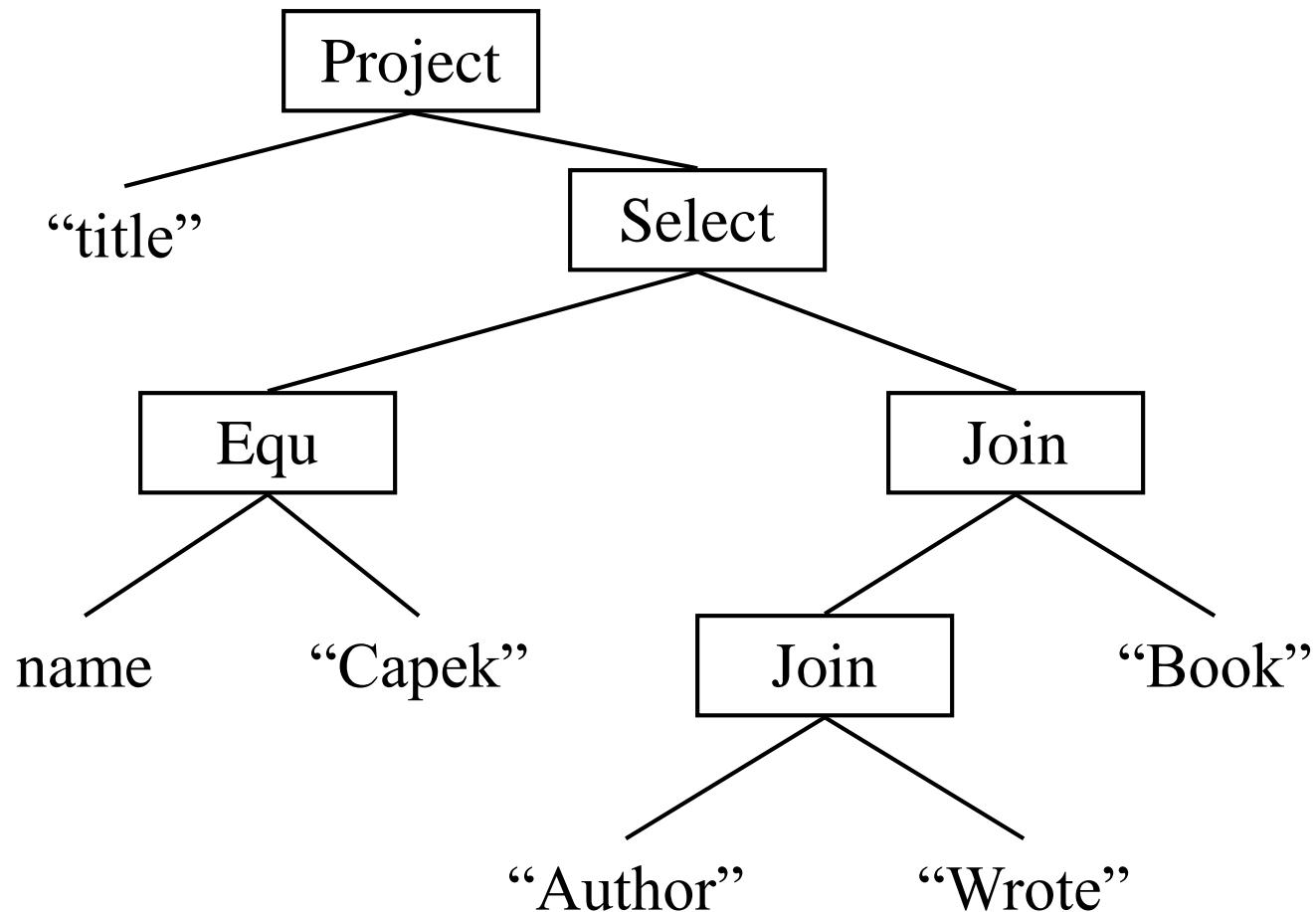
Návrh reprezentace dotazu (pokr.)

- Aritmetický výraz je tvořen jmény atributů, konstantami a aritmetickými operátory
 - data Expr = Attr String
 - | Const Attribute
 - | Plus Expr Expr
 - | Minus Expr Expr
 - ...

Příklad dotazu

- SELECT title
FROM author JOIN wrote JOIN book
WHERE name=“Capek”
- qry :: Query
qry :: Project [“title”]
(Select (EQU (Attr “name”)
 (Const (St “Capek”))))
(Join (Join (Table “Author”)
 (Table “Wrote”))
 (Table “Book”)))

Reprezentace dotazu

Realizace funkcí pro operátory

- union :: Table → Table → Table
cross :: Table → Table → Table
difference :: Table → Table → Table
join :: Table → Table → Table
project :: Schema → Table → Table
select :: (Schema → Tuple → Bool)
 → Table → Table

Sjednocení relací

- Schéma obou relací musí být totožná
- Výsledkem je seznam řádků obsahující řádky z obou tabulek
 - $\text{union}(\text{atts1}, \text{tuples1}) (\text{atts2}, \text{tuples2}) =$
 $(\text{atts1},$
 $\text{if atts1==atts2 then tuples1 ++ tuples2}$
 $\text{else error "union: incompatible relation"})$

Interpretace dotazu

- Vstupem je dotaz a databáze, výstupem tabulka reprezentující výsledek dotazu
- Vyhodnocení post-order průchodem stromu dotazu
 - $\text{retrieve} = \text{Query} \rightarrow \text{Database} \rightarrow \text{Table}$
 $\text{retrieve query db} = \text{ret query}$
 $\text{where ret (Union q1 q2)} = \text{union (ret q1) (ret q2)}$
 $\text{ret (Cross q1 q2)} = \text{cross (ret q1) (ret q2)}$
 $\text{ret (Table t)} = \dots$

Překlad výrazu

- type Var = Char
- data Expr = Lit Int | Var Var | Op Ops Expr Expr
deriving (Show,Read,Eq)
- data Ops = Add | Sub | Mul | Div | Mod
deriving (Enum,Bounded,Eq,Show,Read)
- $2 + 3 \sim>$
Op Add (Lit 2) (Lit 3)

Typy překladačů 1

- type Parse1 a b = [a] → b
- bracket “xyz” ~> ‘(‘
- number “234” ~> 2 či 23 či 234 ?
- bracket “234” ~> ???

Typy překladačů 2

- type Parse2 a b = [a] → [b]
- bracket “xyz” ~> [‘(‘]
- number “234” ~> [2, 23, 234]
- bracket “234” ~> []

Typy překladačů 3

- type Parse a b = [a] → [(b, [a])]
- bracket "(xyz" ~> [(‘(, “xyz”)]
- number “234” ~> [(2,”34”), (23,”4”), (234,””)]
- bracket “234” ~> []

Některé základní překladače

- $\text{none} :: \text{Parse } a \ b$
 $\text{none } \text{inp} = []$
- $\text{succeed} :: b \rightarrow \text{Parse } a \ b$
 $\text{succeed } \text{val } \text{inp} = [(\text{val}, \text{inp})]$
- $\text{token} :: \text{Eq } a \Rightarrow a \rightarrow \text{Parse } a \ a$
 $\text{token } t \ (x:xs)$
 - | $t == x \quad = [(t, xs)]$
 - | otherwise $= []$ $\text{token } t \ [] \quad = []$

Některé základní překladače (pokr.)

- $\text{spot} :: (\alpha \rightarrow \text{Bool}) \rightarrow \text{Parse } \alpha \alpha$
 $\text{spot } p \ (x:xs)$
 - | $p \ x = [(x,xs)]$
 - | otherwise $= []$ $\text{spot } _ [] = []$
- bracket = token '('
- dig = spot isDigit
- token t = spot ($\equiv t$)

Spojování základních překladačů

- $\text{alt} :: \text{Parse } a\ b \rightarrow \text{Parse } a\ b \rightarrow \text{Parse } a\ b$
 $\text{alt } p1\ p2\ \text{inp} = p1\ \text{inp} \quad ++ \quad p2\ \text{inp}$
- $\text{infixr } 5 \text{ >*>}$
 $(\text{>*>}) :: \text{Parse } a\ b \rightarrow \text{Parse } a\ c \rightarrow \text{Parse } a\ (b,c)$
 $(\text{>*>})\ p1\ p2\ \text{inp}$
 $= [((y,z), \text{rem2}) \mid (y, \text{rem1}) \leftarrow p1\ \text{inp},$
 $\qquad\qquad\qquad (z, \text{rem2}) \leftarrow p2\ \text{rem1}]$

Příklad

- (bracket `alt` dig) "234"
 ~> [] ++ [(2, "34")]
 ~> [(2, "34")]
- number “24(“
 ~> [(2, "4("), (24, "(")]
bracket “(“
 ~> [('(', "")]
number >*> bracket) “24(“
 ~> [((24, '()), "")]

Výsledek překladu

- $\text{build} :: \text{Parse } a \ b \rightarrow (b \rightarrow c) \rightarrow \text{Parse } a \ c$
 $\text{build } p \ f \ \text{inp} = [(f \ x, \ \text{rem}) \mid (x, \ \text{rem}) \leftarrow p \ \text{inp}]$
- $(\text{number} \ ` \text{build} \` \ \text{digsToNum}) \ "21a"$
 $\simgt; [(2, \ "1a3"), (21, \ "a3")]$
- $\text{list} :: \text{Parse } a \ b \rightarrow \text{Parse } a \ [b]$
 $\text{list } p = (\text{succeed } []) \ ` \text{alt} \`$
 $((p \ >^* \ \text{list } p) \ ` \text{build} \` (\text{uncurry } (:)))$

Další užitečné ‘kombinátory’

- neList :: Parse a b → Parse a [b]
$$\text{neList } p \ x = \text{filter isNEEmpty } (\text{list } p \ x)$$

where isNEEmpty :: ([a],b) -> Bool
isNEEmpty ((_:_),_) = True
isNEEmpty _ = False
- optional :: Parse a b → Parse a [b]
$$\text{optional } p = (p \text{ `build` } (\lambda x \rightarrow [x])) \text{ `alt` }$$

(succeed [])

Překladač výrazů

- parser :: Parse Char Expr
parser = litParse `alt` varParse
 `alt` opExprParse
- varParse :: Parse Char Expr
varParse = spot isVar `build` Var
where isVar :: Char → Bool
 isVar x = 'a' <= x && x<='z'

Překladač výrazů (pokr.)

- $\text{opExprParse} :: [\text{Char}] \rightarrow [(\text{Expr}, [\text{Char}])]$
 $\text{opExprParse} =$

```
(token '('      >*>
        parser      >*>
        spot isOp    >*>
        parser      >*>
        token ')')`build` makeExpr
```
- $\text{makeExpr} :: (\text{a}, (\text{Expr}, (\text{Char}, (\text{Expr}, \text{b})))) \rightarrow \text{Expr}$
 $\text{makeExpr} (_, (\text{e1}, (\text{bop}, (\text{e2}, _)))) =$
 $\text{Op} (\text{charToOp bop}) \text{ e1 e2}$

Překladač výrazů (pokr.)

- $\text{charToOp} :: \text{Char} \rightarrow \text{Ops}$
 $\text{charToOp } '+' = \text{Add}$
 $\text{charToOp } '-' = \text{Sub}$
 $\text{charToOp } '*' = \text{Mul}$
 $\text{charToOp } '/' = \text{Div}$
 $\text{charToOp } '\%' = \text{Mod}$
- $\text{isOp} :: \text{Char} \rightarrow \text{Bool}$
 $\text{isOp } x = \text{elem } x \text{ “+-*/%”}$

Překladač výrazů (pokr.)

- `litParse = ((optional (token '~')) >*>
 (neList (spot isDigit))) `build`
 (charListToExpr . uncurry (++))`
- `string2num :: [Char] -> Int
string2num l = doit 0 l
where doit x [] = x
 doit x (c:cs) = doit (x*10 + toNum c) cs
 toNum c = ord c - ord '0'`
- `charListToExpr :: [Char] -> Expr
charListToExpr ('~':cs) = Lit (- string2num cs)
charListToExpr cs = Lit (string2num cs)`

Překladač výrazů (pokr.)

- asgParser :: Parse Char Command
asgParser =
$$(\text{varParse} >^* \text{token '='} >^* \text{parser}) \text{ `build'}$$
$$\lambda(\text{var}, (_, \text{ex})) \rightarrow \text{Assign} (\text{unVar var}) \text{ ex}$$
where
$$\text{unVar} (\text{Var } v) = v$$

Překladač výrazů (pokr.)

- commLine :: String -> Command
commLine str =
 if null pars then Null
 else if isOKparse pars
 then Eval \$ fst \$ head pars
 else if isOKparse asgp then fst \$ head asgp
 else error "Error in input,"
 where
 pars = parser str
 isOKparse [(_,_)] = length l == 0
 isOKparse _ = False
 asp = asgParser str

Důležité pojmy

- Reprezentace dat
- Modelování
- Skládání elementárních operací
 - Základní překladač

Úkoly

- Rozšířte váš DB systém o základní operace jazyka SQL, zejména příkaz SELECT
- Prostudujte HSQL –
<http://htoolkit.sourceforge.net>
- Vyberte si jednoduchou stolní hru (á la Člověče nezlob se) a implementujte ji v jazyce Haskell

Dokazování ve FP

Cíle oddílu

- Formální důkaz vlastnosti programu v jazyce Haskell
- Analýza efektivity programu
- Využívání „triků“

Základní principy

- Základem je vlastnost **referenční transparency**
 - „equals can be replaced by equals“
- Princip **strukturální indukce**

Strukturální indukce nad seznamy

- Nejprve dokážeme, že tvrzení platí pro prázdný seznam []
- Za předpokladu, že tvrzení platí pro seznam xs (indukční předpoklad) dokážeme, že platí také pro seznam $(x:xs)$

Praktické rady

- Krok důkazu je **vždy** tvořen aplikací některé definiční rovnice a to v **libovolném směru**
- Důležitá je volba indukční proměnné
- Závorky hrají jednu z nejvýznamnějších rolí

Příklad

- Mějme dáno:

- $(++) :: [a] \rightarrow [a] \rightarrow [a]$

$$[] ++ ys = ys \quad (1)$$

$$(x:xs) ++ ys = x:(xs++ys) \quad (2)$$

- Asociativita:

- Pro všechny konečné seznamy xs , ys a zs platí:

- $xs++(ys++zs) = (xs++ys)++zs$

Důkaz

- Použijeme strukturální indukci přes proměnnou xs , neboť definice operátoru $++$ rozvíjí pouze první argument

- $xs = []$

$$[] ++ (ys ++ zs) = \quad // (1) zleva doprava$$

$$ys ++ zs$$

$$([] ++ ys) ++ zs = \quad // (1) zprava doleva$$

$$ys ++ zs$$

Důkaz (pokr.)

- $\mathbf{xs = (a:as)}$

$\mathbf{as++(ys++zs) = (as++ys)++zs}$ // předpoklad

$\mathbf{(a:as)++(ys++zs) = ((a:as)++ys)++zs}$

// dokázat

$\mathbf{(a:as)++(ys++zs) =}$ // (2) zleva doprava

$\mathbf{a:(as++(ys++zs)) =}$ // indukční předpoklad

$\mathbf{a:((as++ys)++zs) =}$ // 2 zprava doleva

$\mathbf{(a:(as++ys))++zs =}$ // 2 zprava doleva

$\mathbf{((a:as)++ys)++zs}$

Q.E.D.

Další příklady

- $[] ++ xs = xs ++ []$
- $\text{length } (xs ++ ys) = \text{length } xs + \text{length } ys$
- $\text{take } n \text{ xs} ++ \text{drop } n \text{ xs} = xs$
- $\text{rev } xs = \text{reverse } xs$
 - $\text{rev } [] = []$
 - $\text{rev } (x:xs) = \text{rev } xs ++ [x]$
 - $\text{reverse } xs = \text{rev' } xs []$
where $\text{rev' } [] ys = ys$
 $\text{rev' } (x:xs) ys = \text{rev' } xs (x:ys)$

Zobecnění cíle důkazu

- Mějme dánu funkci:

- $\text{rev} :: [\alpha] \rightarrow [\alpha]$

- $\text{rev } xs = \text{shunt } xs []$

- $\text{where shunt } [] ys = ys$

- $\text{shunt } (x:xs) ys = \text{shunt } xs (x:ys)$ 3

- Dokažte, že:

- $\text{rev } (\text{rev } xs) = xs$

1
2
3

První přiblížení

- $\text{rev}(\text{rev}(x:xs))$
 - = $\text{shunt}(\text{shunt}(x:xs) []) []$ // 1
 - = $\text{shunt}(\text{shunt } xs [x]) []$ // 3
 - Není to vhodný cíl
- Efekt funkce *shunt*
 - $\text{shunt } xs \text{ } ys = (\text{reverse } xs) ++ ys$
 - dalším otočením: $(\text{reverse } ys) ++ xs$
 - **Tudíž:** $\text{shunt}(\text{shunt } xs \text{ } ys) [] = \text{shunt } ys \text{ } xs$

Druhý pokus

- $\text{xs} = []$
 - shunt (shunt []) ys) [] =
shunt ys [] // 2
- Indukční krok:
 - shunt (shunt (x:xs) ys) [] =
shunt (shunt xs (x:ys)) [] // 3
 - ~ což by mělo dát shunt (x:ys) xs

Druhý pokus (pokr.)

- Potom ale hypotéza musí poskytnout výsledek:
 - shunt (shunt xs (x:ys)) [] = shunt (x:ys) xs
- spíše než:
 - shunt (shunt xs ys) [] = shunt ys xs
- proto...

Zesílení indukční hypotézy

- Pro všechny konečné listy **zs**:
 - shunt (shunt xs zs) [] = shunt zs xs
- Dostáváme se tak do místa, kdy **zs** nahrazuje **(x:ys)**

Úspěšný pokus

■ Co nyní chceme dokázat?

- Pro všechna zs:
 - shunt (shunt xs zs) [] = shunt zs xs
- pro všechny konečné seznamy xs pomocí indukce

S čím začneme

■ První krok

- $\forall z s \text{ (shunt (shunt [] } z s) [] = \text{shunt } z s [])$

■ Indukční krok

- $\forall z s \text{ (shunt (shunt (x:xs) } z s) [] = \text{shunt } z s (x:xs))$

■ Indukční hypotéza

- $\forall z s \text{ (shunt (shunt xs } z s) [] = \text{shunt } z s xs)$

První krok

- $\forall z s \ (shunt (shunt [] z s) [] = shunt z s [])$

■ Důkaz:

- $shunt (shunt [] z s) [] = shunt z s [] \quad // 2$

Indukce

- $\forall z s \text{ (shunt (shunt (x:xs) } z s) [] = \text{shunt } z s \text{ (x:xs)})$
- Důkaz:
- shunt (shunt (x:xs) z s) [] = // 3
shunt (shunt xs (x:z s)) [] = // hyp
shunt (x:z s) xs = // 3
shunt z s (x:xs)

Q.E.D.

Efektivita programů

- Asymptotická analýza
 - $T_f(x)$ počet redukcí potřebných pro výpočet hodnoty ($f x$)
 - O-notace „je řádu nejvýše...“

Sémantika zápisu

- $T_{\text{reverse}}(xs) = O(n^2)$
 $T_{\text{rev}}(xs) = O(n)$
- Ze zápisu nijak nevyplývá, že *rev* je vždy rychlejší než *reverse*!
- $g(n) = O(h(n))$
 $\equiv \exists M: \forall n > 0: |g(n)| \leq M \cdot |h(n)|$

Co je $g(n)$

- $g(n) =$
 $a_0 + a_1 n + \dots + a_m n$
 $\sim g(n) = O(n^m)$
- M z výrazu:
 $M \cdot |h(n)|$
- je například:
 $|a_0| + |a_1| + \dots + |a_m|$

Význam asymptotické analýzy

- Dává výsledky nezávislé na implementaci
 - program nižšího řádu **obvykle jede rychleji**
- Někdy je nutný podrobnější rozbor (například u stejného řádu)
 - velikosti konstant úměrnosti, přesný počet redukcí
 - testování se stopkami

Úkol

- Určete řády funkcí
 - hd
 - last
 - length

Věty o dualitě (1)

- Tvoří-li \pm a \underline{a} monoid a je-li xs konečný seznam, pak platí:
 - $\text{foldr } (\pm) \underline{a} \text{ xs} = \text{foldl } (\pm) \underline{a} \text{ xs}$
 - foldl a foldr definují nad monoidy stejnou funkci
 - mohou se ale lišit **efektivitou**

Věty o dualitě (2)

- Nechť \pm a \underline{x} a \underline{a} jsou takové, že pro každé x , y a z platí:

$$x \pm (y \underline{x} z) = (x \pm y) \underline{x} z$$

$$x \pm \underline{a} = \underline{a} \underline{x} x$$

Potom pro každý konečný seznam xs platí:

$$\text{foldr } (\pm) \underline{a} xs = \text{foldl } (\underline{x}) \underline{a} xs$$

Resumé

- Věta o dualitě (1) je jen speciálním případem věty o dualitě (2), kdy platí:

$$\underline{\pm} = \underline{X}$$

Zamyslete se/vyzkoušejte

- $\text{sum}' = \text{foldl } (+) 0$
 $\text{sum}'' = \text{foldr } (+) 0$
- $\text{reverse}' = \text{foldl } (\lambda e \rightarrow e:l) []$
 $\text{reverse}'' = \text{foldr } (\lambda e \rightarrow l++[e]) []$
- Naznačte i prostorovou složitost
- Vysvětlete!

Důležité pojmy

- Referenční transparency
- Strukturální indukce
 - Indukční proměnná
- Asymptotická analýza

Úkoly

- Studujte problematiku paměťové/prostорové složitosti
- Určete časovou a paměťovou složitost operací ve vaší implementaci DB systému
- Z implementovaných úkolů vyberte 2 – 3 rekursivní funkce pracující se seznamy a dokažte, že pracují správně

Paralelismus v jazyce Haskell

Cíle oddílu

- Mechanismy paralelismu v Haskellu
 - Spuštění paralelního vlákna
 - Synchronizace vláken
 - Převzetí výsledků výpočtu

Základní vlastnosti

- Vláknový paralelismus
 - Procesový je dán vlastnostmi OS
 - Podpora OS pro jisté operace nutná
 - Vazba na funkce v jiném jazyce
- Vazba na monadickou třídu IO
 - *Možnost využití i třídy STM*
 - import Control.Concurrent
- Využití modifikovatelných paměťových míst

Oddělení vlákna

- `forkIO :: IO () -> IO ThreadId`
 - Parametrem je operace, jejíž výsledkem je IO operace nad jednotkou
 - Výsledkem je identifikátor vlákna, které se od hlavního oddělilo

Problém

- Jak zjistím, že vlákno doběhlo
- Jak získám výsledek z daného vlákna
- Jak uvolním ukončená, či běžící vlákna
- ...

Uvolnění vlákna

- I běžící vlákno (tvrdé uvolnění)
- killThread :: ThreadId -> IO ()
 - Identifikátor vlákna
 - IO operace s výsledkem datové jednotky

Získání výsledku

- Modul: Control.Concurrent.MVar
- `newEmptyMVar :: IO (MVar a)`
 - Vrací IO operaci obsahující prázdnou proměnnou, čerstvou, prázdnou
- `newMVar :: a -> IO (MVar a)`
 - *Vytvoří proměnnou obsahující již dodanou hodnotu*

Získání výsledku (pokr.)

- `takeMVar :: MVar a -> IO a`
 - Proměnná s hodnotou
 - IO operace obsahující výslednou hodnotu
 - *Je-li proměnná MVar prázdná, vlákno čeká na jeho naplnění*
 - *Je-li čekajících vláken více, je po naplnění vybráno jedno z nich náhodně*

Neblokovaný přístup

- `tryTakeMVar :: MVar a -> IO (Maybe a)`
 - Proměnná s očekávanou hodnotou
 - IO akce vracející možný výsledek
 - `Nothing`
 - `Just a`

Vytvoření vlákna – funkce vlákna

- Jeden z parametrů funkce, která tvoří vlákno je MVar
- Funkce vlákna vrací IO ()
- Funkce vlákna nevolá cizí funkce
 - Viz konec kapitoly
- Poslední operací vlákna je zápis výsledku do předané MVar
 - Chci-li pak vlákno zrušit

Zápis výsledné hodnoty vlákna

- `putMVar :: MVar a -> a -> IO ()`
 - Proměnná MVar, musí být prázdná, jinak vlákno čeká
 - Hodnota, na kterou se má nastavit
 - IO akce s výsledkem datová jednotka

Zápis se selháním

- Více vláken se zdrojem dat
- Všechny výsledky platné
- Jedno jediné sběrné místo
- `tryPutMVar :: MVar a -> a -> IO Bool`
 - Proměnná
 - Hodnota, na kterou se má nastavit
 - IO akce – pravda znamená úspěšný zápis

Další operace s proměnnými MVar

- Čtení
- Modifikace
- Test na prázdnost
- ...
- *Viz dokumentaci jazyka Haskell*

Příklad

- Balastní funkce
 - Simulace zátěže výpočtu
 - Lze dosadit libovolnou jinou

- ```
sumAllSums [] = 0
sumAllSums l@(x:xs) = sumlist 0 l + sumAllSums xs
 where sumlist res [] = res
 sumlist sr (v:vs) = sumlist (sr+v) vs
```

# Příklad (pokr.)

## ■ Hlavní funkce programu – začátek:

```
■ main = do
 putStrLn "Starting..."
 mv1 <- newEmptyMVar
 mv2 <- newEmptyMVar
```

Jedná se
monadickou
operaci

Dvě výpočetní
vlákna, dva
výsledky

Příklad (pokr.)

■ Hlavní funkce programu – spuštění:

```
■ main = do
 ...
 t1 <- forkIO $ mkSum1 mv1
 t2 <- forkIO $ mkSum2 mv2
```

Oddělení vlákna

Vazba na
proměnné jako
parametr

Příklad (pokr.)

- Hlavní funkce programu – sběr a tisk výsledků:

```
■ main = do
 ...
 s2 <- takeMVar mv2
 s1 <- takeMVar mv1
 putStrLn $ "Suma1: " ++ show s1
 putStrLn $ "Suma2: " ++ show s2
```

Dva výsledky

Tisk
výsledných
hodnot
(zpracování)

Příklad (pokr.)

- Hlavní funkce programu – ukončení programu:

```
■ main = do
 ...
 forkIO $ do killThread t1
 killThread t2
 putStrLn "Done!"
```

Dvě vlákna

Poslední
operace
programu

Příklad (konec)

■ Hlavní funkce programu – lokální funkce:

■ `main =`

...

`where`

`mkSum1 mv = do`

`let res = sumAllSums [1..10000]`

`res `seq` putMVar mv res`

`mkSum2 mv = do`

`let res = sumAllSums [1..10001]`

`res `seq` putMVar mv res`

Uložení výsledku

Balastní funkce

Různé parametry pro porovnání

Odložení vlákna

- `yield :: IO ()`
  - IO akce poskytující datovou jednotku
  - Vynucuje změnu kontextu
  - Kooperativní vícevláknové zpracování

Příklad

■ Tělo funkce main (drobná úprava)

```
■ main = do
 putStrLn "Starting . . ."
 mv1 <- newEmptyMVar
 mv2 <- newEmptyMVar
 t1 <- forkIO $ mkSum1 mv1
 t2 <- forkIO $ mkSum2 mv2
 yield _____
 takeRes mv1 mv2
 forkIO $ do killThread t1
 killThread t2
 putStrLn "Done!"
```

V hlavním
vláknu se
neodehrává
výpočet

Příklad (konec)

■ Funkce takeRes (vyzvednutí výsledku):

```
■ takeRes mv1 mv2 = do
 mr1 <- tryTakeMVar mv1
 case mr1 of
 Just r1 -> takeMVar mv2
 Nothing -> do
 yield
 mr2 <- tryTakeMVar mv2
 case mr2 of
 Just r2 -> takeMVar mv1
 Nothing -> do
 yield
 takeRes mv1 mv2
```

Stále se asi počítá, ale pokud bych potřeboval, mohu i já, nejsem blokován

Využití u datových struktur

- `data Tree a = Node a (Tree a) (Tree a)
| Leaf`
- Úkol: spočtěte hloubku stromu
- Sekvenčně:
  - `sdepth Leaf = 0`
`sdepth (Node _ l r) = if ld > rd then ld else rd`
`where`
`ld = 1 + sdepth l`
`rd = 1 + rdepth r`

Paralelně

■ Špatný přístup:

```
■ pdepth Leaf = return 0
 pdepth (Node _ l r) = do
 mv1 <- newEmptyMVar
 mv2 <- newEmptyMVar
 t1 <- forkIO $ pdepth l >>= putMVar mv1
 t2 <- forkIO $ pdepth r >>= putMVar mv2
 ld <- takeMVar mv1
 rd <- takeMVar mv2
 killThread t1
 killThread t2
 return $ 1 + if ld>rd then ld else rd
```

Paralelně

■ Korektní přístup:

```
■ pdepth' Leaf = return 0
 pdepth' (Node _ l r) = do
 mv1 <- newEmptyMVar
 mv2 <- newEmptyMVar
 t1 <- forkIO $ putMVar mv1 $! sdepth 1
 t2 <- forkIO $ putMVar mv2 $! sdepth r
 ld <- takeMVar mv1
 rd <- takeMVar mv2
 killThread t1
 killThread t2
 return $ 1 + if ld>rd then ld else rd
```

Zhodnocení

- Špatný přístup
  - Příliš mnoho vláken
  - Využití cílového HW malý
- Korektní přístup
  - Právě 2 výpočetní vlákna
    - Třetí čeká na hodnotu, šlo by vylepšit
  - Vyšší využití HW pro vlastní výpočet

Vazba na OS

- Pro vazbu na vlákna OS
  - Volání cizích funkcí
  - Vlastnosti OS
  - ...
- forkOS :: IO () -> IO ThreadId
  - Funkce vlákna vracející IO akci s výsledkem datové jednotky
  - IO akce s výsledkem identifikátoru vlákna

Důležité pojmy

- Vlákno
  - Oddělení
  - Synchronizace
  - Předání výsledku
  - Změna kontextu

Úkoly

- Prostudujte knihovnu Concurrent
- Které z dosud implementovaných funkcí se nabízejí pro paralelizaci (2 výpočetní vlákna)?
- Implementujte paralelní verze pro 2 výami dosud vytvořené funkce a ověřte jejich správnou činnost i zrychlení výpočtu.

Denotační sémantika

Cíle oddílu

- Porozumění denotační sémantice
  - Čtení zápisu
  - Tvorba velmi jednoduchých popisů

Co je denotační sémantika

- Denotační sémantika programovacího jazyka popisuje význam programu jako *funkci*
  - **program:** $\textit{Input} \rightarrow \textit{Output}$

Princip kompozicionality

- Význam složené konstrukce je dán kombinací významů jednotlivých složek

Popisné prostředky

- Pro popis se používá **λ -kalkul**
- Lze jednoduše vyjádřit také pomocí *funkcionálního jazyka*

Abstraktní syntax

- Popisuje zjednodušenou strukturu programu bez detailů, které nenesou žádnou sémantickou informaci
  - priorita a asociativita operátorů
  - závorky
  - ...

Abstraktní syntax (pokr.)

- Pro datovou realizaci abstraktní syntaxe programu se používá obvykle stromová struktura - **abstraktní syntaktický strom (AST)**

Domény

- Syntaktické konstrukce jsou strukturovány do **syntaktických domén**
  - Doména:
    - výrazů - **Exp**
    - příkazů - **Com**
    - deklarací - **Dec**
    - programů - **Prog**
    - ...

Sémantické funkce

- Přiřazují význam jednotlivým syntaktickým konstrukcím
- Jsou definovány pro každou doménu zvlášt':
  - $e[1+1] = 2$
  - $p[i = \text{read}; \text{write}2 \times i] = \lambda(x: \_).[2 \times x]$

Výrazy s konstantami

- Významem výrazu je jeho hodnota:
  - $e[1+1] = 2$

Reprezentace ve FJ

- `data Exp = Add Exp Exp`
  | `Mul Exp Exp`
  | `Neg Exp`
  | `Num Int`

- `e :: Exp -> Int`
  `e (Add e1 e2) = (e e1) + (e e2)`
  `e (Mul e1 e2) = (e e1) * (e e2)`
  `e (Neg e1) = 0 - (e e1)`
  `e (Num x) = x`

Výrazy s proměnnými

- Význam výrazu (jeho hodnota) závisí na konkrétních hodnotách proměnných
- Funkce přiřazující proměnným hodnotu (valuační funkce) musí být parametrem sémantické funkce e - tato funkce modeluje paměť počítače s pojmenovanými buňkami

Reprezentace ve FJ

- **type Store = String -> Int**
- **data Exp = ...**
  - | **Var String**
- **e :: Exp -> Store -> Int**
  - e (Add e1 e2) s = (e e1 s) + (e e2 s)**
  - e (Num x) - = x**
  - e (Var v) s = s v**

Výrazy s přiřazením

- Hodnoty proměnných (a tedy i valuační funkce) se mohou během vyhodnocení výrazu změnit
- Změna valuační funkce musí být součástí funkční hodnoty sémantické funkce e (t.j. výsledek musí být uspořádanou dvojicí hodnot)

Reprezentace ve FJ

- **data Exp = ...**
    | Asgn String Exp
- **e :: Exp -> Store -> (Int,Store)**

e (Asgn v e1) s =
    let (v1,s') = e e1 s
        s'' v' = if v'==v then v1
                 else s v'
    in (v1, s'')

Reprezentace ve FJ (pokr.)

- $e \text{ (Add } e_1 \text{ } e_2) \text{ s} =$
 $\text{let } (v_1, s') = e \text{ } e_1 \text{ s}$
 $\text{in let } (v_2, s'') = e \text{ } e_2 \text{ } s'$
 $\text{in } (v_1 + v_2, s'')$

 $e \text{ (Num } x) \quad s = (x, s)$

Příkazy

- Příkaz neprodukuje (na rozdíl od výrazu) hodnotu, jeho významem je vedlejší efekt - změna stavu programu (např. hodnot proměnných)

Reprezentace ve FJ

- **Data Com = Eval Exp**
  - | If Exp Com
  - | While Exp Com
  - | Seq Com Com
- **c :: Com -> Store -> Store**
c (Eval e1) s =
let (_ ,s') = e e1 s
in s'

Reprezentace ve FJ (pokr.)

- $c \ (\text{If } e1 \ c1) \ s =$
 $\quad \text{let } (v1, s') = e \ e1 \ s$
 $\quad \text{in if } v1 == 0 \text{ then } s'$
 $\quad \quad \text{else } c \ c1 \ s'$
- $c \ (\text{While } e1 \ c1) \ s =$
 $\quad \text{let } (v1, s') = e \ e1 \ s$
 $\quad \text{in if } v1 == 0 \text{ then } s'$
 $\quad \quad \text{else } c \ (\text{While } e1 \ c1) (c \ c1 \ s')$
- $c \ (\text{Seq } c1 \ c2) \ s = c \ c2 \ (c \ c1 \ s)$

Vstup a výstup

- Stav programu je tvořen nejen okamžitými hodnotami proměnných, ale také nezpracovaným vstupem a již vyprodukovaným výstupem
- Místo typu **Store** je třeba v předchozích definicích používat typ **State** zahrnující i vstup a výstup programu

Reprezentace ve FJ

- `type Input = [Int]`
`type Output = [Int]`
`type State = (Store, Input, Output)`
- `data Exp = ...`
    | `Read`
- `e :: Exp -> State -> (Int, State)`

`e Read (s, xs, o) = (x, (s, xs, o))`

Reprezentace ve FJ (pokr.)

- **data Com = ...**
    | **Write Exp**
- **c :: Com -> State -> State**

c (Write e1) s =
let (v1, (s', i, o)) = e e1 s
in (s', i, v1:o)

Kontinuace

- Význam „zbytku programu“ od aktuálního místa v programu až po jeho ukončení lze modelovat **kontinuací** - funkcí, která na základě aktuálního stavu vrátí výsledek celého programu

Kontinuace v denotační sémantice

- Sémantická funkce obdrží jednu nebo více kontinuací, kterým po vyhodnocení může (a nemusí) předat řízení

Kontinuace výrazu

- Obdrží hodnotu výrazu, stav programu po jeho výpočtu a vrátí výsledek programu
  - `type ECont = Int -> State -> Output`

Kontinuace příkazu

- Obdrží stav po provedení příkazu a vrátí výsledek programu
  - `type CCont = State -> Output`

Sémantická funkce pro výraz

- Obdrží zpracovávaný výraz, stav před jeho výpočtem a kontinuaci, které má předat nový stav a výsledek; vrací výsledek celého programu („vyrobený“ obvykle kontinuací)

Reprezentace ve FJ

- $e :: \text{Exp} \rightarrow \text{State} \rightarrow \text{ECont} \rightarrow \text{Output}$
- $e (\text{Add } e1 e2) s ec =$
 $e\ e1\ s\ (\backslash v1\ s' \rightarrow$
 $e\ e2\ s'\ (\backslash v2\ s'' \rightarrow$
 $ec\ (v1+v2)\ s'')$

Sémantická funkce pro příkaz

- Obdrží zpracovávaný příkaz, stav před jeho provedením a kontinuaci, které má předat nový stav; vrací výsledek celého programu

Reprezentace ve FJ

- $c :: \text{Com} \rightarrow \text{State} \rightarrow \text{CCont} \rightarrow \text{Output}$
- $c (\text{Seq } c1\ c2) s\ cc =$
 $c\ c1\ s\ (\backslash s' \rightarrow$
 $c\ c2\ s'\ (\backslash s'' \rightarrow cc\ s''))$
- $c (\text{If } e1\ c1) s\ cc =$
 $e\ e1\ s\ (\backslash v1\ s' \rightarrow$
 $\text{if } v1 == 0 \text{ then } cc\ s'$
 $\text{else } c\ c1\ s'\ cc)$

Použití kontinuací

- *Reakce na chybové stavy* - funkce nepředá řízení žádné kontinuaci a tím ukončí vyhodnocení
- *Definice významu skokových příkazů* - při skoku se předá řízení kontinuaci odpovídající cílovému místu skoku

Použití kontinuací (pokr.)

- *Definice významu volání podprogramu - kontinuace odpovídající zbytku programu za příkazem volání se uschová pro použití v příkazu **return***

Modely výpočtu

- Program nejprve provede výpočet a pak zobrazí výsledek nebo chybu
- Program vypisuje průběžně výsledky a na konci oznámí úspěch nebo chybu

Syntax a sémantika programu

- Program je tvořen posloupností příkazů
  - `type Prog = Com`
- Vstupem programu je posloupnost čísel, výstupem posloupnost čísel zakončená znakem OK nebo chybovou zprávou
  - `type Input = [Int]`
`data Value =`
                  `I Int | OK | Err String`
`type Output = [Value]`

Syntax a sémantika programu ...

- Stav programu je tvořen obsahem proměnných a nepřečteným vstupem; na počátku není žádná proměnná definována

Reprezentace ve FJ

- ```
type Store = String -> Maybe Int
data State = State {store::Store,
                    input::Input}
```
- ```
emptyStore :: Store
emptyStore id = Nothing
```
- ```
initialState :: Input -> State
initialState inp =
    State store=emptyStore, input=inp
```

Syntax a sémantika programu ...

■ Vyhodnocení programu

- $p :: \text{Prog} \rightarrow \text{Input} \rightarrow \text{Output}$
$$\begin{aligned} p \text{ body } \text{inp} = \\ c \text{ body } (\text{initialState } \text{inp}) \\ (\lambda_{} \rightarrow [\text{OK}]) \end{aligned}$$

Syntax a sémantika programu ...

■ Ošetření nedefinované proměnné

- $e ::= \text{Exp} \rightarrow \text{State} \rightarrow \text{ECont} \rightarrow \text{Output}$

```
e (Var v) s ec =
  case (store s) v of
    Just v1 -> ec v1 s
    Nothing -> [Err ("Undef: "++v)]
```

Syntax a sémantika programu ...

■ Realizace příkazu **Write**

- $c :: \text{Exp} \rightarrow \text{State} \rightarrow \text{CCont} \rightarrow \text{Output}$

```
c (Write e1) s cc =
  e e1 s (\v1 s' -> (I v1) :
  (cc
    (State (store s') , (input s')))))
```

Důležité pojmy

- Denotační sémantika
 - Syntaktická doména
 - Sémantická funkce
- Kontinuace
- Model výpočtu

Úkoly

- Definujte abstraktní syntaxi a sémantiku podmíněného výrazu if-then-else
 - bez použití kontinuací
 - s kontinuacemi
- Definujte abstraktní syntaxi a sémantiku příkazu repeat-until
 - bez použití kontinuací
 - s kontinuacemi

Prolog - úvod

Cíle oddílu

- Teoretické pozadí jazyka
- Syntaxe
- Sémantika základních vestavěných operací
- Způsob vyhodnocení u jednoduchých obratů

Logické programovací jazyky

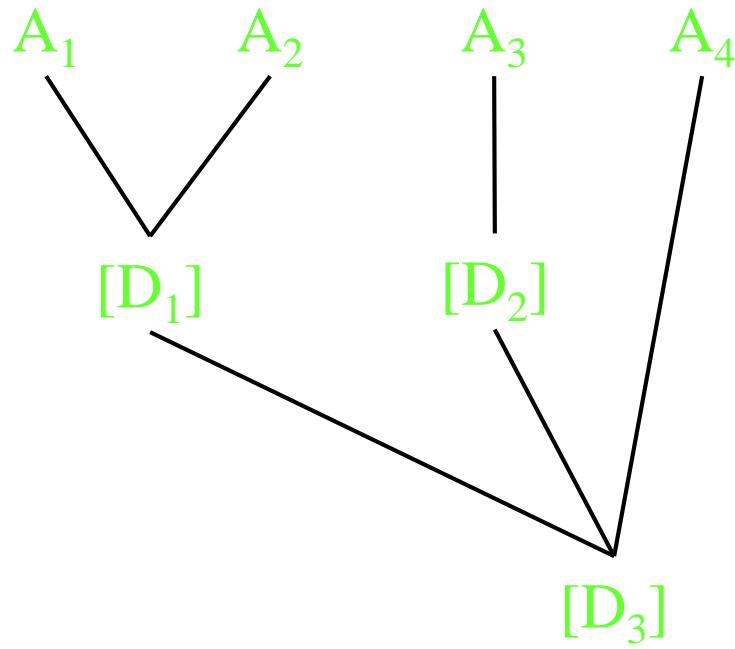
- Jsou části predikátové logiky

- program - klauzule D
 - dotazy - cíle G

- platné důsledky $P \vdash Q$, kde $P \in D, Q \in G$
 - dedukční pravidla
 - axiomy

Důkaz v LP

- Je tvořený důsledky

axiomy

*instance
dedukčních
pravidel*

*teorém
(dokazované)
tvrzení*

Standardní Prolog

- *D...* pozitivní klauzule
 - $a_0 \subset a_1 \wedge a_2 \wedge \dots \wedge a_n$
- *G...* konjunkce atomů
 - $a_1 \wedge a_2 \wedge \dots \wedge a_n$
- *Hornovy klauzule*

Syntaxe

■ Logická

- $D ::= A \mid A \subset G \mid \forall x.D \mid D \wedge D$
 $G ::= A \mid G \wedge G$
 $A ::= \text{atomické formule}$

■ Abstraktní

- $D ::= A \mid A :- G. \mid D D$
 $G ::= A \mid G, G$

Příklad

- $\text{app}([], X, X).$
 $\text{app}([E|X], Y, [E|Z]) :- \text{app}(X, Y, Z).$
- $?- \text{app}([1], [2], [1, 2]).$

■ *Jak určíme platnost/neplatnost dotazu?*

Dedukční pravidla

$$\frac{P_1 \vdash A}{P_1 \wedge P_2 \vdash A} \qquad \frac{P_2 \vdash A}{P_1 \wedge P_2 \vdash A} \quad \wedge_L$$

*vyhledání
pravidla*

$$\frac{P \vdash G_1 \quad P \vdash G_2}{P \vdash G_1 \wedge G_2} \quad \wedge_R$$

$$\frac{P \wedge D[t/X] \vdash A}{\forall X. D \in P, P \vdash A} \quad \forall_L$$

*t je
libovolný
term*

Dedukční pravidla (pokr.)

$$\frac{P \vdash G}{A \subset G \in P, P \vdash A} \supset_L$$

$$\frac{}{A \in P, P \vdash A} axiom$$

Příklad

- $P = \{C_1, C_2\}$
 $C_1 = \forall x.(\text{app} [] x x)$
 $C_2 = \forall exyz.((\text{app} [e|x] y [e|z]) \subset (\text{app} x y z))$
- $Q = (\text{app} [1] [2] [1,2])$
- Ukažte, že $P \vdash Q$ (najděte důkaz)

Příklad (pokr.)

- $C_1 = \forall x.(\text{app} [] x x)$
 $C_2 = \forall exyz.((\text{app} [e|x] y [e|z]) \subset (\text{app} x y z))$
- $Q = (\text{app} [1] [2] [1,2])$
 $P = \{C_1, C_2\}$

$$\frac{\frac{\frac{P, (\text{app} [] [2] [2]) \vdash (\text{app} [] [2] [2])}{P \vdash (\text{app} [] [2] [2])}}{P, (Q \subset \text{app} [] [2] [2]) \vdash Q}}{P \vdash Q}$$

axiom
 $\forall_L \text{pro } C_1$
 \supset_L
 $\forall_L^4 \text{pro } C_2$

$1/e$ $[]/x$
 $[2]/y$ $[2]/z$

Poznámka

■ Axiom

- $A \in P, P \vdash A$
- rovnost termů je zajištěna unifikací

■ Pravidlo \forall_L :

- $D[t/x]$
- volba termu odložena (lazy)

Logické programování

■ Hlavní myšlenka

- využití počítače k vyvozování důsledků na základě deklarativního popisu

■ Postup

- reálný svět → zamýšlená interpretace
→ logický model
→ program

■ Výpočet

- určení (ne)splnitelnosti **cíle** včetně **substitucí**

Tvar programu

■ Množina klauzulí

- $H \leftarrow B_1 \wedge B_2 \wedge \dots \wedge B_n \quad n \geq 0$
 - $H \dots$ hlava
 - $B_1 \wedge B_2 \wedge \dots \wedge B_n \dots$ tělo
- $H \leftarrow \blacksquare$
 - fakt

Tvar programu

- Množina důsledků
 - je nekonečná
 - Vybíráme si je pomocí dotazů - cílů
 - $\square \leftarrow B_1 \wedge B_2 \wedge \dots \wedge B_n \quad n \geq 0$

Příklad

- $\text{child}(\text{tom}, \text{john}).$
 $\text{child}(\text{ann}, \text{tom}).$
 $\text{child}(\text{john}, \text{mark}).$
 $\text{child}(\text{alice}, \text{john}).$
- $\forall X \forall Y (\text{grandchild}(X, Y) \leftarrow \exists Z (\text{child}(X, Z) \wedge \text{child}(Z, Y)))$

- $\forall X \forall Y \forall Z (\text{grandchild}(X, Y) \leftarrow \text{child}(X, Z) \wedge \text{child}(Z, Y))$

Problém

- $\leftarrow \text{child}(\text{mary}, X)$
 - nelze odvodit z databáze (programu)
 - odpověď je „no“
 - **předpoklad uzavřeného světa**
 - lze vyjádřit pouze pozitivní informace

Prolog

- počátek 70. let
 - první implementace v jazyce Fortran
 - G. Battani, H. Meloni (Marseille)
- 2. polovina 70. let
 - interpret a kompilátor DEC10
 - D.H.D. Warren
 - rychlosť srovnateľná s Lispom

Vlastnosti jazyka Prolog

- Jazyk s operační sémantikou danou SLD rezolucí prováděnou expanzí podcílů do hloubky
- Výběr podcílů v klauzulích zleva doprava
- Operátor řezu pro další řízení výpočtu

Struktura jazyka Prolog

■ Termy

- konstanty, proměnné, struktury
- 3, X, _, f(t_1, \dots, t_n)

■ Klauzule

- $H :- B_1, B_2, \dots, B_n.$
- $H.$

■ Cíle

- $? - B_1, B_2, \dots, B_n.$

Příklad

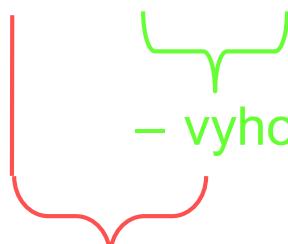
- male(john). male(paul). male(bob).
- female(mary). female(jane). female(linda).
- father(john,bob). father(john,jane).
- mother(mary,bob). mother(linda,jane).
- parent(X,Y) :- father(X,Y).
- parent(X,Y) :- mother(X,Y).
- is_mother(X) :- mother(X,_).
- aunt(X,Y) :- female(X), sibling(X,Z), parent(Z,Y).
- *sister_of(X, Y)*, *sibling(X, Y)*, *grandpa_of(X, Y)*.

Vestavěné predikáty

- mimologický, operačně definovaný význam, případně zcela bez deklarativního významu – pouze vedlejší účinky (vstup/výstup, modifikace databáze, ...)
- obvykle nejsou znovu splnitelné
- nezbytné pro praktické programování

Aritmetické operace

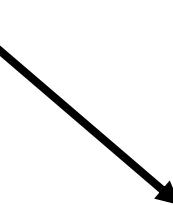
– X is $1+2$

– vyhodnocení

– unifikace

–

termy se sami nevyhodnocují

– X is $X+1$ vždy selže

Testování typu dat

- $\text{integer}(X)$
 - X je číslo
- $\text{atom}(X)$
 - X je identifikátor (konstanta)
- $\text{atomic}(X)$
 - X je atom nebo číslo

Metalogické predikáty

- $\text{var}(X)$
 - X je nenavázaná proměnná
- $\text{nonvar}(X)$
 - X je navázána na hodnotu
- $X == Y$
 - totožnost objektů

Operace s klauzulemi

- assert(C)
asserta(C)
assertz(C)
 - vložení klauzule či faktu
- clause(H,B)
 - výběr
- retract(C)
 - zrušení

Změna databáze

- Okamžitá (*immediate update view*)
- Logická (*logical update view*)
 - generace DB (s každou operací)
 - cíl uzavřený v intervalu „vložení“..., „zrušení“ klauzule s ní může pracovat

Immediate update view

- | ?- assert(a(1)).
yes
- | ?- a(X), Y is X + 1, assert(a(Y)).
X = 1,
Y = 2 ? ;
X = 2,
Y = 3 ? ;
...

Logical update view

- | ?- assert(a(1)).
yes
- | ?- a(X), Y is X + 1, assert(a(Y)).
 $X = 1,$
 $Y = 2 \ ? \ ;$
no
- | ?- a(X), Y is X + 1, assert(a(Y)).
 $X = 1,$
 $Y = 2 \ ? \ ;$
 $X = 2,$
 $Y = 3 \ ? \ ;$
no

Rozebírání struktury termů

- $T = ..L$
 - převod termu na seznam
- $\text{call}(P)$
 - zavolání predikátu P (jako by byl v místě zapsán)
- $\text{functor}(T, F, C)$
 - funkтор + četnost
- $\text{arg}(N, T, A)$
 - N-tý argument termu T

Vstup a výstup

- **read**
 - načti ze vstupu
- **write**
 - zapiš na výstup
- **see/seen/seeing**
- **tell/told/telling**

Pomocné predikáty

- **A=B**
 - explicitní unifikace
- **fail**
 - vždy selhávající predikát
- **true**
 - vždy uspívající predikát
- **repeat**
 - vždy znova-splnitelný predikát
- **not**
 - negace jako neúspěch

Unifikace v Prologu

- základní a jediná operace
- probíhá při volání procedur zadáním cíle, nebo explicitně v predikátu `,=`
- neprovádí se kontrola výskytu
 - $X = f(X)$
 - naváže X na $f(X)$
 - » krach
 - » nesprávný výsledek

Využití unifikace

- Přiřazení hodnoty proměnné
 - $X = T$
- Test na rovnost
 - $\text{Term1} = \text{Term2}$
- Selektor ze seznamů
 - $L = [X|_L]$
- Vytváření struktur
 - $Y_s = [a,b,c]$

Využití unifikace (pokr.)

- Předávání parametrů hodnotou
 - term jako argument
- Předávání parametrů odkazem
 - proměnná jako argument
- Sdílení proměnných, vytváření synonym
 - $a(P, Q)$

 $a(X, X)$

Důležité pojmy

- Predikátová logika
 - Predikát, důkaz, dedukční pravidla
- Hornova klauzule, term
- SLD rezoluce
 - Prohledávání do hloubky
- Unifikace

Úkoly

- Ve vašem oblíbeném časopise najděte nějakou zábavní logickou hříčku, řešte ji pomocí jazyka Prolog

Seznamy, operátor řezu, řazení

Cíle oddílu

- Typy seznamů v logických jazycích a práce s nimi
- Funkce a využití operátoru řezu
- Zvládnutí práce a programovacích technik na praktických příkladech

Prologovské seznamy

■ Konstruktory: ‘.’ nil

- kind list type → type.
type [] (list A).
type ‘.’ A → (list A) → (list A)

- $.(1, .(2, []))$ ~ [1,2]
• $.(1, .(2, X))$ ~ [1,2|X]

Příklad

■ member(X,L)

- $\text{member}(X, [X|_]).$
 $\text{member}(X, [Y|Tail]) :- \text{member}(X, Tail).$

■ append(L1,L2,L12)

- $\text{append}([], L, L).$
 $\text{append}([H|T1], L2, [H|T2]) :- \text{append}(T1, L2, T2).$

■ last(X,L)

- $\text{last}(X, [X]).$
 $\text{last}(X, [_|Tail]) :- \text{last}(X, Tail).$

Náměty k zamyšlení

- **permutation(L1, L2)**
 - L2 je permutací L1
- **reverse(L1, L2)**
 - L2 je L1 v opačném pořadí
- **sublists(XS, XSS)**
 - XSS je seznam všech podseznamů XS

Predikáty „vyššího rádu“ 1

- $\text{map}(_, \[], \[]).$
 $\text{map}(F, [H|T], [NH|NT]) :-$
 $P =.. [F, H, NH], \text{call}(P), \text{map}(F, T, NT).$
- $\text{inc}(X, Y) :- \text{var}(Y), Y \text{ is } X+1, !.$
 $\text{inc}(X, Y) :- Z \text{ is } Y-1, Z=X.$
- $?- \text{map}(\text{inc}, [1, 2, 3], X). \quad \sim\rightarrow \quad X=[2, 3, 4]$
- $?- \text{map}(\text{inc}, X, [2, 3, 4]). \quad \sim\rightarrow \quad X=[1, 2, 3]$

Predikáty „vyššího rádu“ 2

- `foldr(_, B, [], B).`
`foldr(F, B, [H|T], BB) :-`
 `foldr(F, B, T, BT),`
 `P =.. [F,H,BT,BB], call(P).`
- `foldl(_, A, [], A).`
`foldl(F, A, [H|T], AA) :-`
 `P =.. [F,A,H,AT], call(P),`
 `foldl(F, AT, T, AA).`

Příklad na „folds“

- $\text{add}(X, Y, Z) :- ZZ \text{ is } Y+X, ZZ = Z.$
- $\text{conS}(T, H, [H|T]).$
- $\text{sum}(L, S) :- \text{foldr}(\text{add}, 0, L, S).$
- $\text{rev}(L, RL) :- \text{foldl}(\text{conS}, [], L, RL).$

Diferenční seznamy

■ Idea

- $X - X \sim []$
- $[1,2,3|X] - X \sim [1,2,3]$

■ Operace jsou často destruktivní

- nefungují „obousměrně“
- dappend(A-ZA, ZA-ZB, A-ZB)

Příklad

- $\text{dtwice}(L, LL) :- \text{dappend}(L, L, LL).$
- $\text{dtwice}([1|X]-X, Y)$
 $\sim > \text{dappend}([1|X]-X, [1|X]-X, Y)$

 $\sim > Y = [1|X] - X$ unifikace
 $X = [1|X]$

? nekonečný term
? kontrola výskytu

Další příklady

- `rev1([], Y-Y).`
`rev1([A|L], Z-Y) :- rev1(L, Z-[A|Y]).`
- `rev(L, RL) :- rev1(L, RL-[]).`

- `dlist2list(L-[], L).`

- `list2dlist(L, AL-ZL) :- dappend(L, ZL, AL).`

Funkcionální seznamy

■ Idea

- $z \setminus z \sim []$
- $z \setminus [1,2,3 \mid z] \sim [1,2,3]$

■ Není destruktivní

- lze použít ve všech směrech
- $\text{fappend}(L, R, z \setminus (L \ (R \ z))).$

Příklad

- `fTwice(L, LL) :- fAppend(L, L, LL).`
- `fMember(E, z\(_ [E|(_z)])) .`
- `fnRev(z\z, z\z).`
`fnRev(z\[A](L z), z\([RL A|z])) :- fnRev(L, RL).`
- `frev1([],z\z).`
`frev1([A|L], z\([RL A|z])) :- frev1(L, RL).`
`frev(L,(RL [])) :- frev1(L,RL).`
- `fList2List(F, (F [])).`
- `list2fList(L, FL) :- pi list\([append(L, list, (FL list))].`

Operátor řezu

- **foo :- a, b, c, !, d, e, f.**
 - navracení navracení
- po splnění **c** může probíhat navracení pouze mezi **d, e, f**
- pokud selže **d**, selže celý cíl **foo**
(body návratu až po **foo** včetně se zapomenou)

Použití operátoru řezu 1

- Chceme sdělit Prologu, že již byla nalezena správná varianta pravidla
 - ```
sum_to(1,1) :- !.
sum_to(N, Res) :-
 N1 is N-1,
 sum_to(N1,Res1),
 Res is Res1+N.
```

# Použití operátoru řezu 2

- Chceme, aby cíl ihned selhal
  - `!, fail`
  - `not(P) :- call(P), !, fail.`  
`not(P).`

# Použití operátoru řezu 3

- Chceme ukončit generování alternativních řešení
  - `is_integer(0).`  
`is_integer(X) :- is_integer(Y), X is Y+1.`
  - `divide(N1, N2, Result) :-`  
`is_integer(Result),`  
`Product1 is Result*N2,`  
`Product2 is (Result+1)*N2,`  
`Product1 =< N1, Product2 > N1, !.`

# Pozor!

- Zavedením řezu lze zamezit získání všech správných řešení nebo obdržet řešení nesprávná
- Pokud začneme pravidla používat jiným způsobem, mohou dávat nesprávné výsledky

# Příklad

- num\_of\_parents(adam, 0) :- !.  
num\_of\_parents(eve, 0) :- !.  
num\_of\_parents(X, 2).
- ?- num\_of\_parents(eve, 2).  
yes

# Příklady s operátorem řezu 1

- `remove(A, [A|L], L) :- !.`  
`remove(A, [B|L], [B|M]) :- remove(A,L,M).`  
`remove(_, [], []).`
- `delete(_, [], []).`  
`delete(X, [X|L], M) :- !, delete(X, L, M).`  
`delete(X, [Y|L1], [Y|L2]) :- delete(X, L1, L2).`

# Příklady s operátorem řezu 2

- `intersection([], X, []).`

```
intersection([X|R], Y, [X|Z]) :-
 member(X,Y),
```

!,

```
 intersection(R,Y, Z).
```

```
intersection([X|R], Y, Z) :- intersection(R, Y, Z).
```

- `union([], X, X).`

```
union([X|R], Y, Z) :-
 member(X, Y), !, union(R, Y, Z).
```

```
union([X|R], Y, [X|Z]) :- union(R, Y, Z).
```

Predikáty „vyššího řádu“ s operátorem řezu 1

- `range(S, S, [S]) :- !.`
`range(S, E, [S|T]) :-`
    `S < E, SS is S+1, range(SS, E, T), !.`
`range(_, _, []).`
- `?- range(1, 10, L).`
`~> [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10]`

Predikáty „vyššího řádu“ s operátorem řezu 2a

- $\text{range}(S, \_, S, [S]) :- !.$
 $\text{range}(S, N, E, [S|T]) :-$
     $ST \text{ is } N-S,$
     $(ST < 0, S \geq E, \text{rangeD}(N, ST, E, T);$
     $ST \geq 0, S \leq E, \text{rangeU}(N, ST, E, T)), !.$
 $\text{range}(\_, \_, \_, []).$
- $\text{rangeD}(S, ST, E, [S|T]) :-$
     $S \geq E, SS \text{ is } S+ST,$
     $\text{rangeD}(SS, ST, E, T), !.$
 $\text{rangeD}(\_, \_, \_, []).$

Predikáty „vyššího řádu“ s operátorem řezu 2b

- `rangeU(S, ST, E, [S|T]) :-
 S <= E, SS is S+ST,
 rangeU(SS, ST, E, T), !.
rangeU(_, _, _, []).`
- `?- range(1, 3, 10, L).
~> [1, 3, 5, 7, 9]`
- `?- range(10, 9, 5, L).
~> [10, 9, 8, 7, 6, 5]`

Predikáty „vyššího řádu“ s operátorem řezu 3

- filter(_, [], []).
filter(P, [H|T], [H|TT]) :-
    PP =.. [P,H], call(PP), !, filter(P, T, TT).
filter(P, [_|T], TT) :-
    filter(P, T, TT).
- odd(X) :- Y is X // 2, YY is Y * 2, YY \= X.
- ?- filter(odd, [1, 2, 3, 4, 5, 6], L).
~> [1, 3, 5]

Predikáty „vyššího řádu“ s operátorem řezu 4

- `take(_, [], []).`
`take(N, [H|T], [H|TT]) :-`
     $N > 0, !, NN \text{ is } N-1, \text{take}(NN, T, TT).$
`take(_, _, []).`
- `?- take(5, [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8], X).`
 $\sim\rightarrow X=[1, 2, 3, 4, 5]$

Predikáty „vyššího řádu“ s operátorem řezu 5

- `takeWhile(_[], [], [])`.
`takeWhile(P, [H|T], [H|TT]) :-`
    `PP =.. [P,H], call(PP), !, takeWhile(P, T, TT).`
`takeWhile(_, _, [])`.
- `dropWhile(_[], [], [])`.
`dropWhile(P, [H|T], TT) :-`
    `PP =.. [P,H], call(PP), !, dropWhile(P, T, TT).`
`dropWhile(_, L, L)`.

Predikáty „vyššího řádu“ s operátorem řezu 6

- $\text{split}(\_, \[], (\[], [])) :- !.$
 $\text{split}(P, L, R) :- \text{split}(P, L, \[], R).$
- $\text{split}(\_, \[], W, (RW, \[])) :- \text{reverse}(W, RW).$
 $\text{split}(P, [H|T], W, R) :-$
 $\quad PP =.. [P, H], \text{call}(PP), !, \text{split}(P, T, [H|W], R).$
 $\text{split}(\_, R, L, (RL, R)) :- \text{reverse}(L, RL).$
- ?- $\text{split(mensi_jak_3, [1,2,3,4,5], L)}.$
 $\sim> X = [1, 2] , [3, 4, 5]$

Řazení - generuj a testuj

- $\text{gtsort}(\text{L1}, \text{L2}) :-$
 $\quad \text{permutation}(\text{L1}, \text{L2}), \text{sorted}(\text{L2}), !.$
- $\text{sorted}([]).$
 $\text{sorted}([\_]).$
 $\text{sorted}([\text{A}, \text{B} | \text{L}]) :- \text{A} \leq \text{B}, \text{sorted}([\text{B} | \text{L}]).$
- $\text{permutation}([], []).$
 $\text{permutation}(\text{L}, [\text{H} | \text{T}]) :-$
 $\quad \text{append}(\text{V}, [\text{H} | \text{U}], \text{L}),$
 $\quad \text{append}(\text{V}, \text{U}, \text{W}),$
 $\quad \text{permutation}(\text{W}, \text{T}).$

Řazení na principu vkládání 1

- `insort(L1, L2) :- insort(L1, [], L2).`
- `insort([], X, X).`
`insort([X|X1], Y, Z) :-`
`ins(X, Y, Z1), insort(X1, Z1, Z).`
- `ins(X, [], [X]).`
`ins(X, [Y|Y1], [X,Y|Y1]) :- X <= Y, !.`
`ins(X, [Y|Y1], [Y|Z1]) :- ins(X, Y1, Z1).`

Řazení na principu vkládání 2

- $\text{insort}(\text{L1}, \text{L2}, \text{O}) :- \text{insort}(\text{L1}, [], \text{L2}, \text{O}).$
- $\text{insort}([], \text{X}, \text{X}, \text{O}).$
 $\text{insort}([\text{X}|\text{X1}], \text{Y}, \text{Z}, \text{O}) :-$
 $\quad \text{ins}(\text{X}, \text{Y}, \text{Z1}, \text{O}), \text{insort}(\text{X1}, \text{Z1}, \text{Z}, \text{O}).$
- $\text{ins}(\text{X}, [], [\text{X}], \text{O}).$
 $\text{ins}(\text{X}, [\text{Y}|\text{Y1}], [\text{X}, \text{Y}|\text{Y1}], \text{O}) :-$
 $\quad \text{P} =.. [\text{O}, \text{X}, \text{Y}], \text{call}(\text{P}), !.$
 $\text{ins}(\text{X}, [\text{Y}|\text{Y1}], [\text{Y}|\text{Z1}], \text{O}) :- \text{ins}(\text{X}, \text{Y1}, \text{Z1}, \text{O}).$

Řazení na principu „bubble sort”

- `bubble(L1, L2) :-
append(X, [A,B|Y], L1), A > B,
append(X, [B,A|Y], Z), bubble(Z,L2).
bubble(L,L).`
- nelze použít optimalizované verze append
`append([], X, X) :- !.
append([H|X], Y, [H|Z]) :- append(X, Y, Z).`

Řazení metodou „quicksort“

- `quick([], []).`
`quick([H|T], S) :-`
    `split(T, H, A, B),` *možno*
    `quick(A, A1), quick(B, B1),` *zpracovat*
    `append(A1,[H|B1],S).` *paralelně*
- `split([], _, [], []).`
`split([X|X1], Y, [X|Z1], Z2) :-`
    `X < Y, split(X1, Y, Z1, Z2).`
`split([X|X1], Y, Z1, [X|Z2]) :-`
    `X >= Y, split(X1, Y, Z1, Z2).`

Důležité pojmy

- Seznamy
  - Prologovské, diferenční, funkcionální
- Řez
- Operátor řezu
  - Případy použití

Úkoly

- Implementujte i další řadicí algoritmy nad seznamy
- Vložte údaje z DB systému řešeného ve funkcionální části do Prologu a implementujte jednoduché dotazování – využijte seznamy, rekurze a operátor řezu

Praktiky v Prologu 1

Cíle oddílu

- Data a datové struktury
- Řetězce (SWI Prolog)
- Formátované výstupní operace
- Práce s operátory

Nejjednodušší data

■ Pojmenované n-tice

- často uložené jako fakty
- i přímé použití ~ pattern matching
- ```
isRGB(color(X)) :-
    member(X,[red,green,blue]).
```
- ```
?- isRGB(color(brown)).
```

 ~> No.
- ```
?- isRGB(color(red)).
```

 ~> Yes.

Rekurzivně definovaná data

- Význam typů malý
 - Kontrola se provádí jen v určitých případech
- Druhy
 - libovolné hierarchické struktury
 - tzn. i rekurzivní

Stromy 1

- Vyhledávací stromy
 - klíč
 - typicky číslo
 - pro ‚nečísla‘ nutno nadefinovat vlastní porovnávací predikát
 - data
 - cokoliv

Příklad

- emptyTree(leaf).
- add2tree(K:V, leaf, node(K:V,leaf,leaf)).
add2tree(K:_, node(K:V,X,Y), node(K:V,X,Y)) :- !.
add2tree(K:V, node(K:_,X,Y), node(K:V,X,Y)) :- !.
add2tree(Kn:Vn, node(K:V,L,R), node(K:V,LL,R)) :-
 Kn < K, !,
 add2tree(Kn:Vn, L, LL).
add2tree(Kn:Vn, node(K:V,L,R), node(K:V,L,RR)) :-
 add2tree(Kn:Vn, R, RR).

Příklad (pokr.)

- `inOrdTree(leaf, []).`
`inOrdTree(node(Key:Value,L,R), List) :-`
 `inOrdTree(L, LL),`
 `inOrdTree(R, RL),`
 `append(LL, [Key:Value|RL], List).`

- `list2tree([], leaf).`
`list2tree([I|IS], NewTree) :-`
 `list2tree(IS, Tree),`
 `add2tree(I:I, Tree, NewTree).`

Data jako DB

- Ukládání a definice (výše)
- Výpis dat
 - `write(+Term)`
 - `write_ln(+Term)`
 - `nl`

Příklad

- author('John','Smith',1956,living).
author('Peter Paul','Willis',1895,1940).
- book('Happy Luke',1980,none).
book('Sad Jane',1983,45-234234-5).
book('Lonely Lady',1939,none).
- b_a(1,1).
b_a(1,2).
b_a(2,3).

Příklad (pokr.)

- ```
display(author(Name,Surname,Born,living)) :-
 write('Author: '),
 write(Name), write(' '), write_ln(Surname),
 write('Born on: '),
 write_ln(Born), !.

display(author(Name,Surname,Born,Died)) :-
 write('Author: '),
 write(Name), write(' '), write_ln(Surname),
 write('Born on: '), write_ln(Born),
 write('Died on: '), write_ln(Died).
```

# Příklad (pokr.)

- ```
display(book>Title,Year,ISBN)) :-  
    write('Book title:      '),  
    write>Title), nl,  
    write('Published in year: '),  
    write(Year), nl,  
    write('ISBN:            '),  
    writeISBN), nl.
```

Příklad (pokr.)

- `displayAllAuthors :-
 author(N,S,B,D),
 display(author(N,S,B,D)),
 fail.

displayAllAuthors.`

- `displayAllBooks :-
 book(T,Y,I),
 display(book(T,Y,I)),
 fail.

displayAllBooks.`

Formátovaný výstup

- Podobné jazyku C
- Ne všechny mutace Prologu
 - `writef(+Format,+[Term])`
 - `%w` prostý výpis
 - `%r` term, kolikrát zopakovat
 - `%Nl/r/c` zarovnat na N pozic (! atomy !)
 - řada dalších (viz WWW, ref. man., ...)
 - `?- writef('%10l%w', ['Ahoj', 'Karle']).`
 `~> Ahoj Karle`

Řetězce

■ Literál

- převedeno na seznam znaků

■ Typ ‚string‘ (není seznam, SWI)

- string_to_atom(?String, ?Atom)
- string_to_list(?String, ?List)
- string_concat(?String1, ?String2, ?String3)
- sub_string(+String, ?Start, ?Length, ?After, ?Sub)
- string_length(+String, -Length)
- swritef(-String, +Format, +[Term])

Příklad - DB

```
■ writeL(SP,ToWrite) :-  
    swritef(S, '%w ', [ToWrite]),  
    string_length(S, L),  
    SS is SP-L,  
    (  
        SS>0,  
        writef('%w%r', [ToWrite,' ',SS])  
    ;  
        write(ToWrite)  
    ), !.
```

Příklad - DB (pokr.)

- ```
displayf(author(Name,Surname,Born,living),J) :-
 writeL(J,'Author:'),
 write(Name), write(' '), write_ln(Surname),
 writeL(J,'Born on:'), write_ln(Born), !.
```
- ```
displayf(author(Name,Surname,Born,Died),J) :-  
    writeL(J,'Author:'),  
    write(Name), write(' '), write_ln(Surname),  
    writeL(J,'Born on:'), write_ln(Born),  
    writeL(J,'Died on:'), write_ln(Died).
```

Příklad - DB (pokr.)

- ```
displayf(book>Title,Year,ISBN),J :-
 writeL(J,'Book title:'),
 write_ln>Title),
 writeL(J,'Published in year:'),
 write_ln>Year),
 writeL(J,'ISBN:'),
 write_ln>ISBN).
```
- ```
?- displayf(book('R.U.R',1935,none), 19).
```

Přístup ke klauzulím

■ Predikáty ‘clause’

- clause(?Head, ?Body)
 - clause(?Head, ?Body, ?Reference)
 - nth_clause(?Pred, ?Index, ?Reference)
-
- ?- nth_clause(member(_,_), 2, Ref),
clause(Head, Body, Ref).
- ~ Ref = 160088
Head = system : member(G575, [G578|G579])
Body = member(G575, G579)

Příklad DB

- `displayAll :-`
`writeln('%r\n', ['=', 18]),`
`b_a(Author,Book),`
`nth_clause(author(_,_,_,_), Author, RA),`
`clause(A,_,RA),`
`nth_clause(book(_,_,_), Book, RB),`
`clause(B,_,RB),`
`displayf(B,19), displayf(A,19),`
`writeln('%r\n', ['-', 18]), fail.`
- `displayAll :-`
`nl, write_ln('END...').`

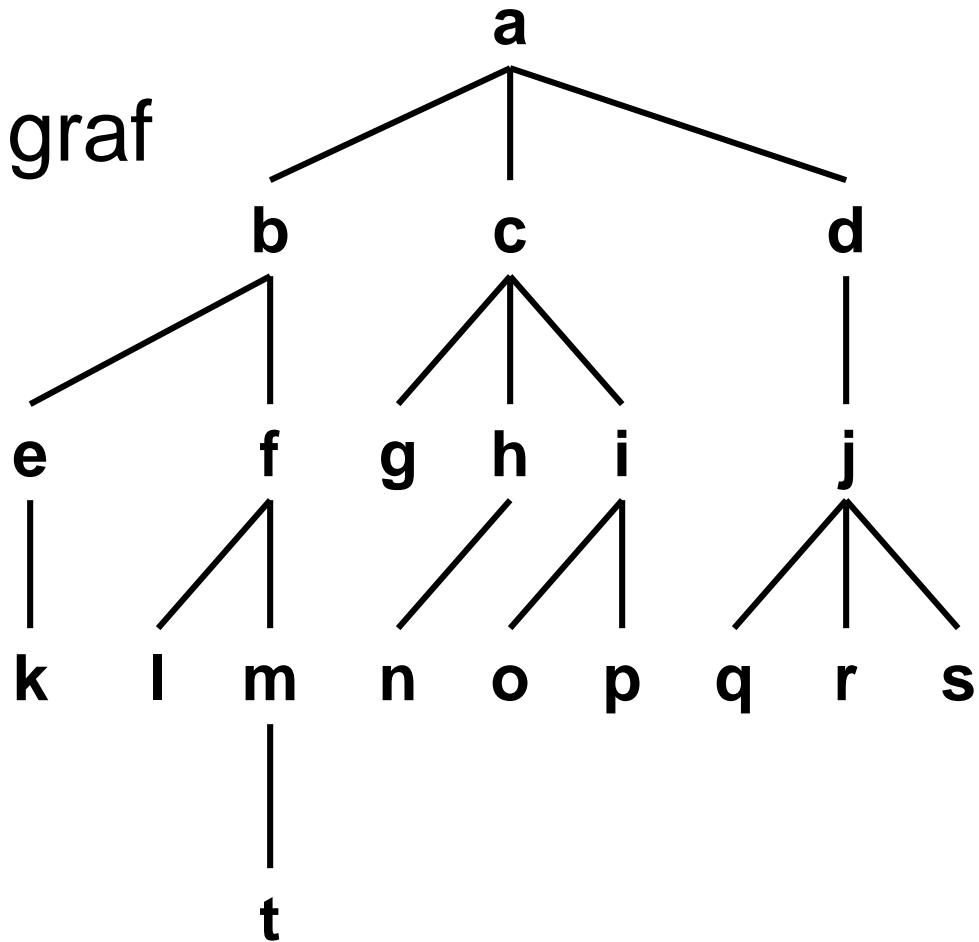
Operátory

- Definice nového operátoru
 - op(+Precedence, +Type, :Name)
 - 0-1200, 0 ruší deklaraci, 1200 nejnižší
 - xf, yf, xfx, xfy, yfx, yfy, fy, fx
 - může být i seznam

1200	xfx	--> :-
1200	fx	:- ?-
1150	fx	dynamic multifile module_transparent discon-tiguous volatile initialization
1100	xfy	;
1050	xfy	->
1000	xfy	,
954	xfy	\
900	fy	\+
900	fx	~
700	xfx	< = =.. =@= =:= =< == =\= > >= @< @=< @> @>= \= \== is
600	xfy	:
500	yfx	+ - \wedge V xor
500	fx	+ - ? \
400	yfx	* / // << >> mod rem
200	xfx	**
200	xfy	^

Příklad

- Strom jako graf
case study

Definice grafu

- :- op(500, xfx, 'is_parent').
- root(a).
- a is_parent b. a is_parent c. a is_parent d.
b is_parent e. b is_parent f.
c is_parent g. c is_parent h. c is_parent i.
d is_parent j.
e is_parent k.
f is_parent l. f is_parent m.
h is_parent n.
i is_parent o. i is_parent p.
j is_parent q. j is_parent r. j is_parent s.
m is_parent t.

Uzly se stejným rodičovským uzlem

- `: op(500, xfx, 'is_sibling_of').`
- `X is_sibling_of Y :-`
`Z is_parent X,`
`Z is_parent Y,`
`X \== Y.`
- `?- X is_sibling m.`
`~> X = I`
`Yes.`

Uzly na stejné úrovni

- `: op(500, xfx, 'is_same_level_as').`
- `X is_same_level_as X .`
`X is_same_level_as Y :-`
 `W is_parent X,`
 `Z is_parent Y,`
 `W is_same_level_as Z.`
- `?- g is_same_level p.`
 `~> No.`

Hloubka uzlu ve stromu

- `: op(500, xfx, 'has_depth').`
- Node `has_depth 0 :-`
`root(Node), !.`
Node `has_depth D :-`
`Mother is_parent Node,`
`Mother has_depth D1,`
`D is D1 + 1.`
- `?- k has_depth D.`
 $\leadsto D = 3$

Cesta od kořene k uzlu

- `locate(Node) :-
 path(Node),
 write(Node),
 nl.`
- `path(Node) :-
 root(Node).`
`path(Node) :-
 Mother is_parent Node,
 path(Mother),
 write(Mother),
 write(' --> ').`

Příklad

- ?- locate(p).
~> a --> c --> i --> p

Yes

- ?- locate(a).
~> a

Yes

Zjištění variant podcíle

■ Posloupnost dle databáze

- **bagof(+Var, +Goal, -Bag)**
 - proměnná, která má být testována
 - podcíl obsahující testovanou proměnnou
 - seznam možných hodnot
- **setof(+Var, +Goal, -Set)**
 - výsledkem je uspořádaná množina (seznam) termů- jedinečný výskyt opakovaných hodnot

Příklad

- ?- listing(foo).
 - foo(a, b, c).
 - foo(a, b, d).
 - foo(b, c, e).
 - foo(b, c, f).
 - foo(c, c, g).
- ?- bagof(C, foo(A, B, C), Cs).
 - A = a, B = b, C = G308, Cs = [c, d] ;
 - A = b, B = c, C = G308, Cs = [e, f] ;
 - A = c, B = c, C = G308, Cs = [g] ;
- ?- bagof(C, A^foo(A, B, C), Cs).
 - A = G324, B = b, C = G326, Cs = [c, d] ;
 - A = G324, B = c, C = G326, Cs = [e, f, g] ;

Funkční if-then-else

■ Zápis

- (podmínka -> splněná ; nesplněná)
- $\text{max}(X, Y, M) :-$
 $(X > Y \rightarrow M = X ; M = Y).$

Výška uzlu (nejdelší cesta k listu)

- $\text{height}(N, H) :-$
 $\text{setof}(Z, \text{ht}(N, Z), \text{Set}),$
 $\text{max}(\text{Set}, 0, H).$

- $\text{ht}(\text{Node}, 0) :-$
 $\text{leaf}(\text{Node}), !.$
 $\text{ht}(\text{Node}, H) :-$
 $\text{Node is_parent Child},$
 $\text{ht}(\text{Child}, H1),$
 $H \text{ is } H1 + 1.$

Výška uzlu

(nejdelší cesta k listu - pokr.)

- `leaf(Node) :-
 not(is_parent(Node,_)).`
- `max([], M, M).`
`max([X|R], M, A) :-
 (X > M -> max(R, X, A) ; max(R, M, A)).`

Příklad

- ?- $\text{height}(f, H).$
~> $H = 2$
- ?- $\text{height}(g,H).$
~> $H = 0$
- ?- $\text{height}(N, 4).$
~> $N = a$

Důležité pojmy

- (Pojmenovaná) n-tice
- Řetězec
- DB Prologu
- Operátor

Úkoly

- Navrhněte systém operátorů pro uložení mapy do DB Prologu – využijte zejména zmíněné techniky a predikáty.
- Implementujte jednoduché dotazování nad mapami – využijte predikátů pro práci a vyhodnocení DB

Praktiky v Prologu 2

Cíle oddílu

- Změna DB
- Klíč s hodnotou
- Dynamické klauzule
- Vlastní funkce
- Moduly

Operace s databází

- Změna databáze
 - změna programu
 - náročné výpočty - simulace, ...
 - Vojnar, Janoušek
 - uložení faktů o stavu výpočtu
 - nalezené „znalosti“
 - pozice ve stavovém prostoru
 - ...

Standardní operace

- assert(+Term)
asserta(+Term)
assertz(+Term)
- retract(+Term)
retractall(+Head)
- *Logical/Immediate View !*

Databáze s klíčem

- recorda(+Key, +Term, -Reference)
recorda(+Key, +Term)
- recordz(+Key, +Term, -Reference)
recordz(+Key, +Term)
- recorded(+Key, -Value, -Reference)
recorded(+Key, -Value)
- erase(+Reference)

Klíč s hodnotou

- `flag(+Key, -Old, +New)`
- `countTo(Times,Goal) :-
(
 flag(cx,_,0),
 Goal,
 flag(cx,N,N+1),
 fail
;
 flag(cx,Times,0)
).`

Dynamické klauzule

- Pokud měníme DB, je vhodné označit odstraňované/přidávané klauzule.
 - při dotazu na neexistující klauzuli je signalizován prostý neúspěch
 - :- dynamic
 pos/2,
 tmp/2.

Prohledávání s. prostoru 1

- ```
searchPathL(start(X,Y), end(X,Y), [X:Y]) :- !.
searchPathL(start(X,Y), E, [X:Y|T]) :-
 assert(pos(X,Y)),
 nextStep(X, Y, XX, YY),
 not(pos(XX,YY)),
 searchPathL(start(XX,YY), E, T).
searchPathL(start(X,Y), _, _) :-
 pos(X, Y),
 retract(pos(X,Y)),
 fail.
```

# Určení dalšího kroku

- `nextStep(X, Y, XX, YY) :-  
 XX is X+1, YY is Y+1, test(XX, YY).`
- `nextStep(X, Y, XX, YY) :-  
 XX is X+1, YY is Y-1, test(XX, YY).`
- `nextStep(X, Y, XX, YY) :-  
 XX is X-1, YY is Y+1, test(XX, YY).`
- `nextStep(X, Y, XX, YY) :-  
 XX is X-1, YY is Y-1, test(XX, YY).`
  
- `test(X, Y) :- X>0, Y>0, X<10, Y<10.`

# Vyčištění stavového prostoru

- `clearPos :-`  
 `pos(X, Y),`  
 `retract( pos(X, Y) ),`  
 `clearPos, !.`  
`clearPos.`

# Prohledávání s. prostoru 2

- ```
searchPath(start(X,Y), end(X,Y)) :-  
    assert( pos(X,Y) ).  
searchPath(start(X,Y), end(X,Y)) :-  
    pos(X, Y),  
    retract( pos(X,Y) ), !,  
    fail.
```

• • •

- ```
searchPath(start(X,Y), E) :-
 assert(pos(X,Y)),
 nextStep(X, Y, XX, YY),
 not(pos(XX,YY)),
 searchPath(start(XX,YY), E).

searchPath(start(X,Y), _) :-
 pos(X, Y),
 retract(pos(X,Y)),
 fail.
```

# Vypsání nalezené cesty

- **writePath :-**

```
 not(pos(_,_)),
 write_ln('None'), !.
```

```
writePath :-
```

```
 pos(X, Y),
 write('Moved to: '),
 write(X), write(','), write_ln(Y),
 fail.
```

```
writePath.
```

Uložení cesty do seznamu 1

- `listPos([]) :-`

- `not( pos(_,_) ), !.`

- `listPos([X:Y|T]) :-`

- `pos(X, Y),`

- `not( tmp(X,Y) ),`

- `assert( tmp(X,Y) ),`

- `listPos(T), !.`

- `listPos([]) :-`

- `clearTmp.`

- `/* analogie s clearPos */`

Uložení cesty do seznamu 2

- `xlistPos(L) :-
 listPos(1, L).`
- `listPos(N, [X:Y|T]) :-
 nth_clause(pos(_,_), N, R),
 clause(pos(X, Y), _, R),
 NN is N+1,
 listPos(NN, T), !.`
- `listPos(_, []). :- !.`

Uložení cesty do seznamu 3

- `slistPos(L) :-`
`bagof(X, Ye^pos(X,Ye), Xs),`
`bagof(Y, Xe^pos(Xe,Y), Ys),`
`zip(Xs, Ys, L).`

- `zip([], _, []) :- !.`
`zip(_, [], []).`
`zip([X|XS], [Y|YS], [X:Y|XYS]) :-`
`zip(XS, YS, XYS).`

Prohledávání s. prostoru 3

- ```
searchPathR(start(X,Y), end(X,Y)) :-
    recordz(pos, X:Y).

searchPathR(start(X,Y), end(X,Y)) :-
    recorded(pos, X:Y, Ref),
    erase(Ref), !,
    fail.
```

• • •

- `searchPathR(start(X,Y), E) :-
 recordz(pos, X:Y),
 nextStep(X, Y, XX, YY),
 not(recorded(pos, XX:YY)),
 searchPathR(start(XX,YY), E).`
- `searchPathR(start(X,Y), _) :-
 recorded(pos, X:Y, Ref),
 erase(Ref),
 fail.`

Uložení cesty do seznamu 4

- `listPosR(L) :-
 bagof(V, recorded(pos,V), L).`

Definice vlastních funkcí

- Pouze aritmetické funkce
 - vyhodnocení operátorem **is**
- Zápis
 - :- arithmetic_function(pred/arity).
 - pred označuje jméno predikátu
 - arity označuje počet parametrů (bez výsledku)

Příklad

- :- arithmetic_function(max2/2).
:- arithmetic_function(max3/3).
- max2(X, Y, M) :-
(X > Y -> X=M ; Y=M).
- max3(X, Y, Z, M) :-
MM is max2(X, Y),
M is max2(MM, Z).
- ?- X is max2(4, 5).
~> X=5

Moduly

- Výhody modulárního programování jsou zřejmé
- Modulární přístup v Prologu
 - Vazba modulů přes jména
 - Vazba modulů přes predikáty

Vazba modulů přes jména

- `:- module(extend, [add_extension/3]).`
- `add_extension(Extension, Plain, Extended) :-
 maplist(extend_atom(Extension), Plain, Extended).`
- `extend_atom(Extension, Plain, Extended) :-
 concat(Plain, Extension, Extended).`
 - vyhodnotí se korektně
 - *extend_atom* je označen jménem modulu
 - toto ale udělá se všemi lokálními (nikoliv *public*) atomy

Problém s vazbou přes jména

- :- module(action, [action/3]).
action(Object, sleep, Arg) :-
action(Object, awake, Arg) :-
- :- module(process, [awake_process/2]).
awake_process(Process, Arg) :-
action(Process, awake, Arg).
- vzhledem k lokálím datům se nepovede

Vazba přes predikáty

- Všechna data jsou globální a viditelná mezi moduly
- Řeší uvedené problémy
- Problém s
 - meta-predikáty (pokročilí uživatelé)
 - nejsou lokální data

Definice modulu

■ Soubor *rever.pl*

- :- module(rever, [revs/2]).

```
revs([],[]). :- !.  
revs(L,RL) :-  
    rev(L,[],RL).  
rev([], L, L).  
rev([X|XS], RS, L) :-  
    rev(XS, [X|RS], L).
```

Užití modulu

■ Soubor *main.pl*

- :-use_module([rever]).

```
palin(RL) :-  
    append(L, [S|R], RL),  
    (  
        revs(L, [S|R])  
    ;  
        revs(L, R)  
    ).
```

Predikáty pro použití modulu

- **use_module(+File)**
 - nahraje modul (seznam modulů)
- **use_module(+File, +ImportList)**
 - nahraje modul a importuje dané predikáty (i ty, co nebyly exportovány - zjednodušuje ladění)
- **import(+Head)**
 - nahraje predikát *Head* do aktuálního modulu
 - *Head* ~ <*module*>:<*term*>

Rezervovaná jména modulů

- **system**
 - předdefinované predikáty
- **user**
 - uživatelský pracovní prostor

Příklad - OO implementace

- `:- module(oop, [invoke/4, create/3, oid/1]).`
- `:- dynamic(oid/1).`
- `oid(-1).`
- `:- op(500, xfx, 'is_instance_of').`
- `invoke(Instance, MethodName, Arguments, MID) :-
 Instance is_instance_of Class,
 Class:getMethod(MethodName, MethodPred, MID), !,
 ToInvoke =.. [MethodPred, Instance | Arguments],
 Class:ToInvoke.`

Dokončení modulu *oop*

- `create(Class, MID, Instance) :-`
`Class:getMethod(create, MethodPred, MID), !,`
`ToInvoke =.. [MethodPred, Instance],`
`Class:ToInvoke.`

- `instance(Class,_) is_instance_of Class.`

Třída *point*

- :- module(point, []).
:- dynamic(attr/4).
- mid('point_asd354422gfsdf').
- attribute(x, 0, private). % private/read/public
attribute(y, 0, private).
- method(create, create, public). % public/private
method(getX, getX, public).
method(getY, getY, public).
method(writeX, writeX, public).
method(writeY, writeY, public).

Třída *point* - pokračování

- ```
getMethod(Name, Pred, MID) :-
 mid(MID), !,
 method(Name, Pred, _).
getMethod(Name, Pred, _) :-
 method(Name, Pred, public).
```
  
- ```
readAttr(instance(point,OID), Name, Val, MID) :-  
    mid(MID), !,  
    attr(OID, Name, Val, _).  
readAttr(instance(point,OID), Name, Val, _) :-  
    ( attr(OID, Name, Val, read)  
    ; attr(OID, Name, Val, public)  
    ), !.
```

Třída *point* - pokračování

- ```
writeAttr(instance(point,OID), Name, Val, MID) :-
 mid(MID),
 attr(OID, Name, V, Acc),
 retract(attr(OID, Name, V, Acc)),
 assert(attr(OID, Name, Val, Acc)), !.

writeAttr(instance(point,OID), Name, Val, _) :-
 attr(OID, Name, V, public),
 retract(attr(OID, Name, V, public)),
 assert(attr(OID, Name, Val, public)).
```

# Třída *point* - pokračování

- `create(instance(point,OID)) :-  
 oid(Last),  
 OID is Last+1,  
 not( oid(OID) ),  
 asserta( oid(OID) ),  
 mkAttrs(OID).`
  
- `mkAttrs(OID) :-  
 attribute(N, V, A),  
 assert( attr(OID, N, V, A) ),  
 fail.  
mkAttrs(_).`

# Třída *point* - pokračování

- `getX(I, X) :-  
 mid(MID),  
 readAttr(I, x, X, MID).`
- `getY(I, Y) :-  
 mid(MID),  
 readAttr(I, y, Y, MID).`

# Třída *point* - dokončení

- `writeX(I, X) :-  
 mid(MID),  
 writeAttr(I, x, X, MID).`
- `writeY(I, Y) :-  
 mid(MID),  
 writeAttr(I, y, Y, MID).`

# Užití obou modulů

- `:- use_module([oop, point]).`
- `mid('main_sdfj24kj345kj').`
  
- `demo :-`  
`mid(MID),`  
`create(point, MID, P1),`  
`create(point, MID, P2),`  
`pr('P1', P1),`  
`pr('P2', P2),`  
`invoke(P1, writeX, [5], MID),`  
`invoke(P2, writeY, [12], MID),`  
`pr('P1', P1),`  
`pr('P2', P2).`

# Užití - tisk

- ```
pr(Id, P) :-  
    write_ln(Id),  
    mid(MID),  
    invoke(P, getX, [X], MID),  
    writef('%w%5r\n',[X:X]),  
    invoke(P, getY, [Y], MID),  
    writef('%w%5r\n',[Y:Y]).
```

Chybné užití

- demofail :-

```
mid(MID),  
create(point, MID, P1),  
create(point, MID, P2),  
pr('P1', P1),  
pr('P2', P2),  
point:writeAttr(P1, x, 5, MID),  
point:writeAttr(P2, y, 12, MID),  
pr('P1', P1),  
pr('P2', P2).
```

Zjednodušení syntaxe

- `: op(610, xfx, '>>').`
- `Instance >> Method : Args :- mid(MID), invoke(Instance, Method, Args, MID).`
- `demoX :- mid(MID), create(point, MID, P1), create(point, MID, P2), pr('P1', P1), pr('P2', P2), P1 >> writeX : [5], P2 >> writeY : [12], pr('P1', P1), pr('P2', P2).`

Důležité pojmy

- Klauzule
 - Dynamická x statická
- Matematické funkce
- Vazba mezi moduly

Úkoly

- Rozšiřte systém s mapou tak, aby se daly dynamicky měnit informace uložené v DB
- Celou aplikaci vhodně modularizujte
 - Zkuste si nějaký modul, u něhož víte, že kolega má stejný, jej prohodit a odzkoušet funkčnost

Praktiky v Prologu 3

Cíle oddílu

- Pravidla pro zpracování gramatik

Využití pravidel pro zpracování gramatik

■ *DCG Grammar rules*

- Definite Clause Grammar
- Založeno na rozdílových seznamech
- **Není** součástí standardního Prologu
- Velmi často je implementováno
 - s určitými drobnými rozdíly

Zápis pravidel

■ Použití operátoru -->

- nepoužívá se :-
- pro převod pravidla do DB se používá predikát *expand_term/2*
 - provádí překlad gramatických pravidel tak, že přidává další argumenty pro zápis rozdílových seznamů

Vyhodnocení pravidel

- $\text{phrase}(\text{+RuleSet}, \text{+InputList})$
- $\text{phrase}(\text{+RuleSet}, \text{+InputList}, \text{-Rest})$
 - seznam pravidel - dán startovacím pravidlem/nonterminálem
 - seznam symbolů, který má být analyzován
 - seznam neanalyzovaných/odmítnutých symbolů

Příklad

- `integer(I) -->`
 `digit(D0),`
 `digits(D),`
 `{ number_chars(I, [D0|D]) }.`
- `digits([D|T]) -->`
 `digit(D), !,`
 `digits(T).`
`digits([]) --> [].`
- `digit(D) -->`
 `[D],`
 `{ code_type(D, digit) }.`

Příklad - vyhodnocení

- ?- phrase(integer(X), "42 times", Rest).

X = 42

Rest = [32, 116, 105, 109, 101, 115]

Case study - kalkulátor

■ Zadání:

- Vytvořte interpret jazyka umožňující definovat jednoduché aritmetické výrazy, pojmenovávat je, tisknout jejich hodnoty.
 - Klíčová slova: if, then, else, let, print
 - Operátory: &&, ||, :=, /=, ==, <=, >=, <, >, +, -, *, /, %, ;, (,), ~

Lexikální analýza - kategorie

- `isDig(X) :-
 atom_char('0',Zero), atom_char('9',Nine),
 X >= Zero, X =< Nine.`
- `isSpc(X) :- member(X,[9,10,13,32]).`
- `isChar(X) :-
 atom_char('a',LowA), atom_char('z',LowZ),
 atom_char('A',UpA), atom_char('Z',UpZ),
 (X >= LowA, X =< LowZ ;
 X >= UpA, X =< UpZ).`
- `isANum(X) :- isDig(X),!.
isANum(X) :- isChar(X).`
- `isOp(O) :- member(O,"/>:+-*%;=()&|~").`

Lexikální analýza - operátory

- keyops("&&", 'and').
keyops(":=", 'asg').
keyops("/=", 'neq').
keyops("<=", 'leq').
keyops("<", 'lt').
keyops("+", 'add').
keyops("*", 'mul').
keyops("%", 'mod').
keyops("(", 'lp').
keyops("~", 'not').

keyops("||", 'or').
keyops("==", 'eq').
keyops(">=", 'geq').
keyops(">", 'gt').
keyops("-", 'sub').
keyops("/", 'div').
keyops(":", 'sem').
keyops(")", 'rp').

Lexikální analýza - složení op.

- $\text{mkops}([X,Y|T],[O|TT]) :-$
 $\text{keyops}([X,Y],O), !,$
 $\text{mkops}(T,TT).$
 $\text{mkops}([X|T],[O|TT]) :-$
 $\text{keyops}([X],O),$
 $\text{mkops}(T,TT).$
 $\text{mkops}([],[]).$

- $\text{mkop}(X,\text{op}(X)).$

Lexikální analýza - kl. slova

- keyword("if", 'if').
keyword("then", 'then').
keyword("else", 'else').
keyword("let", 'let').
keyword("print", 'print').

Lexikální analýza - číslice

- $\text{digit}(D) \rightarrow [D], \{ \text{isDig}(D) \}.$
- $\text{digits}([D|T]) \rightarrow \text{digit}(D), !, \text{digits}(T).$
 $\text{digits}([]) \rightarrow [].$

Lexikální analýza - mezery

- $\text{spaces}([S|T]) \rightarrow \text{space}(S), !,$
 $\text{spaces}(T).$
 $\text{spaces}([]) \rightarrow [].$
- $\text{space}(S) \rightarrow [S],$
 $\{ \text{isSpc}(S) \}.$

Lexikální analýza - čísla+znaky

- $\text{anums}([\text{AN}|\text{T}]) \rightarrow \text{anum}(\text{AN}), !, \text{anums}(\text{T}).$
- $\text{anums}([]) \rightarrow [].$

- $\text{anum}(\text{AN}) \rightarrow [\text{AN}], \{ \text{isANum}(\text{AN}) \}.$

Lexikální analýza - operátory

- $\text{ops}([\text{AN}|\text{T}]) \rightarrow$
 $\text{op}(\text{AN}), !,$
 $\text{ops}(\text{T}).$
- $\text{ops}([]) \rightarrow$
 $[].$

- $\text{op}(\text{AN}) \rightarrow$
 $[\text{AN}],$
 $\{ \text{isOp}(\text{AN}) \}.$

Lexikální analýza - znaky

- $\text{charac}(C) \rightarrow [C], \{ \text{isChar}(C) \}.$

Lexikální analýza - celá čísla, klíčová slova

- `integer(I) -->`
`digit(D0),`
`digits(D),`
`{ number_chars(I, [D0|D]) }.`

- `keyword(K) -->`
`charac(C),`
`anums(CC),`
`{ keyword([C|CC], K) }.`

Lexikální analýza - identifikátory, operátory

- identifier(I) -->
 charac(C),
 anums(CC),
 { not(keyword([C|CC], _)), atom_chars(I,[C|CC]) }.

- operator(OP) -->
 op(O),
 ops(OO),
 { mkops([O|OO],OP) }.

Lexikální analýza - mezery, konce řádků, ...

- $\text{ws}(W) \rightarrow$
 $\text{space}(S),$
 $\text{spaces}(SS),$
 $\{ W = [S|SS] \}.$

Lexikální analýza - komplet 1

- $\text{tokens}(T) \rightarrow$
 $\text{integer}(I), !,$
 $\text{tokens}(TT),$
 $\{ T = [\text{num}(I)|TT] \}.$
- $\text{tokens}(T) \rightarrow$
 $\text{keyword}(K), !,$
 $\text{tokens}(TT),$
 $\{ T = [K|TT] \}.$
- $\text{tokens}(T) \rightarrow$
 $\text{identifier}(I), !,$
 $\text{tokens}(TT),$
 $\{ T = [\text{id}(I)|TT] \}.$

Lexikální analýza - komplet 2

- $\text{tokens}(T) \rightarrow$
operator(O), !,
 $\text{tokens}(TT),$
 $\{ \text{maplist}(\text{mkop}, O, OO), \text{append}(OO, TT, T) \}.$
- $\text{tokens}(T) \rightarrow$
ws(_), !,
 $\text{tokens}(TT),$
 $\{ T = TT \}.$
- $\text{tokens}([]) \rightarrow$
[].

Syntaktická analýza (shora dolů)

- program

- $\text{prog}(P) \rightarrow$
 $\text{letpart}(L), !,$
 $\text{prog}(PP),$
 $\{ P = [L|PP] \}.$
- $\text{prog}(P) \rightarrow$
 $\text{printpart}(L), !,$
 $\text{prog}(PP),$
 $\{ P = [L|PP] \}.$
- $\text{prog}([]) \rightarrow$
 $[].$

Syntaktická analýza - definice

- $\text{letpart}(P) \rightarrow$
 ['let',
 id(I),
 op(asg)],!,
 log(E),
 [op(sem)],
 { P = let(I,E) }.

Syntaktická analýza - výstup

- $\text{printpart}(P) \rightarrow$
 ['print'],!,
 log(E),
 [op(sem)],
 { P = print(E) }.

Syntaktická analýza - logické operace

- $\log(E) \rightarrow$
 $\text{neg}(M), \text{llog}(MM),$
 $\{ \text{rebind}(nxn, MM, M, [], [], E) \}.$
- $\log(E) \rightarrow$
 $\text{neg}(M),$
 $\{ E = M \}.$
- $\text{rebind}(S, F, S, B, N, G) :-$
 $F = ..[H, P1, P2], S = P1, !, X = ..[N, S, B], G = ..[H, X, P2].$
- $\text{rebind}(S, F, L, _, _, G) :-$
 $F = ..[H, P1, P2], S = P1, !, G = ..[H, L, P2].$
- $\text{rebind}(S, F, L, B, N, G) :-$
 $F = ..[H, P1, P2], \text{rebind}(S, P1, L, B, N, R), G = ..[H, R, P2].$

Syntaktická analýza - logické binární operátory

- $\text{Ilog}(E) \rightarrow$
[op(and)], neg(B), $\text{Ilog}(EE)$,
{ rebind(nxnx, EE, nxnx, B, and, E) }.
- $\text{Ilog}(E) \rightarrow$
[op(and)], neg(B),
{ $E = \text{and}(nxnx, B)$ }.
- $\text{Ilog}(E) \rightarrow$
[op(or)], neg(B), $\text{Ilog}(EE)$,
{ rebind(nxnx, EE, nxnx, B, or, E) }.
- $\text{Ilog}(E) \rightarrow$
[op(or)], neg(B),
{ $E = \text{or}(nxnx, B)$ }.

Syntaktická analýza - logická negace

- $\text{neg}(E) \rightarrow \text{equ}(E).$
- $\text{neg}(E) \rightarrow [\text{not}], \text{neg}(EE),$
 $\{ E = \text{not}(EE) \}.$

Syntaktická analýza - rovnost/nerovnost

- $\text{equ}(E) \rightarrow$
 $\text{ord}(M),$
 $\text{eequ}(MM),$
 $\{ \text{rebind}(nxn, MM, M, [], [], E) \}.$
- $\text{equ}(E) \rightarrow$
 $\text{ord}(M),$
 $\{ E = M \}.$

Syntaktická analýza - operátory rovnosti

- $\text{eequ}(E) \rightarrow$
[op(eq)], ord(B), eequ(EE),
{ rebind(nx_n, EE, nx_n, B, eq, E) }.
- $\text{eequ}(E) \rightarrow$
[op(eq)], ord(B),
{ E = eq(nx_n, B) }.
- $\text{eequ}(E) \rightarrow$
[op(neq)], ord(B), eequ(EE),
{ rebind(nx_n, EE, nx_n, B, neq, E) }.
- $\text{eequ}(E) \rightarrow$
[op(neq)], ord(B),
{ E = neq(nx_n, B) }.

Syntaktická analýza - uspořádání

- $\text{ord}(E) \rightarrow$
 $\text{expr}(M), \text{oord}(MM),$
 $\{ \text{rebind}(nxn, MM, M, [], [], E) \}.$
- $\text{ord}(E) \rightarrow$
 $\text{expr}(M),$
 $\{ E = M \}.$

Syntaktická analýza - operátory uspořádání 1

- $\text{oord}(E) \rightarrow$

- [op(lt)], expr(B), oord(EE),
{ rebind(nx, EE, nx, B, lt, E) }.

- $\text{oord}(E) \rightarrow$

- [op(lt)], expr(B),
{ E = lt(nx, B) }.

- $\text{oord}(E) \rightarrow$

- [op(gt)], expr(B), oord(EE),
{ rebind(nx, EE, nx, B, gt, E) }.

- $\text{oord}(E) \rightarrow$

- [op(gt)], expr(B),
{ E = gt(nx, B) }.

Syntaktická analýza - operátory uspořádání 2

- $\text{oord}(E) \rightarrow$
 $[\text{op}(\text{leq})], \text{expr}(B), \text{oord}(EE),$
 $\{ \text{rebind}(nxn, EE, nxn, B, \text{leq}, E) \}.$
- $\text{oord}(E) \rightarrow$
 $[\text{op}(\text{leq})], \text{expr}(B),$
 $\{ E = \text{leq}(nxn, B) \}.$
- $\text{oord}(E) \rightarrow$
 $[\text{op}(\text{geq})], \text{expr}(B), \text{oord}(EE),$
 $\{ \text{rebind}(nxn, EE, nxn, B, \text{geq}, E) \}.$
- $\text{oord}(E) \rightarrow$
 $[\text{op}(\text{geq})], \text{expr}(B),$
 $\{ E = \text{geq}(nxn, B) \}.$

Syntaktická analýza - aritmetické výrazy s aditivními operátory

- $\text{expr}(E) \rightarrow$
 $\text{muls}(M)$, $\text{eexpr}(MM)$,
 $\{ \text{rebind}(nxn, MM, M, [], [], E) \}$.
- $\text{expr}(E) \rightarrow$
 $\text{muls}(M)$,
 $\{ E = M \}$.

Syntaktická analýza - aditivní operátory

- $eexpr(E) \rightarrow$
[op(add)], muls(B), $eexpr(EE)$,
{ rebind(nxnx, EE, nxnx, B, add, E) }.
- $eexpr(E) \rightarrow$
[op(add)], muls(B),
{ $E = add(nxnx, B)$ }.
- $eexpr(E) \rightarrow$
[op(sub)], muls(B), $eexpr(EE)$,
{ rebind(nxnx, EE, nxnx, B, sub, E) }.
- $eexpr(E) \rightarrow$
[op(sub)], muls(B),
{ $E = sub(nxnx, B)$ }.

Syntaktická analýza - aritmetické výrazy s multiplikativními op.

- $\text{muls}(E) \rightarrow$
 $\text{base}(B)$, $\text{mmuls}(BB)$,
 $\{ \text{rebind}(nxn, BB, B, [], [], E) \}$.
- $\text{muls}(E) \rightarrow$
 $\text{base}(B)$,
 $\{ B = E \}$.

Syntaktická analýza - multiplikativní operátory 1

- $\text{mmuls}(E) \rightarrow [op(mul)], \text{base}(B), \text{mmuls}(EE), \{ \text{rebind}(nxn, EE, nxn, B, mul, E) \}.$
- $\text{mmuls}(E) \rightarrow [op(mul)], \text{base}(B), \{ E = \text{mul}(nxn, B) \}.$
- $\text{mmuls}(E) \rightarrow [op(div)], \text{base}(B), \text{mmuls}(EE), \{ \text{rebind}(nxn, EE, nxn, B, div, E) \}.$
- $\text{mmuls}(E) \rightarrow [op(div)], \text{base}(B), \{ E = \text{div}(nxn, B) \}.$

Syntaktická analýza - multiplikativní operátory 2

- $\text{mmuls}(E) \rightarrow [op(mod)], \text{base}(B), \text{mmuls}(EE), \{ \text{rebind}(nxn, EE, nxn, B, modulo, E) \}.$
- $\text{mmuls}(E) \rightarrow [op(mod)], \text{base}(B), \{ E = \text{modulo}(nxn, B) \}.$

Syntaktická analýza - bázové výrazy

- $\text{base}(E) \rightarrow$
 $[\text{num}(N)],$
 $\{ E=\text{num}(N) \}.$
- $\text{base}(E) \rightarrow$
 $[\text{id}(I)],$
 $\{ E=\text{id}(I) \}.$
- $\text{base}(E) \rightarrow$
 $[\text{op}(lp)], \log(E), [\text{op}(rp)], !.$
- $\text{base}(E) \rightarrow$
 $[\text{if}], \log(C), [\text{then}], !, \log(E1), [\text{else}], !, \log(E2),$
 $\{ E=\text{if}(C,E1,E2) \}.$

Vyhodnocení výrazů 1

- ```
eval(_, num(N), N).
eval(M, id(I), N) :-
 search(I, M, N).
eval(M, if(C,E1,E2), N) :-
 eval(M, C, CC),
 (CC==0, eval(M, E2, N) ; CC\=0, eval(M, E1, N)).
eval(M,mul(E1,E2),N) :-
 eval(M, E1, N1), eval(M, E2, N2), N is N1 * N2.
eval(M, div(E1,E2), N) :-
 eval(M, E1, N1), eval(M, E2, N2), N is N1 // N2.
eval(M, mod(E1,E2), N) :-
 eval(M, E1, N1), eval(M, E2, N2), N is N1 mod N2.
```

# Vyhodnocení výrazů 2

- eval(M, add(E1,E2), N) :-  
    eval(M, E1, N1), eval(M, E2, N2), N is N1 + N2.  
eval(M, sub(E1,E2), N) :-  
    eval(M, E1, N1), eval(M, E2, N2), N is N1 - N2.  
eval(M, lt(E1, E2), N) :-  
    eval(M, E1, N1), eval(M, E2, N2),  
    (N1 < N2, N=1 ; N1 >= N2, N=0).  
eval(M, gt(E1, E2), N) :-  
    eval(M, E1, N1), eval(M, E2, N2),  
    (N1 > N2, N=1 ; N1 = < N2, N=0).  
eval(M, leq(E1, E2), N) :-  
    eval(M, E1, N1), eval(M, E2, N2),  
    (N1 = < N2, N=1 ; N1 > N2, N=0).

# Vyhodnocení výrazů 3

- $\text{eval}(M, \text{geq}(E1, E2), N) :-$   
 $\quad \text{eval}(M, E1, N1), \text{eval}(M, E2, N2),$   
 $\quad (N1 \geq N2, N=1 ; N1 < N2, N=0).$
- $\text{eval}(M, \text{eq}(E1, E2), N) :-$   
 $\quad \text{eval}(M, E1, N1), \text{eval}(M, E2, N2),$   
 $\quad (N1 == N2, N=1 ; N1 \neq N2, N=0).$
- $\text{eval}(M, \text{neq}(E1, E2), N) :-$   
 $\quad \text{eval}(M, E1, N1), \text{eval}(M, E2, N2),$   
 $\quad (N1 \neq N2, N=1 ; N1 == N2, N=0).$
- $\text{eval}(M, \text{not}(E), N) :-$   
 $\quad \text{eval}(M, E, N1),$   
 $\quad (N1 == 0, N=1 ; N1 \neq 0, N=0).$

# Vyhodnocení výrazů 4

- $\text{eval}(M, \text{and}(E1, E2), N) :-$   
 $\quad \text{eval}(M, E1, N1), \text{eval}(M, E2, N2),$   
 $\quad (N1 \neq 0, N2 \neq 0, !, N = 1 ; N = 0).$   
 $\text{eval}(M, \text{or}(E1, E2), N) :-$   
 $\quad \text{eval}(M, E1, N1), \text{eval}(M, E2, N2),$   
 $\quad ((N1 \neq 0 ; N2 \neq 0), !, N = 1 ; N = 0).$

# Tabulka symbolů

- `search(_, [], 0).`  
`search(I, [(I,N)|_], N) :- !.`  
`search(I, [_|T], N) :-`  
    `search(I, T, N).`
  
- `change(I, [], V, [(I,V)]).`  
`change(I, [(I,_)|T], V, [(I,V)|T]) :- !.`  
`change(I, [H|T], V, [H|L]) :-`  
    `change(I,T,V,L).`

# Príkazy

- `command(M, let(I,E), nothing, MM) :-  
eval(M, E, N), change(I, M, N, MM).`
- `command(M, print(E), N, M) :-  
eval(M, E, N).`
- `commands([], []) :- !.  
commands(C, R) :- cml([], C, R).`
- `cml(_, [], []).  
cml(M, [C|T], R) :-  
command(M, C, nothing, MM),!, cml(MM, T, R).  
cml(M, [C|T], [V|R]) :-  
command(M, C, V, MM), cml(MM, T, R).`

# Hlavní predikát

- `calc(S, R) :-`  
    `phrase(tokens(T), S, []),`  
    `phrase(prog(P), T, []),`  
    `commands(P,R), !.`  
`calc(S, 'Lexical error') :-`  
    `phrase(tokens(_), S, [_|_]), !.`  
`calc(S, 'Syntax error') :-`  
    `phrase(tokens(T), S, []),`  
    `phrase(prog(_), T, [_|_]), !.`  
`calc(_, 'Semantic error').`

# Důležité pojmy

- DCG
- Operátor -->



# Úkoly



- Navrhněte jednoduchý systém pro zadávání příkazů počítači pomocí krátkých jednoduchých vět přirozeného jazyka (asi ideálně anglicky, nebo v češtině bez skloňování, časování, ...), implementujte rozpoznávač těchto vět pomocí DCG, vyzkoušejte nejednoznačnost gramatiky

# Vlákna v Ciao Prologu

# Cíle oddílu



- Užití vláken a paralelismu v Prologu
  - Oddělení vláken
  - Synchronizace
  - Rušení vláken
  - ...

# Základní pravidla

- Obdobná, jako v jazyku Haskell  
  :- use\_module(library(concurrency)).
- Problém
  - Skutečný paralelismus vyžadující GC

# Dynamické predikáty

- Předávání parametrů
- Předávání výsledků
- Synchronizace
- :- concurrent res/1, run/1.

# Vytvoření vlákna

- eng\_call(+Goal, +EngineCreation,  
          +ThreadCreation, -GoalId)
  - Cíl
  - Způsob vytvoření stroje (wait, create)
  - Způsob vytvoření vlákna (self, wait, create)
  - ID
  - Selže, pokud selže i cíl

# Čekání na dokončení výpočtu

- eng\_wait(+GoalId)
  - ID cíle
  - Čeká, až stroj s daným ID dokončí výpočet

# Měkké ukončení vlákna

- `eng_release(+GoalId)`
  - ID cíle
  - Pokud je stroj s daným ID ve stavu idle, tak je uvolněn (jinak pád, test pomocí `wait`)
- *Viz eng\_kill*

# Paralelní/rychlá údržba faktů

- asserta\_fact
- assertz\_fact
- retract\_fact

# Synchronizace

## ■ Užití faktů

- Operace `*_fact` jsou blokující, pokud jsou fakta definována jako paralelní
- Může být ale zrádné

# Příklad

- Paralelní mergesort s maximálně 2 vlákny
- - use\_module(library(concurrency)).
  - use\_module(library(lists)).
  - use\_module(library(system)).

# Příklad (pokr.)

- :- concurrent res/1, run/1.
- merge([],L,L) :- !.  
merge([H|T],[],[H|T]) :- !.  
merge([H1|T1],[H2|T2],[H1|T]) :-  
    H1 =  
    merge(T1,[H2|T2],T), !.  
merge([H1|T1],[H2|T2],[H2|T]) :-  
    H1 >  
    merge([H1|T1],T2,T).

# Příklad (pokr.)

- `separate(L,0,[],L) :- !.`  
`separate([H|T], N, [H|L] ,R) :-`  
    `N>0,`  
    `NN is N - 1,`  
`separate(T,NN,L,R).`

- *Obdoba splitAt*

# Příklad (pokr.)

- `msrts([],[])` :- !.
- `msrts([X],[X])` :- !.
- `msrts(L,SL) :-`  
    `length(L,X), M is X // 2,`  
    `separate(L,M,LL,RL),`  
    `msrts(LL,SLL),`  
    `msrts(RL,SRL),`  
    `merge(SLL,SRL,SL).`
- *Sekvenční verze, nutný vstup*

# Příklad (pokr.)

- `msrtp([],[])` :- !.

- `msrtp([X],[X])` :- !.

- `msrtp(L,SL)` :-

- `length(L,X), M is X // 2,`

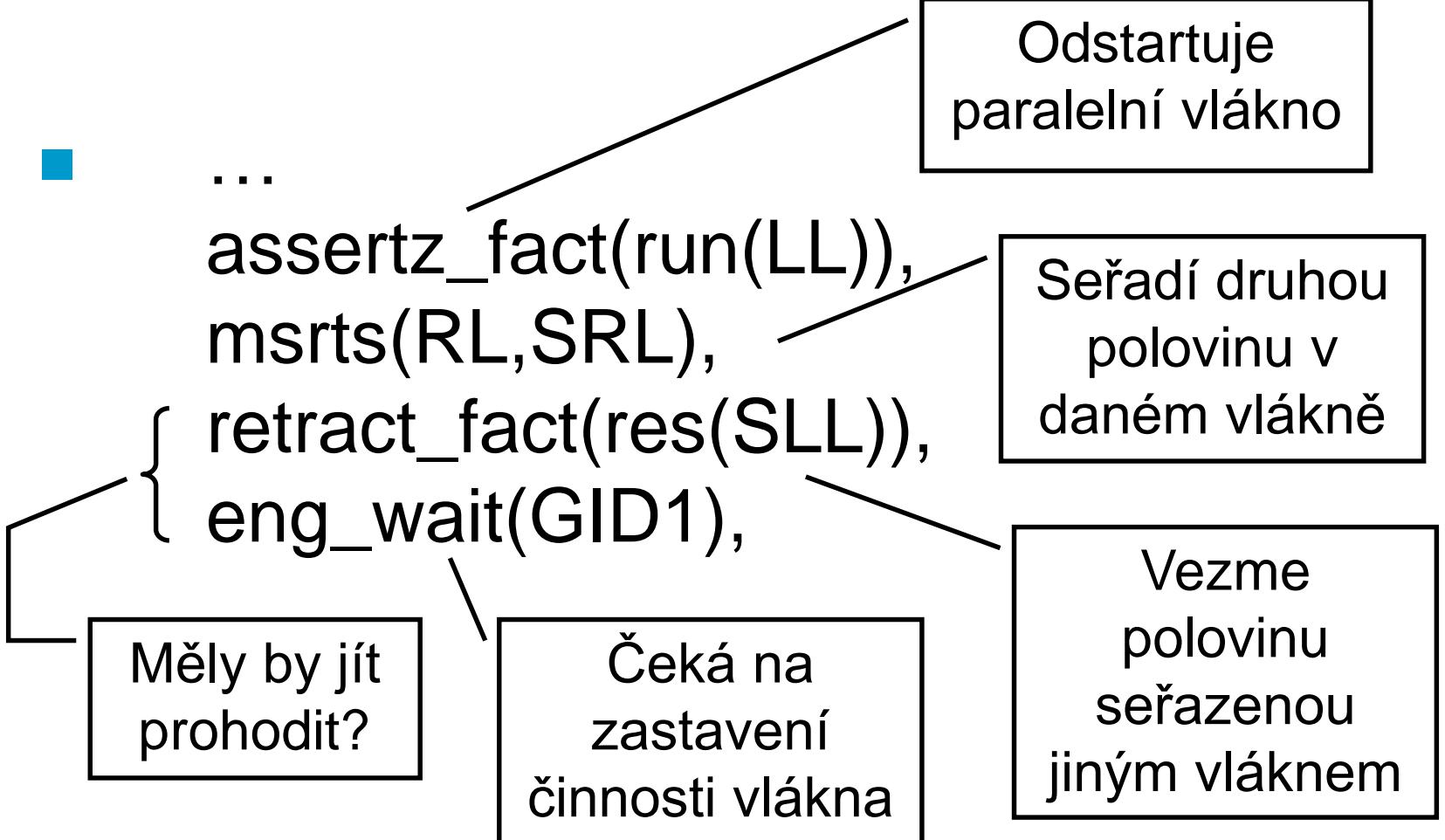
- `separate(L,M,LL,RL),`

- `eng_call(msrtphx,create,create,GID1),`

Shodné  
jako u  
sekvenční  
verze

Vytvoření  
vlákna

# Příklad (pokr.)



# Příklad (pokr.)

- ...

```
eng_release(GID1),
merge(SLL,SRL,SL),
!.
```

Odstraní
paralelní vlákno

Složí výsledek

Příklad (konec)

- msrtphx :-
    retract_fact(run(L)),
    msrts(L,R),
    assertz_fact(res(R)).

Odstartuje
vlákno, jak je
výsledek
dostupný

Uloží výsledek
pro hlavní
vlákno

Důležité pojmy

- Synchronizace
- Fakty pro paralelní zpracování
- Čekání na vlákno
- Problematika paralelní změny dat (?)

Úkoly

- Prostudujte další predikáty knihovny Concurrency
- Navrhněte již vámi implementované predikáty pro paralelizaci
- Paralelizujte je tak, že hlavní vlákno bude čekat na další 2 pracující

Gödel

Cíle oddílu

- Jazyk Gödel
  - Základní syntaktická pravidla
  - Sémantika vyhodnocení
  - Datové typy
  - Moduly
  - ...

Programovací jazyk Gödel

- Autoři:
  - P.M.Hill, J.W. Lloyd
  - MIT/Bristol
- Implementace:
  - SUN SPARC
  - Linux
- Implementační a cílový jazyk:
  - SICStus Prolog

Hlavní prvky jazyka

- typový systém
  - lepší vyjádření sémantiky (než Prolog)
  - efektivnější cílový kód
  - účinnější ladění
- moduly
- prostředky pro řízení
- meta-programování
- vstup/výstup

Porovnání s jazykem Prolog

■ Požadavky na programovací jazyk:

- vysoká úroveň specifikace
- vysoká vyjadřovací schopnost
  - » nemá typy
- efektivita
- praktická použitelnost
- jednoduchá (matematická) sémantika
  - » problémy!

Porovnání s jazykem Prolog

■ Problémy:

- mnoho programů nemá deklarativní sémantiku
  - » $?- \text{var}(X), \text{solve}(p(X)).$ $p(a).$
  - » $?- \text{solve}(p(X)), \text{var}(X).$
- procedurální sémantika je velmi složitá
- operátor řezu
- unifikace bez kontroly výskytu
- negace není bezpečná

■ *Prolog je vhodným mezijazykem pro překlad Gödelu*

Typový systém jazyka Gödel

- typové systémy vhodné pro logiku vyšších řádů
  - typovaný lambda kalkul
  - pro FPJ a LPJ vyšších řádů
- *více-druhová logika prvního řádu*
+
parametrický polymorfismus

Zavedení typových proměnných

■ Prolog

- `append([1,2,3],[po,ut,st],X).`
- `X = ...`

■ Gödel

- `append([1,2,3],[Po,Ut,St],x).`
- `????`

Typy v jazyku Gödel

- silně typovaný jazyk
  - všechny konstanty, funkce, tvrzení a predikáty v programu a jejich typy je třeba specifikovat
  - proměnné mají typy odvozené z kontextu

Vícedruhovost 1

- MODULE M1.

BASE Day, ListOfDay.

CONSTANT Nil: ListOfDay;
Sunday, Monday, Tue... : Day.

PREDICATE

Append: ListOfDay*ListOfDay*ListOfDay;
Append3: ListOfDay*ListOfDay*ListOfDay
          *ListOfDay.

Vícedruhovost 2

- $\text{Append}(\text{Nil}, x, x).$
 $\text{Append}(\text{Cons}(u,x),y,\text{Cons}(u,z)) \leftarrow$
 $\text{Append}(x,y,z)$
- $\text{Append3}(x,y,z,u) \leftarrow \text{Append}(x,y,w) \ \&$
 $\text{Append}(w,z,u)$

Vícedruhovost 3

■ symboly

- Day, Nil, Cons, Append, ...

■ kategorie

- báze, konstruktor, konstanta, funkce, výrok, predikát

■ cíle

- $\leftarrow \text{Append3}(\text{Cons}(\text{Monday}, \text{Nil}), \text{Cons}(\text{Tuesday}, \text{Nil}), \text{Cons}(\text{Wednesday}, \text{Nil}), x).$

■ typy

- Day, ListOfDay

Konstruktor 1

- MODULE M2.

BASE Day.

CONSTRUCTOR List/1.

CONSTANT Nil : List(Day);

Sunday, Monday, Tue... : Day.

FUNCTION Cons: Day * List(Day) → List(Day).

PREDICATE

Append: List(Day)*List(Day)*List(Day);

Append3: List(Day)*List(Day)*List(Day)
*List(Day).

Konstruktor 2

- typy
  - Day, List(Day), List(List(Day)), ...
  - BASE Day, Person.
    - typy: Day, Person, List(Day), List(Person), ...
- pracujeme s typy (sortami), které mohou (ale nemusí) mít strukturu

Polymorfismus 1

- MODULE M3.
BASE Day, Person.
CONSTRUCTOR Nil: List(a);
                 Sunday, Monday, Tue... : Day;
                 Fred, Bill, Mary : Person.
FUNCTION Cons: a * List(a) → List(a).

PREDICATE

Append: List(a)*List(a)*List(a);

Append3: List(a)*List(a)*List(a)*List(a).

Polymorfismus 2

- typy
  - a, List(a), List(List(Day)), ...
- základní typy (monotypy):
  - Day, Person, List(Day), List(List(Person)), ...
- polymorfní symboly
  - Nil
    - Nil_{Day}, Nil_{Person}, ...

Seznamy

- CONSTRUCTOR List/1.
CONSTANT Nil: List(a).
FUNCTION Cons : a * List(a) → List(a).
- Cons(Fred, Cons(Bill, Cons(Mary, Nil)))
= [Fred, Bill, Mary]
- Cons(Fred, Cons(Bill, x))
= [Fred, Bill | x]

Append3

- MODULE M4.
IMPORT Lists.
BASE Day, Person.
CONSTANT Sunday, Moday, Tue, ... : Day;
                  Fred, Bill, Mary : Person.
PREDICATE Append3: ....
....
- $\leftarrow$ Append3([Monday],
                  [Tuesday], [Wednesday], x).
- $\leftarrow$ Append3(x, y, z, [Fred, Bill, Mary]).

Modul Lists

- EXPORT Lists.
IMPORT Integers.
CONSTRUCTOR List/1.
CONSTANT Nil: List(a).
FUNCTION Cons : a*List(a) → List(a).

Modul Lists (pokr.)

- PREDICATE
  - Member: $a^*List(a);$
  - Append: $List(a)^*List(a)^*List(a);$
  - Permutation: $List(a)^*List(a);$
  - Delete: $a^*List(a)^*List(a);$
  - DeleteFirst: $a^*List(a)^*List(a);$
  - Reverse: $List(a)^*List(a);$
  - Prefix: $List(a)^*Integer^*List(a);$
  - Suffix: $List(a)^*Integer^*List(a);$
  - Length: $List(a)^*Integer;$

Modul Lists (pokr.)

- PREDICATE
  - Sorted: List(Integer);
  - Sort: List(Integer)*List(Integer);
  - Merge: List(Integer)*List(Integer)
*List(Integer).

Kvantifikátory a spojky

- $\&$ konjunkce
- $\vee$ disjunkce
- $\sim$ negace
- $\rightarrow$ implikace
- $\leftarrow$ implikace
- $\leftrightarrow$ ekvivalence
- ALL [x,y,...] e univerzální kvantifikátor
- SOME [x,y,...] e existenční kvantifikátor

Podmnožina

- MODULE Inclusion.
IMPORT Lists.
PREDICATE IncludedIn : List(a) * List(a).

$\text{IncludedIn}(x,y) \rightarrow$
 $\text{ALL } [z] (\text{Member}(z,y) \leftarrow \text{Member}(z,x)).$

Podseznamy (pokr.)

- $\leftarrow \text{IncludedIn}([1,3,2],[4,3,2,1]).$
- $\leftarrow \text{IncludedIn}([1,5,2],[4,3,2,1]).$
- $\text{ALL } [x] (\text{SOME } [y] \text{ Mother}(y,x) \rightarrow \text{SOME } [z] \text{ Father}(z,x)).$
- $\text{ALL } [x] (\text{Mother } (\_,x) \rightarrow \text{Father}(\_,x)).$
- $x: \text{Parent}(x,y) \& \text{Parent}(y,\text{Jane}).$

Operátory

- FUNCTION
 $\wedge : yFx \ (540) : \text{Integer} * \text{Integer} * \text{Integer};$
  - indikátor*
  - asociativita*
  - priorita*

Operátory (pokr.)

- FUNCTION
  - : Fy (530) : Integer → Integer
 $Fx\ Fy$
 $xF\ yF$
- PREDICATE
  - > : zPz : Integer → Integer
 zPz
 $Pz\ zP$
- *operátor = funkce nebo predikát obsahující v deklaraci indikátor*

Rovnost

- rovnost je zcela základní predikát v logice

- není nutno importovat
  - PREDICATE = : zPz : a*a.
PREDICATE ~= : zPz : a*a.
 $x \sim= y \leftrightarrow \neg(x=y)$.

– zabudované výroky True a False

- True.

definice False je prázdná!

Čísla

■ Modul Integers

- $\wedge \ - \ * \ \text{Div} \ \text{Mod} \ \text{Rem} \ + \ - \ \text{Abs} \ \text{Sign} \ \text{Max} \ \text{Min}$

- $> < >= =<$

Interval : Integer * Integer * Integer

– $r \leq s \leq t \rightsquigarrow \text{Interval}(r,s,t).$

BASE Integer

}

funkce

}

predikáty

Čísla (pokr.)

■ Modul **Rationals**

BASE Rational.

- $2/3$
StandardRational(r,p,q).

■ Modul **FLOATS**

BASE Float.

- Sqrt, Round, Sin, Exp, ...

Formule s podmínkou

- IF Podmínka THEN Formule
- IF SOME $[x_1, \dots, x_n]$ Podmínka THEN Formule
- IF Podmínka THEN Formule₁ ELSE Formule₂
  - $\text{Max}(x,y,z) \leftarrow \text{IF } x \leq y \text{ THEN } z=y \text{ ELSE } z=x.$
- IF SOME $[x_1, \dots, x_n]$ Podmínka
THEN Formule₁ ELSE Formule₂

Příklad

- MODULE AssocList.
IMPORT Strings.
BASE PairType.
FUNCTION Pair: Integer*String → PairType.
PREDICATE
    Lookup: Integer*String*List(PairType)
                *List(PairType).

Příklad (pokr.)

- $\text{Lookup}(\text{key}, \text{value}, \text{assocl}, \text{new\_assocl}) \leftarrow$
IF SOME[v] Member(Pair(key,v),assocl)
THEN
    value = v
    & new_assocl = assocl
ELSE
    new_assocl =
        [Pair(key,value) | assocl]

Poznámky

- Gödel pracuje s omezeními (constraints)
  - vyhodnocování konstantních výrazů s celými a racionálními čísly
  - práce s intervaly
    - $1 < x \leq 5$
  - řešení lineárních rovnic
    - $2^*x + 1 = y+2 \quad \& \quad 3^*y - 2 = 1.$
    - $x/2 + y/3 = 5/6 \quad \& \quad y/2 + 1/3 = 5/6.$
  - hledání všech možností
    - $x^2 + y^2 = z^2 \quad \& \quad 1 < x < 50 \quad \& \quad 1 < y < 50 \quad \& \quad 0 < z.$

Poznámky (pokr.)

- Omezení se mohou řešit v libovolném pořadí
- Pořadí výběru klauzulí není definováno
- Implementace bezpečné negace

Moduly

- podpora vývoje velkých a složitých programů
  - nezávislý vývoj komponent
  - řešení problémů s konflikty jmen
  - možnost zakrytí implementačních detailů

Příklad

- **EXPORT M5.**
IMPORT Lists.
BASE Day, Person.
CONSTANT Sunday, Monday, Tue... : Day;
Fred, Bill, ... : Person.
PREDICATE Append3: List(a)*List(a)*.... .
- **LOCAL M5.**
 $\text{Append3}(x,y,z,u) \leftarrow \text{Append}(x,y,w), \text{App}(...,z,u)$.
- **MODULE M6.**
IMPORT M5.
...

Příklad - GCD

- MODULE GCD.
IMPORT Integers.

PREDICATE Gcd : Integer * Integer * Integer.

Gcd(i,j,d) ←
ComDiv(i,j,d)
& ~ SOME [e] (ComDiv(i,j,e) & e>d).

Příklad - GCD (pokr.)

- PREDICATE ComDiv: Integer*Integer*Integer.

```
ComDiv(i,j,d) ←
 IF (i=0 ∨ j=0)
 THEN
 d = Max(Abs(i),Abs(j))
 ELSE
 1 =< d =< Min(Abs(i),Abs(j))
 & i Mod d = 0
 & j Mod d = 0.
```

Důležité pojmy

- Modul
- Typy a jejich druhy
- Konstruktory a jejich kategorie

Úkoly

- Nainstalujte si systém Gödel a vyzkoušejte příklady v něm
- Vytvořte modul pro uspořádání seznamu dle zadaných kritérií a odzkoušejte
- V rámci toho modulu implementuje různé řadicí algoritmy – implementace porovnejte s těmi v Prologu

CLP

Cíle oddílu

- Co to je CLP?
- Použití
- Srovnání s Prologem
- Přehled systémů

Constraint Logic Programming

- Motivace - nevýhody čistě logických jazyků
  - všechno musí být reprezentováno prvky Herbrandova univerza (neinterpretované termy)
  - programování na nízké úrovni rozlišení
  - nejsou plně implementovány
  - explicitní reprezentace objektů/výsledků
  - prohledávání do hloubky
  - metoda „generuj a testuj“ (mnohdy se nehodí)

Jak to dělá Prolog

- fact (N,F) :- N>0, N1 is N-1,
fact(N1,M), F = N*M.
fact(0,1).
- ?- fact(3,F).
~ C1 = {3>0, F=3*M1}
~ C2 = C1 ∪ {2>0, M1=2*M2}
~ C3 = C2 ∪ {1>0, M2=1*M3}
~ C4 = C3 ∪ {0=0,M3=1}

~> F = 6

Unifikace v Prologu

■ Unifikace

- je rovnost $t=s$ řešitelná?
- Reprezentace explicitního řešení ($mgu(t,s)$)
  - speciální případ omezení (rovnost nad termými Herbrandova univerza)

■ CLP

- nahrazení unifikace splněním omezení!

Unifikace a omezení

- **UNIFIKACE** x

- rovnostní teorie

-

Otzáka

- je $t=s$ řešitelné?
jaká jsou řešení?

-

Výsledek

- úplná množina mgu

Je C řešitelné?

- Problémy: nespočetné struktury, nekonečné sjednocení mgu,
nemusí existovat toto sjednocení

ANO-NE

- *Doména*
- struktura A (včetně R) Herbrandovo univerzum
- *Syntaxe*
- klauzule s omezeními klauzule
- *Operační interpretace*
- řešení omezení (nejen rovnost)
SLD rezoluce unifikace
SLD rezoluce
- *Deklarativní interpretace*
- Pravdivost získána úspěšným odvozením
Nepravdivost získána konečně selhávajícím odvozením
- *Výstup*
- omezení nejobecnější unifikátor

Účel omezení

- Manipulace s *interpretovanými* objekty
  - CLP(A)
- Vylepšení prohledávacích metod
  - constraint satisfaction

Výhody

- Efektivnější vyhledávání - doplnění *backtrackingu* technikami zachování konzistence
- Omezení se vyhodnocují deterministicky před nedeterministickým prohledáváním
- „Constraint and Generate“
  - nikoliv „Generate and Test“

Program v CLP(A)

■ konečná množina pravidel

- $A_0 :- C_1, C_2, \dots, C_n, A_1, A_2, \dots, A_m$
omezení nad atomy nad
relacemi A a A -termy
A-termy

■ dotaz

- $?- C_1, C_2, \dots, C_n, A_1, A_2, \dots, A_m.$ $n+m>0$

Operační sémantika

■ cíl $G =$

- (atomy,
řešená omezení,
odložená omezení)
 $a_1, \dots, a_n$
 $c_1, \dots, c_m$
 $d_1, \dots, d_k$

■ derivační krok

- vybereme omezení d_i a přidáme do množiny řešených omezení, přičemž tato množina musí zůstat řešitelná
- vybereme atom a_i a pravidlo $h:- e_1\dots e_s, b_1\dots b_r;$
 a_i nahradíme atomy $b_1\dots b_r$ a k odloženým omezením přidáme $e_1\dots e_s$

Příklad - Prolog

- `fib(0,1).`
`fib(1,1).`
`fib(N,F) :- N>1, N1 is N-1, N2 is N-2,`
`fib(N1,F1), fib(N2,F2), F is F1+F2.`
- `?- fib(5,X).`
`~> X = 8`
- `?- fib(X,8).`
`~> ?`
- `? B >= 80, B <= 90, fib(A,B).`
`~> ?`

FUNKCE

Příklad - CLP

- $\text{fib}(0,1).$
 $\text{fib}(1,1).$
 $\text{fib}(N,X_1+X_2) :- N > 1, \text{fib}(N-1,X_1), \text{fib}(N-2,X_2).$
- $?- \text{fib}(5,X).$
 $\sim X = 8$
- $?- \text{fib}(X,8).$
 $\sim X = 5$
- $? B \geq 80, B \leq 90, \text{fib}(A,B).$
 $\sim A = 10, B = 89$

RELACE

Způsob vyhodnocení

- $\text{equal}(\text{pair}(X, Y)) :- X = Y.$
- ?- $\text{equal}(\text{pair}(2+5, 7)), p(X).$
- $\sim \text{pair}(2+5, 7) = \text{pair}(X_0, Y_0), X_0 = Y_0, p(X).$
  - $f(t_1, \dots, t_n) = f(s_1, \dots, s_n)$
 $\Downarrow$
 $t_1 = s_1, \dots, t_n = s_n$
- $\sim 2+5 = X_0, 7 = Y_0, X_0 = Y_0, p(X).$
- $\sim > p(X).$

Existující CLP systémy

■ CLP($\mathcal{R}$)

- nejstarší
- University of Monash, Australia (IBM)
- UNIX, DOS, Windows
  - pro výuku a výzkum zdarma

Existující CLP systémy (pokr.)

■ CHIP

- European computer-industry research center
  - ICL + Bull + Siemens
- velmi propracovaný systém, racionální čísla s libovolnou přesností
- základ několika komerčních systémů

Existující CLP systémy (pokr.)

■ CHARME

- Bull (Francie?)
- nemá neinterpretované termy
  - integer + matice + destruktivní přiřazení
  - syntaxe jako Pascal nebo C
- mechanismus démonů (pozastavení funkce)
- z uváděných asi nejpracovanější systém
  - debugger
  - X-Window interface

Existující CLP systémy (pokr.)

■ PROLOG III

- University of Marseille
- lineární racionální aritmetika
- booleovské termy
- konečné seznamy

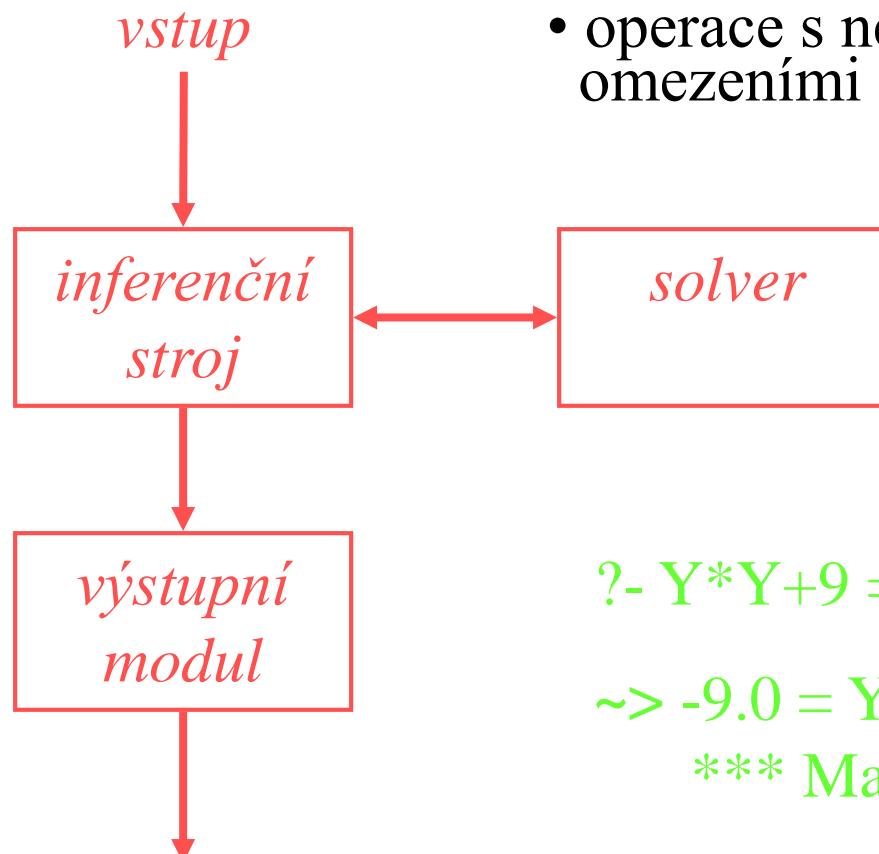
CLP($\mathfrak{R}$) - aproximace CLP(A)

- ne-aritmetické rovnice se řeší unifikací bez „kontroly výskytu“
- podcíle se vybírají zleva doprava
- pravidla se vybírají shora dolů
- reprezentace reálných čísel v pohyblivé čárce
- implementace lineárního solveru (úplná)

CLP($\mathcal{R}$) - aproximace CLP(A)

- typová kontrola
- syntakticky není rozdíl mezi programy v Prologu a v CLP($\mathcal{R}$)
  - *rozdíl je v interpretaci*

CLP($\Re$)

- řešení lineárních rovnic
- řešení lineárních nerovnic
- operace s nelineárními omezeními

?- $Y*Y+9 = 0.$
~> $-9.0 = Y*Y$
*** Maybe

Příklad 1

- $p(10,10).$
 $q(W, c(U,V)) :-$
 $W-U+V = 10,$
 $p(U,V).$
- $?- q(X,c(X+Y,X-Y)).$

Příklad 2

•

$$\begin{array}{r} \text{SEND} \\ + \text{ MORE} \\ \hline \text{MONEY} \end{array}$$

Příklad 3

- Rezistory R_1 a R_2 :
  - zapojeny sériově
    - $R = R_1 + R_2$
  - zapojeny paralelně
    - $R = R_1 * R_2 / (R_1 + R_2)$

Příklad 3 (pokr.)

- $\text{res}(r(X), X).$
 $\text{res}(\text{cell}(X), 0).$
 $\text{res}(\text{serial}(X, Y), R_X + R_Y) :-$
     $\text{res}(X, R_X), \text{res}(Y, R_Y).$
 $\text{res}(\text{parallel}(X, Y), (R_X * R_Y) / (R_X + R_Y)) :-$
     $\text{res}(X, R_X), \text{res}(Y, R_Y).$
- ?- $\text{res}(\text{serial}(r(10), r(20)), X).$
     $\sim> X = 30$

Příklad 3 (pokr.)

- $\text{res}(\text{serial}(r(X), r(Y)), 30).$

$<\text{res}(\text{serial}(X_0, Y_0), R_{X0} + R_{Y0}) :- \text{res}(X_0, R_{X0}), \text{res}(Y_0, R_{Y0}).>$

$\sim 30 = R_{X0} + R_{Y0}, \text{res}(r(X), R_{X0}), \text{res}(r(Y), R_{Y0}).$

$<\text{res}(r(X_1), X_1)>$

$\sim 30 = R_{X0} + R_{Y0}, X = R_{X0}, \text{res}(r(Y), R_{Y0}).$

$<\text{res}(r(X_2), X_2)>$

$\sim 30 = R_{X0} + R_{Y0}, X = R_{X0}, Y = R_{Y0}.$

$\sim > X = 30 - Y$

Příklad 3 (pokr.)

- `res(parallel(serial(r(X), cell(5)), r(Y)), 5).`

$$\sim > 5^*X + 5^*Y = X^*Y$$

Příklad 4

- `mortgage(P, Time, IntRate, Bal, MP) :-`
`Time > 0, Time <= 1,`
`Bal = P*(1+Time*IntRate/1200)-Time*MP.`
`mortgage(P, Time, IntRate, Bal, MP) :-`
`Time > 1,`
`mortage( P*(1+IntRate/1200)-MP),`
`Time-1,`
`IntRate,`
`Bal,`
`MP).`

Příklad 4 (pokr.)

- ?- mortage(100000, 180, 12, 0, MP).
~> $MP = 1200.17$
- ?- mortgage(P, 180, 12, 0, 1200.17).
~> $P = 100000$
- ?- mortgage(P, 180, 12, Bal, MP).
~> $P=0.166783 \cdot Bal + 83.3217 \cdot MP$

Důležité pojmy

- Omezení
- Operační sémantika

Úkoly

- Zkuste pro jednoduché formy omezení implementovat v Prologu nadstavbu, která by něco podobného umožňovala